

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Tereza Horáková

Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na
problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého
a Zlínského kraje

Olomouc 2022

vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 14. 4. 2022

.....

Bc. Tereza Horáková

Děkuji paní Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D za odborné vedení mé práce, vstřícný přístup a poskytnutí cenných rad při zpracování mé diplomové práce.

Děkuji své rodině a příteli za trpělivost a podporu po celou dobu studia.

Ráda bych také poděkovala všem respondentům a pěstounům na přechodnou dobu, díky kterým bylo možné zrealizovat výzkumnou část práce.

*„Rodina není definována pouze příjmením nebo krví;
je definována věrností a láskou.“*

Dave Willis

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Horáková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje
Název v angličtině:	Pitfalls of temporary foster care and public view of the issue of temporary foster care in comparison of Olomouc and Zlin regions
Anotace práce:	Diplomová práce nesoucí název „Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje“ je zaměřena především na náhradní rodinnou péči v České republice, konkrétněji na pěstounskou péči na přechodnou dobu. Hlavním cílem diplomové práce je charakterizovat pěstounskou péči na přechodnou dobu a prostřednictvím výzkumného šetření analyzovat úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu z pohledu pěstounů na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje, zjistit pohled veřejnosti na pěstounskou péči na přechodnou dobu v Olomouckém a Zlínském kraji. Teoretická část se zabývá definicí náhradní rodinné péče, formami náhradní rodinné péče, charakteristiku dětí, které jsou umísťovány do pěstounské péče na přechodnou dobu. V rámci výzkumné části byla realizována kvalitativní metoda, kde prostřednictvím rozhovorů byli osloveni pěstouni na přechodnou dobu. Pohled veřejnosti byl zkoumán kvantitativní metodou, a to dotazníkem.
Klíčová slova:	Náhradní rodinná péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, proces, dítě, OSPOD

Anotace v angličtině:	The diploma thesis entitled „Pitfalls of temporary foster care and public view of the issue of temporary foster care in comparison of Olomouc and Zlin regions“ is focused primarily on substitute family care in the Czech Republic, more specifically on foster care for a temporary period. The main goal of the diploma thesis is to characterize temporary foster care, to analyze the pitfalls of temporary foster care from the point of view of temporary foster care takers in comparison of Olomouc and Zlín regions, and to find out the public’s view of temporary foster care in the Olomouc and Zlin regions. The theoretical part of the thesis deals with the definitiv of substitute family care, forms of substitute family care, the characteristics of children who are placed in foster care for a temporary period. With in the research part of the thesis, a qualitative method was implemented, where temporary foster parents were addressed through interviews. The public’s view was examined by a quantitative method, namely by a questionnaire.
Klíčová slova v angličtině:	Substitute family care, temporary foster care, trial, child, OSPOD
Přílohy vázané v práci	Příloha č. 1 – Struktura dotazníku Příloha č. 2-11 – Přepisy rozhovorů s respondenty Příloha č. 12 – Odpovědi respondentů na otázku č. 10
Rozsah práce:	85 stran
Jazyk práce:	český

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	11
1.1 Formy náhradní rodinné péče	12
1.2 Historie náhradní rodinné péče	17
1.3 Náhradní rodinná péče ve vybraných zemích EU	20
2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU.....	22
2.1 Odborné vymezení	22
2.2 Proces pěstounské péče na přechodnou dobu	24
2.3 Práva a povinnost pěstounů na přechodnou dobu.....	29
2.4 Financování.....	31
2.5 Úskalí PPPD	33
3 PSYCHOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA DĚTÍ, KTERÉ JSOU SVĚŘENY DO PĚSTOUNSKÉ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	35
3.1 Vývoj jedince.....	35
3.2 Attachment.....	38
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	42
4.1 Demografie Olomouckého a Zlínského kraje.....	42
4.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	45
4.3 Metodologie	45
4.4 Výzkumný soubor.....	46
4.5 Průběh výzkumu	47
4.6 Interpretace výsledků výzkumu	49
4.7 Závěr výzkumné části	68
ZÁVĚR.....	73
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	81

SEZNAM OBRÁZKŮ	82
SEZNAM TABULEK	83
SEZNAM GRAFŮ	84
SEZNAM PŘÍLOH	85

ÚVOD

Ve své diplomové práci na téma „*Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje*“ se věnuji náhradní rodinné péči, konkrétněji poté pěstounské péči na přechodnou dobu (dále jen PPPD). Abych vůbec mohla prezentovat úskalí, které PPPD obnáší, je nejprve potřeba představit samotný institut náhradní rodinné péče (dále jen NRP) a následně poté samotnou PPPD.

Problematika náhradní rodinné péče se dotýká nás všech, ale spousta lidí si tyto skutečnosti neuvědomuje, neboť se nikdy nedostali do situace, kterou by vyřešila právě náhradní rodinná péče. Ve své praxi se setkávám s dětmi, které potřebují péči, pochopení, ale především lásku. Ne všechny mají to štěstí, že tyto potřeby jsou uspokojovány ze strany biologické rodiny. A právě v tuto chvíli nastupuje náhradní rodinná péče.

Hlavním cílem mé diplomové práce je charakterizovat pěstounskou péči na přechodnou dobu a prostřednictvím výzkumného šetření analyzovat úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu z pohledu pěstounů na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje a zjistit pohled veřejnosti na pěstounskou péči na přechodnou dobu v Olomouckém a Zlínském kraji.

K dosažení hlavního cíle byly stanoveny cíle dílčí:

- Popsat náhradní rodinnou péči.
- Definovat formy náhradní rodinné péče.
- Charakterizovat pěstounskou péči na přechodnou dobu.
- Analyzovat orientaci veřejnosti v systému NRP.
- Zhodnotit spolupráci pěstounů na přechodnou dobu s institucemi.
- Specifikovat motivaci pěstounů na přechodnou dobu k výkonu PPPD.
- Analyzovat, jak pěstouni na přechodnou dobu hodnotí spolupráci s biologickou rodinou dítěte.
- Popsat, jak pěstouni na přechodnou dobu posuzují proces předávání dítěte do další péče.

Má diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá pojmem náhradní rodinná péče. Poukazuji na definice od více autorů, krátce se věnuji historii náhradní rodinné péče. Zabývám se také formami náhradní rodinné péče a jejich definicemi. Následně se zaměřuji konkrétně na pěstounskou péči na přechodnou dobu, jelikož

tato je stěžejní pro moji diplomovou práci a následný výzkum. Dále je specifikována psychologická charakteristika dětí, které jsou do PPPD umísťovány. Ve výzkumné části jsou popsány hlavní výzkumné cíle, metodologie, kterou jsem použila při svém výzkumu, a také je zde charakterizován výzkumný soubor a popsán samotný výzkum. Stěžejní je v této části interpretace výsledků dotazníkového šetření a analýza provedených rozhovorů a následná komparace úskalí PPPD Olomouckého a Zlínského kraje.

Největší motivací pro výběr uvedeného téma jsou mé pracovní zkušenosti. Dříve jsem pracovala jako doprovázející pracovník pěstounských rodin a nejvíce mě naplňovalo právě doprovázení pěstounů na přechodnou dobu. Jejich práce je obdivuhodná, pomáhající a především je posláním. Jejich potřeba pomáhat dětem je neocenitelná, neboť pomáhají dětem, které neměly mnoho štěstí ve svém životě a dostaly se do jejich péče. Práce pěstouna na přechodnou dobu nemá jen pozitiva, má i mnoho úskalí. A právě na tato úskalí jsem se rozhodla ve své práci zaměřit.

Problematikou náhradní rodinné péče se v České republice zabývají BUBLEOVÁ Věduna, VÁVROVÁ Alena, MACELA Miloslav a MATĚJČEK Zdeněk. V zahraničí jsou to zejména autoři MAROŠIOVÁ Lýdia, RAMON Vincent a MÜLLENDER-TATER.

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Náhradní rodinná péče je jakákoliv jiná péče o dítě, než péče biologických rodičů. Jedná se nejčastěji o péči jinými blízkými příbuznými – prarodiče, tety, strýcové – ale i příbuznými vzdálenějšími. Pokud nemohou péči biologických rodičů suplovat rodinní příslušníci, nastupují poté další osoby a dochází ke zprostředkování náhradní rodinné péče. Jedná se zpravidla o osvojitele a pěstouny. Pokud dítě nemůže být svěřeno do péče ani příbuzným, ani osvojitelům či pěstounům, nastupuje poté, jako poslední z možností, ústavní výchova.

Dne 20. 11. 1989 byla v New Yorku přijata Úmluva o právech dítěte. Česká a Slovenská republika Úmluvu podepsala dne 30. 9. 1990 v New Yorku. Svým podpisem se zavázala k tomu, že dětem, které nemají rodiče, nebo si rodiče z různých důvodů neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti a tyto děti nemají žádnou blízkou či příbuznou osobu, která by dětem zajistila řádnou péči, musí stát zajistit odpovídající náhradní rodinné prostředí. Až v případě, že nelze zajistit dětem výchovu a péči v náhradním rodinném prostředí, přichází na řadu péče ústavní (Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte).

Vzhledem k tomu, že institut PPPD funguje v České republice (dále jen ČR) již od roku 2013, bylo možné od této doby zjistit, co funguje, nefunguje, s čím se pěstouni na přechodnou dobu (dále jen pěstoun na PD) potýkají, co vnímají jako úskalí (Právo na dětství, 2013).

MATĚJČEK (1999, s. 31) definuje náhradní rodinnou péči jako „*formu péče o děti, kde je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás zejména adopce (osvojení) a pěstounská péče.*“

BUBLEOVÁ A KOL. (2011, s. 39) definuje náhradní rodinnou péči jako „*formu péče o dítě, které je vychováváno jinými osobami než rodiči, v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Náhradní rodinná péče má podle zákona o rodině i podle mezinárodních úmluv přednost před ústavní výchovou. I v České republice je však pro mnoho dětí ústavní výchova konečným řešením nebo příliš dlouho trvajícím přechodným řešením.*“

1.1 Formy náhradní rodinné péče

Osvojení, neboli adopce, je mezi lidmi nejznámějším pojmem v oblasti NRP. K osvojení přistupují většinou manželské páry, které během svého soužití zjistily, že děti přirozeným početím mít nemohou. Není to ale jediný důvod. Páry k osvojení přistupují i v případech, kdy již mají své vlastní děti, ale i přesto chtějí pomoci dětem, které neměly v životě tolik štěstí a jejich rodiče je opustily.

Právní úpravu osvojení nalezneme především v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále ZSPOD).

MELZER (2013) uvádí, že adopce je definována jako „*přijetí cizí osoby za vlastní*“. Pokud se v historii někdo rozhodl k adopci, většinou bylo důvodem zabezpečení pokračování rodu, udržení si majetku či nástupnictví rodu a náboženského kultu rodiny. Toto platilo především v antickém Římě. Přijetí cizí osoby za vlastní znamená, že náhradní rodiče mají k dítěti stejná práva a povinnosti, jako by byli rodiči biologickými. Nejzásadnější při adopci je fakt, že osvojitelé, tak se říká lidem, kteří osvojili dítě, jsou zapsáni do rodného listu a biologičtí rodiče jsou z rodného listu vymazáni.

BUBLEOVÁ (et al. 2014) a občanský zákoník uvádějí, že jedná-li se o sourozence či dítě v přímé příbuzenské linii, nelze takovéto dítě osvojit. Rozumí se tím např. to, že sestra nemůže osvojit svého bratra, ale např. teta může osvojit dítě svého sourozence. K osvojení může dojít pouze společně manželi, pokud chce dítě osvojit pouze jeden z manželů, je k tomuto nezbytný souhlas druhého manžela. Pokud se ale jedná o partnerský vztah, kdy nedošlo k uzavření manželství, dítě může být osvojeno také pouze jedním z partnerů. Dítě může být osvojeno i jednotlivcem. Právní úprava v České republice neumožňuje adopci homosexuálním párům, stejně tak neumožňuje ani uzavření manželství, pouze registrovaného partnerství (Dotyk, 2019).

Dítě, dle BUBLEOVÉ (2014) může adoptovat osoba, která je bezúhonná, žije spořádaným životem, osoba, která má či nemá svoje děti, ale i osoba, která má další děti v NRP. Ten, kdo chce osvojit dítě, musí mít přiměřené představy o adoptovaném dítěti, a musí mu jeho zdravotní stav umožnit zajištění všech základních potřeb dítěti a jeho zdárný vývoj.

Děti, které jsou vhodné k adopci, nepochází v mnohých případech z ideálních biologických rodin. Na tyto osoby se zaměřuje orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen

OSPOD) a s rodinou dlouhodobě spolupracuje. Představy o tom, že adoptované dítě je po většinou dítě z babyboxu či dítě z neplánovaného těhotenství vysokoškolačky, jsou již dávno tabu.

Proces osvojení je velmi zdoluhavý a složitý, kdy může trvat několik měsíců, ale i let. Případní osvojitelé musí projít několika kroky, které jsou náročné, především časově a psychicky (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).

Aby vůbec započal proces zprostředkování, musí si budoucí osvojitel/osvojitelé nejprve položit zásadní otázku, a to zda jsou schopni přijmout cizí dítě za své. ŠKOVIÉRA (2007) uvádí 3 skupiny motivů, které jsou pro budoucí osvojitele hnacím motorem.

- a) Zveřejněné – sem je zahrnuta snaha pomoci dětem, kteří pomoc potřebují, ekonomický motiv (žadatelé o osvojení mají potřebu rozdělit přebytek svého materiálního zabezpečení) a motiv smyslu života, což znamená, že žadatelé potřebují zaplnit prázdné místo ve svém životě a najít nový smysl života, kterým právě péče o přijaté dítě je.
- b) Neveřejné – můžeme sem zahrnout motivaci ekonomického přilepšení (to se netýká adopce, ale jiných forem NRP – pěstounská péče a nově i cizí péče) a publicitu (ta se objevuje především u celebrit, které jsou známé tím, že mají adoptované děti).
- c) Skryté – zde zahrnuje ŠKOVIÉRA (2007) např. řešení manželské krize, kdy nově přichozí dítě může pomoci překonat krizi, dále očekávání, kdy žadatelé mají představy vděčnosti dítěte za poskytnutou péči nebo i psychopatologické motivy, kdy si žadatelé dokazují něco pro sebe, či okolí.

Dále BUBLEOVÁ (et al., 2018, s. 17) uvádí základní otázky, nad kterými by se měli žadatelé zamyslet ještě před podáním žádosti k obecnímu úřadu s rozšířenou působností.

- *„Budu schopen/a přijmout identitu náhradního rodiče?*
- *Věřím, že přesvědčím okolí, že toto rozhodnutí je správné?*
- *Budu schopen přijmout minulost dítěte?*
- *Budu mít odvalu s ním opakovaně hovořit o jeho minulosti a původní rodině?*
- *Budu ho umět podpořit při hledání jeho identity, která může být dosti odlišná od té mojí?*

- *Budu umět v případě přijetí dítěte jiného etnika čelit nepochopení okolí a dítě zaštitit vůči reakcím okolí, když bude třeba?*
- *Umím si představit v případě přijetí handicapovaného dítěte, co může obnášet jeho výchova a péče o ně?“*

Žadatelé si také, mimo tyto otázky, musí uvědomit, že přijímají dítě buď bez historie (dítě z babyboxu), nebo naopak dítě, které si nese traumatické zážitky z předchozí rodiny, což může silně ovlivnit i fungování v rodině nové. Po zodpovězení těchto otázek se mohou žadatelé vydat na příslušný obecní úřad, kde vše začíná podáním žádosti ve správním řízení. Podanou žádost následně pracovník obecního úřadu zkompletuje a postoupí krajskému úřadu, kdy krajský úřad je kompetentní k posouzení žadatelů. Krajský úřad provádí psychologické posouzení, posouzení zdravotního stavu, posouzení přípravy k přijetí dítěte do rodiny. Žadatelé se také účastní odborné přípravy.

Pěstounská péče (dále jen PP) je upravena § 958 až § 973 občanského zákoníku. Pěstounská péče nemusí být péčí trvalou. Soud svěří dítě do pěstounské péče na dobu, po kterou trvá překážka, která brání rodičům v osobní péči o dítě. Může se jednat například o výkon trestu odnětí svobody (dále jen VTOS), dlouhodobou léčbu, ale i například situaci, kdy rodič o dítě pečovat nechce, ale nedal souhlas k adopci. Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu (rozsudkem či usnesením) na základě podaného návrhu budoucími pěstouny na svěření dítěte do pěstounské péče. Pěstouni mají svá práva a povinnosti, které jim stanovuje § 47a – § 47d zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Patří mezi ně např. řádná péče o svěřené dítě, právo na respitní péči, právo na zprostředkování psychologické pomoci, ale i povinnost uzavřít dohodu o výkonu PP s pověřenou osobou a podporovat a rozvíjet vztah dítěte s biologickou rodinou (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).

Pěstounem se může stát každá osoba, která žije na území našeho státu, a která zaručuje řádnou péči o dítě. Nejen pěstouni, ale i rodiče mají nadále svá práva a povinnosti, které jim plynou z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou těch práv, která byla rodiči soudem odebrána či soudem svěřena pěstounům. I nadále mají rodiče právo se stýkat se svým dítětem, ale také jim zůstává vyživovací povinnost k dítěti. Pěstounská péče končí nejpozději zletilostí dítěte. Jestliže pominuly překážky, pro které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, a je-li to v zájmu dítěte, soud může na návrh rodiče svěřit dítě zpět do péče rodičů (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Finanční zaopatření u PP upravuje § 47e zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Mezi dávky PP patří:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- příspěvek při pěstounské péči.

Pěstounskou péči dělíme na zprostředkovanou, nezprostředkovanou a na přechodnou dobu. Zprostředkovaná pěstounská péče se nazývá dle toho, že je zprostředkována příslušným krajským úřadem. To znamená, že pěstounem se stane člověk, který nemá k dítěti příbuzenský vztah. Tento pěstoun postupuje dle zákonem daného postupu – podání žádosti příslušnému OSPOD, příprava v rámci pěstounské péče, zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny na krajském úřadu. Krajský úřad následně, s ohledem na zájem a blaho dítěte, zprostředkuje pěstounskou péči (Náhradní rodinná péče v České republice – Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, 2022).

Nezprostředkovaná pěstounská péče se nazývá dle toho, že pěstoun nemusí projít procesem zprostředkování. Jedná se především o příbuzenské pěstouny, např. prarodiče, tety, strýce. Dítě je do nezprostředkované pěstounské péče svěřeno na základě rozhodnutí soudu, kdy si pěstoun sám podá návrh na soud na svěřeni dítěte do pěstounské péče (Náhradní rodinná péče v České republice – Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, 2022).

V historii v těchto typech pěstounské péče není až takový rozdíl. 1. 1. 2022 vstoupila v platnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, která, mimo jiné, rozdělila tyto dva typy PP právě v oblasti financí. V případě nezprostředkované PP je odměna pěstouna nižší, tito pěstouni si také musí nově hradit zdravotní a sociální pojištění, neboť se nejedná o hlavní pracovní poměr. Odměna pěstouna se aktuálně odvíjí od minimální mzdy u zprostředkované PP a od životního minima u nezprostředkované PP (Zezulová, 2012).

Pěstounskou péči na přechodnou dobu upravuje § 958 odst. 3 zákona č. 89/2021 Sb., občanský zákoník, a dále zákon č. 3359/1999 Sb., o SPOD. Pěstounské péči na přechodnou dobu je věnována celá druhá kapitola.

Dítěti, jehož rodiče plně nevykonávají svou rodičovskou odpovědnost, může soud jmenovat **poručníka**. Tuto formu upravuje § 928 – § 942 občanského zákoníku. Poručník

vykonává za rodiče veškerá práva a povinnosti vůči dítěti. Jestliže se ale dítě ocitne bez péče rodičů nenadále a aktuálně zde není nikdo, kdo by funkci poručníka mohl vykonávat, vykonává tuto funkci orgán sociálně-právní ochrany dětí, jakožto veřejný poručník. Obdobně jako PP, i poručenství zaniká buď, nabude-li dítě plné svéprávnosti nebo jeden z rodičů nabude rodičovskou odpovědnost, většinou nabytím zletilosti. Jestliže poručník o dítě osobně pečuje, náleží mu hmotné zabezpečení tak, jako u PP (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Poslední formou NRP je **svěření dítěte do péče jiné osoby**, známé také jako cizí péče. Tuto formu upravuje § 953 – § 957 občanského zákoníku. I při této formě je dítě na základě rozhodnutí soudu svěřeno do péče někomu jinému než rodiči. Pečující osoba má vůči dítěti práva a povinnosti, která stanoví soud. Osoba, která má dítě svěřeno do péče jiné osoby má právo si podat žádost na přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

1.2 Historie náhradní rodinné péče

S náhradní rodinnou péčí se setkáváme již v dávných dobách historie. V Československé republice ale byla poprvé upravena až v roce 1963. NRP byla poprvé upravena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině. Zákon definoval, že za dítě zodpovídá rodič, tak, jako je tomu i dnes. Nelze přenést rodičovskou odpovědnost na školské instituce, lékařské instituce či OSPOD. Tento zákon byl zrušen k 1. 1. 2014 (Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině).

V současné době upravuje náhradní rodinnou péči zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD. Právě nový občanský zákoník definuje pěstounskou péči na přechodnou dobu, která dříve definována nebyla.

MATĚJČEK (1999) zmiňuje, že postarat se o děti svých příbuzných je tradice, která vychází z bio-psychického nastavení lidského pudu. Lidé, ženy i muži, mají od přírody pud, který je žene k udržení rodu. Z historických pramenů se dočítáme, že již od nepaměti si lidé uvědomovali, že dítě nemůže fungovat samo, bez pomoci rodičů, či jiné osoby, která by o něj pečovala. Naopak je ale v pramenech také zaneseno, že hodnota lidského života – dítěte, nebyla vnímána jako významná. Děti byly rodiči odkládány či dokonce usmrcovány, a to zejména v dobách chudoby a válek, jelikož nebyly pro společnost přínosem.

Infanticida neboli záměrné usmrcení dítěte se objevovalo již ve Starověkém Římě, kdy příkaz k zabití dával většinou otec dítěte. Dále se můžeme setkat s Romulem, zakladatelem Říma, odchovanec vlčicí, který po získání moci údajně nařídil výchovu pouze zdravých chlapců a prvorozených dívek. (Gabriel, Novák, 2008) Ve Spartě o zdraví a budoucím přínosu dítěte rozhodovala rada starších. Až římský zákon z roku 374 definoval odstranění dítěte jako vraždu (Monatová, 1998).

V historických pramenech se ale nesetkáváme pouze s tím, že nechtěné děti byly odstraňovány. Již v tomto období se můžeme setkat s tím, že o nechtěné děti se chtěl postarat někdo jiný než rodiče. Již zde se setkáváme s pojmem osvojení. V zákoně se konkrétněji jednalo o slovní spojení „adoptio naturam imitatur“, což definovalo vztah mezi osvojitelem a osvojenecem, stejně tak jako vztah mezi rodičem a biologickým dítětem. V této době si ale mohl dítě osvojit pouze muž, a to z toho důvodu, že pouze muž byl považován za hlavu rodiny a živitele. Již v této době můžeme spatřovat i počátky pěstounské péče, kdy placené kojné či chůvy nabízely své služby manželům z vyšších společenských vrstev. Společnost se proti tomuto způsobu výchovy dětí bouřila, jelikož považovala za nejlepší způsob výchovy dítěte pouze výchovu rodiči (Nožířová, 2012).

V období středověku se k dětem přistupovalo s větší empatií, kdy odložené děti již byly schraňovány pro následnou náhradní rodinnou péči. První zmínka o útulku pochází z roku 335 z Konstantinopolu a první zmínka o nalezinci pochází z roku 787 z Milána v Itálii. Takové děti ale mohli adoptovat po většinou pouze šlechticové z vyšších společenských vrstev, aby udrželi zachování svého rodu. V dělnických třídách se adopce vyskytovala ojediněle, především byly adoptované děti využívány jako levná pracovní síla (Matějček, 1999).

Vzpouira proti ústavní výchově se objevovala již v době osvícenství, kdy byly zakládány sirotčince. Jean-Jacques Rousseau, francouzský filozof, a Johann Heindrich Pestalozzi, švýcarský pedagog, kladli důraz na povinnost společnosti nahradit nechtěným a opuštěným dětem rodinu. I v této době, tak jako je tomu dnes, byly nalezince plné, ale zájemců o náhradní rodinnou péči málo (Matějček, 1999). Trendem byla výchova dítěte kojnou, či chůvou, v dnešní době bychom to nazvali právě pěstounskou péčí na přechodnou dobu. Tyto ženy se staraly o děti až do jejich 6 let věku života, dítě si poté mohly ponechat nadále v péči nebo jej odložit zpět do nalezince (Gabriel, Novák, 2008).

Nový Občanský zákoník v roce 1811 v Rakousku-Uhersku definoval, že osvojit dítě může pouze muž starší 50 let. V roce 1914 změnila novela Občanského zákoníku tuto hranici na 40 let a osvojit dítě mohla i žena. (Gabriel, Novák, 2008) Česká zemská komise pro péči o mládež řešila od roku 1908 krizové situace dětí (Nožířová, 2012).

Po I. světové válce byl v českých zemích vybudován Dům dětství v Horním Krnsku. Na tento i podobné dětské domovy nebylo pohlíženo jako na domovy, kde by děti měly strávit delší čas, jednalo se spíše o přechodné domovy. Následně děti odcházely zpět do své biologické rodiny, do pěstounské péče, byly osvojovány, či odešly do ústavu pro starší děti. Poprvé se zde také objevil pojem „blaho dítěte“, které bylo stavěno nad zájem osvojitelů (Gabriel, Novák, 2008).

MATEJČEK (1999) v počátku rozlišil pěstounskou péči na 4 typy:

- PP nalezenecká – navazovala na pobyt dítěte v nalezinci, dítě bylo svěřováno do 10 let, později do 16 let, následně vráceno do ústavu.
- PP řízená a kontrolovaná – jednalo se o vhodné pěstouny, které vyhledala Okresní péče o mládež, kteří byli schopni zajistit řádnou výchovu.
- PP v koloniích – jednalo se o tzv. skupinové PP, kdy v určité obci byly vytvořeny kolonie, kde se tito pěstouni starali o děti.

- PP na základě dohody mezi rodiči a pěstouny – jednalo se o PP bez soudního jednání, z tohoto typu vzešla nynější příbuzenská PP.

Po II. světové válce se již začal vytvářet Zákon o rodině a roku 1950 byla pěstounská péče zrušena, jelikož byl opětovně více kladen důraz na kolektivní péči před péčí individuální (Nožířová, 2012).

Zákon o rodině č. 94/1963 opět dostal do popředí přednost rodinné výchovy před výchovou kolektivní. V roce 1970 vznikly první SOS vesničky ve Chvalčově a v Doubí, kam byly přijímány děti, o které nebyl zájem. Pěstounskou péči jako takovou poté upravil zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči (Gabriel, Novák, 2008).

Velký zvrát přišel po roce 1989, kdy začaly vznikat neziskové sektory, vládní i nevládní instituce a různé formy náhradní rodinné péče. Důležitým mezníkem je přijetí tzv. Haagské úmluvy z roku 1993, kdy na základě tohoto dokumentu bylo umožněno mezinárodní osvojení. V platnost vstoupila v roce 2000 spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o SPOD. V České republice je za mezinárodní osvojení odpovědný Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí v Brně (Nožířová, 2012).

1.3 Náhradní rodinná péče ve vybraných zemích EU

V této podkapitole představím institut náhradní rodinné péče v zahraničních zemích – konkrétně na Slovensku, v Anglii, Polsku a ve Francii. Popíši základní rozdíly mezi těmito státy a Českou republikou.

Slovensko

Až do konce roku 1992 byl systém NRP totožný s Českou republikou. Po roce 1993, kdy byla legislativně upravena možnost profesionální náhradní výchovy v rodině, je umožňováno dětem, které nejsou právně volné, vyrůstat v rodinném prostředí. Jedná se tedy o ty děti, které by vyrůstaly v dětských domovech, jelikož rodiče by k jiné formě NRP nedali souhlas (Müllender-Tater, 2002). KEREKEŠOVÁ (2008) uvádí, že Slovensko má unikátní model PP v tom, že dítě je dítětem dětského domova, ale namísto DD vyrůstá v rodinném prostředí, kde se o něj starají zaměstnanci DD, neboli profesionální rodiče. MAROŠIOVÁ A KOL. (2012) upozorňuje, že v novelizacích zákona dochází k častým změnám.

Mezi právní předpisy, které na Slovensku upravují náhradní rodinnou péči, patří zákon o rodině č. 36/2005 Z.z., zákon č. 305/2005 Z.z., o sociálně právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a zákon č. 627/2005 Z.z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Zákon o rodině (č. 36/2005) rozlišuje 3 typy náhradní rodinné péče, a to svěřením nezletilého dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče (taktéž nazývaná jako náhradní osobní péče), pěstounské péče a ústavní výchova. Dále upravuje 2 formy náhradní rodinné péče, a to osvojení a poručenství s osobní péčí (Novák et al., 2013).

Anglie

Dle KOUDELOVÉ (2009) došlo v Anglii v 70. letech minulého století k deinstitucionalizaci. To znamená, že ústavní péče začala být využívána opravdu jen v nejnepříjemnějších případech a přednost se dává umístění dětí do pěstounské péče. Do ústavních zařízení také nelze umístit dítě mladší 5ti let.

Možnost náhradní rodinné péče byla v Anglii ukotvena zákonem až v roce 1926, i přesto, že vykonávána byla již dříve. Současné důvody umístění dětí do náhradní rodinné péče jsou nejčastěji děti týrané či zanedbávané, dále děti s postižením, nemocné a děti z dysfunkčního rodinného prostředí (GOV.UK, 2022).

Náhradní rodinná péče v Anglii má 2 formy – osvojení (adoption) a pěstounská péče (foster care). Pěstounská péče v Anglii je poskytována v mnoha podobách, nejčastější je ale

možné interpretovat z výzkumu Nadace Sirius, který uvádí NOVÁK O. et al. (2013), kdy stěžejní je v Anglii pěstounská péče, která se dělí na emergentní (reagující na krizové situace), krátkodobou (maximálně na 3 měsíce), střednědobou (maximálně na 2 roky) a dlouhodobou (maximálně do dosažení zletilosti dítěte). Dále je zde možnost respitní péče pro biologické rodiny. Funguje obdobně jako respitní péče v případě pěstounské péče v České republice. SVOBODOVÁ A KOL. (2002) dále představuje pěstounskou péči specializovanou a pěstounskou péči vazební, k čemuž jsou potřeba speciálně vyškolené pěstouni.

Polsko

NOVÁK O. et al. (2013) uvádí, že se v Polsku NRP dělí na adopci, pěstounskou péči a ústavní péči. Tak, jako v mnoha zemích, je i v Polsku upřednostňována forma pěstounské péče, která se zde dělí na příbuzenskou PP, nepříbuzenskou neprofesionální PP a nepříbuzenskou profesionální PP. Tyto profesionální PP se dělí dle zaměření na pohotovostní, neboli krizové rodiny a profesionální specializované náhradní rodiny.

V Polsku se dále setkáváme s asistenty rodiny, kteří působí v rodinách, které jsou ohrožené. Asistenti rodiny plní v rodinách preventivní funkci, a to zejména individuální, praktickou nebo psychosociální pomoc (Macela, 2019).

Francie

Ve Francii se setkáváme s důrazem na reintegraci dítěte do jeho vlastní rodiny (Hejlová, 2003). Profesionalizace pěstounské péče se dočkala v roce 2005, kdy mimo jiné byl ustanoven pojem „mateřský asistent“ jako nová profese v sociální práci. Ve Francii je totiž místo pěstouna využíván mateřský asistent. Mateřský asistent se ovšem o dítě nestará pouze sám, ale funguje zde multidisciplinární spolupráce sociálních pracovníků, psychologů, učitelů, lékařů a dalších zainteresovaných osob (Ramon, 2011).

Shrnutí

Charakterizovali jsme náhradní rodinnou péči, představili, jak tento pojem definují různí autoři. Představili jednotlivé formy náhradní rodinné péče – osvojení, pěstounskou péči, poručnictví a svěření dítěte do péče cizí osoby. Seznámili se s historickým vývojem NRP a vymezili nejdůležitější milníky, které ovlivnily vývoj NRP v České republice. Dále popsali současné pojetí NRP ve vybraných zemích – Slovensko, Anglie, Polsko a Francie.

2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

Pěstounské péče na přechodnou dobu je relativně novým pojmem, neboť se poprvé objevil až v roce 2006. Po dobu 7 let se ale PPPD nevyužívala tak hojně, jako nyní. Až novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, změnila nastavený systém a PPPD se dostala více do povědomí veřejnosti. Lidé si začali uvědomovat, že PPPD je pro děti přínosná. PPPD vznikla z důvodu neumísťování dětí do kojeneckých ústavů, především mladších dětí do 3 let věku. V kojeneckém ústavu se dětem věnovalo více tet, dítě nebylo schopno navázat se na jednu osobu, vytvořit si, tolik důležitou, citovou vazbu.

2.1 Odborné vymezení

Právní úprava pěstounské péče na přechodnou dobu je vymezena v § 27a zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Dále PPPD defínuje § 958 odstavec 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník pouze takto: „*Soud může svěřit dítě do pěstounské péče i na přechodnou dobu. Podrobnosti stanoví jiný zákon*“ (§ 958 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník).

Jak je již z názvu zřejmé, dítě do PPPD je svěřeno pouze na určitou dobu, nejdéle však na 1 rok. Realita je ale jiná, a dítě setrvává v rodině déle než rok, jedná se i o dva roky. K takovému prodloužení ale musí být dány řádné důvody. Dítě je do PPPD svěřeno rozhodnutím soudu na základě návrhu OSPOD na svěřeni dítěte do PPPD. Dítě je možné svěřit na:

- „*dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,*
- *dobu, po jejímž uplynutí nemůže matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo*
- *dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba*“ (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).

Pěstounská péče na přechodnou dobu je poměrně novým pojmem, neboť se poprvé objevil až 1. 6. 2006, kdy byl uveřejněn v novele zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Až do roku 2013 nebyla PPPD rozšířena tak, jako dnes. Důvodem byla především malá informovanost veřejnosti, nedostatečná podpora pěstounů, ale také nedostatečné finanční a sociální zabezpečení (Palzarová, 2016).

VÁGNEROVÁ (2012) uvádí, že rodina je nejpřirozenějším prostředím pro výchovu a vývoj dítěte. Rodina plní nejen funkci reprodukční, materiální, výchovnou a emocionální, ale pro PPPD velmi důležitou také funkci naplnění potřeby a jistoty. Nepříznivé situace v rodině velmi negativně ovlivňují vývoj dítěte, ač to nemusí být na první pohled zřejmé. Nepříznivé prostředí v rodině působí jak na fyzickou stránku dítěte, ale především na stránku psychickou.

LEXOVÁ KOL. (2013) definuje pěstounskou péči na přechodnou dobu, neboli profesionální pěstounskou péči jako „*specifickou formu pěstounské péče určenou pro děti, jejichž rodina není dočasně schopná o ně pečovat, ale je pravděpodobné, že se její poměry upraví a rodina převezme dítě zpět do své péče*“.

BRUCKNEROVÁ (2018) k PPPD uvádí, že se jedná o „*jedinou formu prevence citové deprivace, neboť umožňuje vytvoření specifického pouta*“.

BUBLEOVÁ (2014) uvádí základní charakteristiku PPPD následovně:

- Kdo se o dítě stará? – Osoba z evidence žadatelů o zprostředkování, kdy tato evidence je vedena krajským úřadem.
- Jaká práva a povinnosti mají osoby pečující? – Pečovat o dítě a vychovávat ho, zastupovat dítě pouze v běžných záležitostech, pokud nejsou rodiče zbaveni rodičovské odpovědnosti.
- Proč je pro dítě PPPD nejschůdnějším řešením? – Dítě má možnost vyrůstat v rodině a ne v ústavu. V rodině se o něj stará primárně jedna pečující osoba, kdežto v ústavu je těchto pečujících osob více.
- Může pěstoun na přechodnou dobu chodit do práce? – Nikde není stanoveno, že nemůže, ale v praxi na to nemá čas, protože se o dítě stará 24 hodin denně. Co se týče příjmu, má pěstoun na přechodnou dobu nárok na dávky PP, které jsou popsány v jiné podkapitole.
- A co biologická rodina dítěte? – Pokud rodiče nejsou omezeni či zbaveni rodičovské odpovědnosti, mají zachována všechna práva a povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, stejně tak trvá vyživovací povinnost.

2.2 Proces pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounem na přechodnou dobu se může stát kdokoliv, kdo skýtá záruky řádné péče o dítě a ten, kdo prošel odborným posouzením, které provádí krajský úřad.

Prvním úkonem institutu PPPD je podání žádosti fyzické osoby. Žádost si podává osoba, která se chce stát pěstounem na přechodnou dobu, u obecního úřadu obce s rozšířenou působností (dále jen OÚORP), který je fyzické osobě místně příslušný dle trvalého pobytu. Referent sociálně-právní ochrany dětí se specializací na náhradní rodinnou péči (dále jen referent SPO) podá žadateli veškeré informace, společně mohou vyplnit žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu. V žádosti je třeba vyplnit identifikační údaje – jméno, příjmení, datum narození, rodné číslo, trvalé bydliště a rodinný stav. Dalšími dokumenty, které jsou nezbytné k podání žádosti, jsou:

- doklad o státním občanství,
- opis z evidence rejstříku trestů (tento si může vyžádat i místně příslušný ORP),
- vyjádření vhodnosti praktického lékaře o zdravotním stavu osoby pro účely posouzení vhodnosti stát se pěstounem na přechodnou dobu,
- dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu,
- údaje o výdělkových a majetkových poměrech (potvrzení zaměstnavatele o výši příjmů nebo opis daňového přiznání),
- kopie oddacího listu (Palzarová, 2016).

Referent SPO vede o žadateli spisovou dokumentaci, která v první řadě obsahuje veškeré dokumenty, které jsou uvedeny výše. Mimo tyto dokumenty obsahuje spisová dokumentace také záznam ze sociálního šetření v domácnosti žadatele a rodinnou fotografii. Závěrem spisové dokumentace je stanovisko OÚORP k žádosti žadatele. Jakmile je spisová dokumentace kompletní, neprodleně ji OÚORP postupuje příslušnému krajskému úřadu (Palzarová, 2016).

Po doručení spisové dokumentace krajskému úřadu proběhne s žadateli posouzení zdravotního stavu, psychologické vyšetření a odborná příprava žadatelů, která je potřeba splnit v časové dotaci 72 hodin. Po úspěšném splnění těchto podmínek jsou žadatelé zařazeni do evidence osob, které mohou vykovávat PPPD, který vede místně příslušný krajský úřad (Palzarová, 2016). GABRIEL a NOVÁK (2008, s. 60) uvádějí, že „*Výkon pěstounské péče na přechodnou dobu klade na uchazeče opravdu vysoké požadavky. Rozhodně vyšší, než jaké*

budou v budoucnu kladeny na většinu osvojitelů i „klasických“ pěstounů. Z toho také vychází požadavky na rozsah přípravy budoucích „profesionálních“ pěstounů, který je co do délky podstatně větší“.

PTÁČEK A KOL. (2011) se zaměřují na okruhy posouzení, které jsou zkoumány při odborném posouzení žadatelů o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu. Posouzení se zaměřuje především na zdravotní a psychický stav. Psychický stav hraje u PPPD velkou roli, neboť výkon PPPD je velmi psychicky náročný. Pěstoun na přechodnou dobu musí být připraven přijmout dítě jakékoliv věkové kategorie, v jakémkoliv psychickém rozpoložení. Velmi náročné je přijetí dítěte s handicapem – fyzickým či mentálním, neboť tyto děti často trpí nějakým znevýhodněním.

MACELA (2013) uvádí, že psychické rozpoložení pěstouna na přechodnou dobu je jedním z nejdůležitějších kritérií. Pěstoun na PD musí být schopen a ochoten zvládnout emoční nestabilitu dětí a především ambivalenci ve vytváření citové vazby. Pěstouni na PD by měli být empatičtí, rozhodně ne emočně ploší. Pěstouni na PD by také měli poskytovat stabilní prostředí plné lásky, ale dětem dopřály pocit bezpečí a pomohli jim tak vyrovnat se s traumaty z minulosti, především z biologické rodiny.

O zařazení či nezařazení do evidence se žadatel dozví na základě rozhodnutí, které je mu zasláno krajským úřadem (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD). Poté již schválený pěstoun čeká na moment, kdy mu soud svěří na základě rozhodnutí dítě do PPPD. Soud rozhoduje dle § 76 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (Macela, 2013).

§ 76 odst. 1 a) zákona č. 99/1963 Sb. říká, že „*Předběžným opatřením může být účastníku uloženo zejména, aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel.*“

Pěstoun na PD může dítě odmítnout, ale pouze ze závažných důvodů, jako jsou např. krátký čas odpočinku od předání dítěte z PPPD nebo náhlá událost v rodině pěstouna na PD. Praxe je taková, že se dítě umísťuje v rámci kraje, ve kterém má dítě trvalé bydliště. Pokud není aktuálně žádný pěstoun na PD připraven přijmout dítě (má již dítě v péči nebo čerpá dobu odpočinku), je možné dítě umístit pěstounovi na PD v jiném kraji. Vždy záleží na kooperaci krajů mezi sebou (Bubleová a kol. 2011).

Předběžné opatření trvá po dobu 3 měsíců. Následně, vždy jednou za 3 měsíce je soud povinen přezkoumat důvody trvání PPPD. Tyto důvody přezkoumává za součinnosti OSPOD, která na žádost soudu podá zprávu o aktuálních poměrech nezletilého dítěte. Tato zpráva

obsahuje informace o aktuálním pobytu nezl. dítěte, jeho zdravotním stavu, jeho adaptace na pěstouny na PD, spolupráce pěstounů s OSPOD, ale především informace o aktuálních poměrech biologických rodičů či širší biologické rodině nezl. dítěte. Zpráva také obsahuje stanovisko OSPOD o prognóze navrácení dítěte zpět do biologické rodiny. Pokud i nadále trvají důvody pro PPPD, soud předběžné opatření prodlouží opět na dobu 3 měsíců. Pokud důvody pominuly, rozhodnutí o PPPD se zruší a dítě je svěřeno zpět do péče svých rodičů (Macela, 2013).

Pokud sanací biologické rodiny nedojde k napravení natolik, aby dítě mohlo být svěřeno zpět do péče biologickým rodičům, a v širší rodině se nenachází osoba vhodná převzít dítě do své péče, přistupuje krajský úřad ke zprostředkování dlouhodobé pěstounské péče či adopce, v případě, že rodiče dali souhlas s osvojením dítěte. Pěstoun na PD je povinen podporovat vztah dítěte s biologickou rodinou, pozitivně na něj působit. Jestliže rodiče nejeví zájem o dítě, či rozvíjení kontaktu není možné (smrt, dlouhodobý výkon trestu odnětí svobody, či pouhý nezájem rodiče), není povinnost dítě do kontaktu s rodiči nutit (Bechyňová, Konvičková, 2011).

Jakmile je tedy jasné, kam bude dítě předáváno, přistupuje se k procesu předávání. Dítě může být předáváno zpět do biologické rodiny, do dlouhodobé pěstounské péče, adoptivní rodiny nebo do ústavní péče. Předávací proces je zahájen tím, že krajský úřad vybere vhodné pěstouny, či osvojitele. Vždy se to děje tak, že se vybírají vhodní pěstouni či osvojitelé pro dítě, nikoliv naopak (Patočková a kol., 2019).

Předávání dítěte do biologické rodiny

„V případě, že dojde k návratu dítěte do biologické rodiny, je tato skutečnost pro pěstouny či osvojitele zatěžující. Zájem dítěte by však měl být upřednostněn před zájmem dospělých“ (Kolektiv autorů, 2019, s. 79).

Při předávání dítěte zpět do biologické rodiny, mají pěstouni na PD obavy, neboť dítě bylo dříve z rodiny ze závažných důvodů odebráno a předáno do PPPD. Biologičtí rodiče ale mají právo, a především přednost, na výchovu dítěte. Je důležité ovšem zmínit, že návrat dětí do biologické rodiny není příliš častý (Konečná, Sudová, 2011).

PATOČKOVÁ (2019) uvádí, že přechod dítěte zpět do biologické rodiny je zapotřebí důkladně naplánovat, především přizpůsobit potřebám dítěte s ohledem na věk, zdravotní stav, situaci v rodině a psychické rozpoložení dítěte. Důležitým pomocníkem při předávání je pracovník doprovázející organizace, který na průběh kontaktů dohlíží a následně o všem informuje OSPOD.

Předávání dítěte do dlouhodobé pěstounské péče či adopce

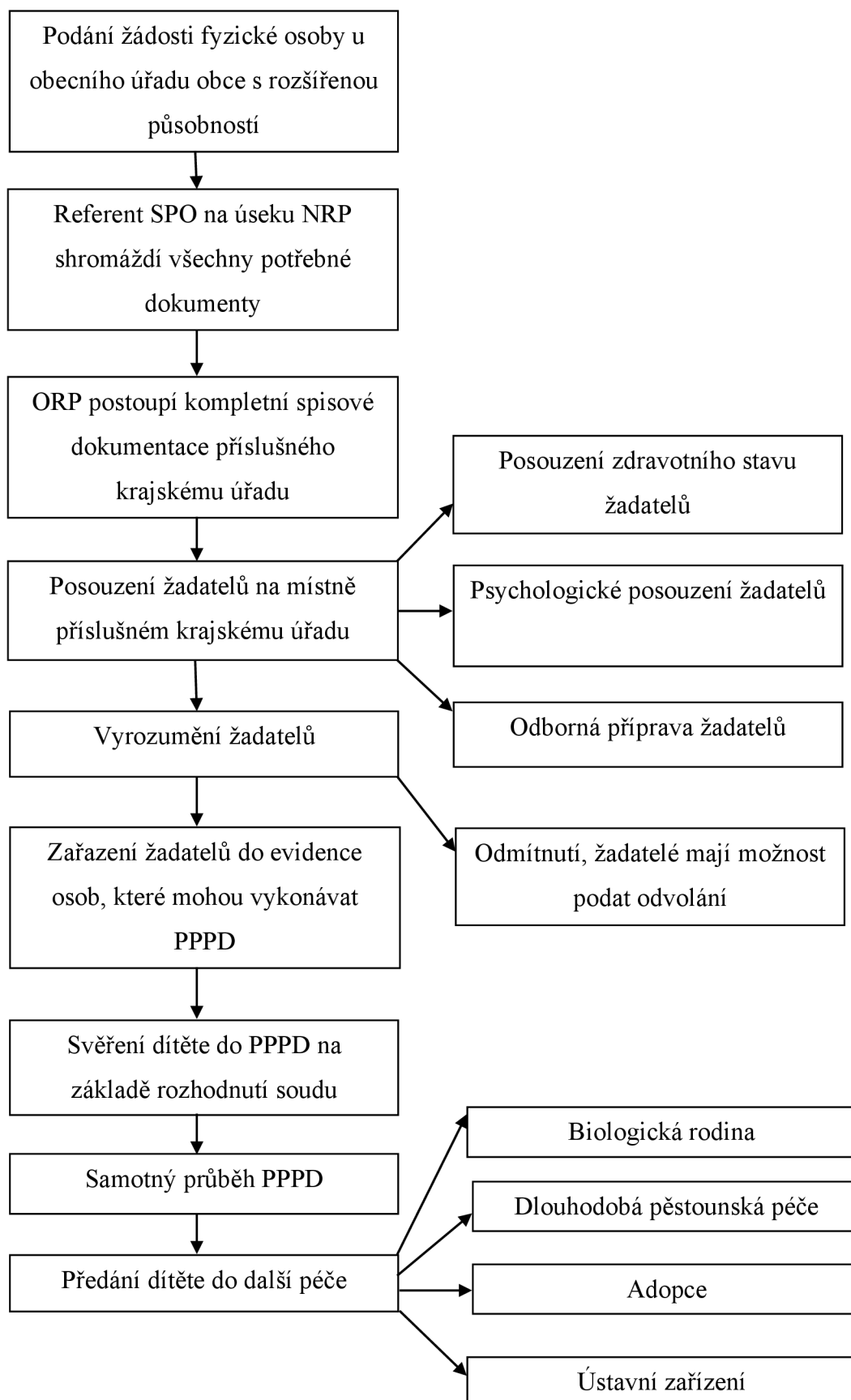
„Při předávání dítěte do osvojitelské rodiny či do péče dlouhodobých pěstounů je nutná spolupráce pěstounů na přechodnou dobu a této nové rodiny. Každé dítě vyžaduje individuální a citlivý přístup“ (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011, s. 26).

Zprostředkování provádí krajský úřad. Jakmile vybere vhodné budoucí pěstouny či osvojitele, proběhne na krajském úřadě seznamovací schůzka pracovníků krajského úřadu, pracovnice OSPOD, pěstouna na přechodnou dobu a vytipovaných pěstounů či osvojitelů. Zde je všem přítomným předestřena kazuistika dítěte. Následně mají vytipované osoby čas na rozmyšlenou, zda do procesu zprostředkování vstoupí či nikoliv. Jestliže se rozhodnou, že ano, proběhne následná schůzka i s dítětem. Pracovník OSPOD s pracovníkem doprovázející organizace sestaví plán předávacího procesu – místo konání kontaktů, četnost kontaktů, předběžné časové naplánování. Přechod dítěte do nové rodiny by měl být postupný, vždy s ohledem na blaho a zájem dítěte (Hrbáčková a kol., 2016).

Umístění dítěte do ústavního zařízení

Bohužel může nastat i situace, kdy se dítě nevrací zpět do své biologické rodiny, ani mu nebyli vyhráni vhodné pěstouni. V tomto případě je dítě umístěno do ústavního zařízení. Pro pěstouny na přechodnou dobu i dítě je tento proces předávání nejnáročnější, neboť pěstouni na PD ví, že dítě bude po delší době, kdy bylo v rodině, byť pěstounské, umístěno v ústavním zařízení. V tomto případě je vhodné zajistit pro pěstouny na PD psychologickou pomoc (Centrum pěstounských rodin, 2012).

Pro lepší představu celého procesu jsem vytvořila schéma, které znázorňuje proces PPPD, které je znázorněno na další straně.

Obrázek č. 1 – Schéma procesu PPPD (Zdroj: vlastní, 2022)

2.3 Práva a povinnost pěstounů na přechodnou dobu

Nejenže mají pěstouni na přechodnou dobu povinnosti o dítě řádně pečovat, podporovat sounáležitost dítěte s biologickou rodinou, ale mají také povinnost uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče, ze které vyplývají další povinnosti. Co se týče práv pěstounů na PD, tak zde se jedná především o právo na odměnu pěstouna za výkon PPPD, ale také např. o právo požádat o psychologickou pomoc a podporu.

Od 1. 1. 2013 vstoupila v platnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, kde je zakotvena povinnost uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče (dále jen dohoda). Dohoda upravuje práva a povinnosti pěstounů na přechodnou dobu. Zákon stanovuje povinnost „uzavřít dohodu do 30 dnů od dne nabytí právní moci rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni prvního dítěte do péče osoby pečující nebo rozhodnutí o zařazení osoby v evidenci do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu...“ (§ 47b odst. 2 zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).

Dle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD „osoba pečující a osoba v evidenci má:

- a) *právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě; tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče*
 1. *po dobu, kde je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování osoby blízké;*
 2. *při narození dítěte,*
 3. *při vyřizování nezbytných osobních záležitostí,*
 4. *při úmrtí osoby blízké,*
- b) *právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let,*
- c) *právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců,*
- d) *právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti podle písmene f),*
- e) *právo na pomoc při plnění povinností podle písmene h), včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku,*

- f) povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,*
- g) povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí podle § 19 odst. 6,*
- h) v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.“*

Pěstoun na PD má právo rozhodnout se, s kým dohodu o výkonu pěstounské péče uzavře. Dohoda může být uzavřena s obecním úřadem s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou, v tomto případě nejčastěji s doprovázející organizací (Bubleová, 2014). Dle MACELY (2013) se doprovázení zaměřuje především na činnosti informační, konzultační a pomáhající.

Dle § 47b zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, sleduje naplňování uzavření dohody přidělený pracovník, tzv. klíčový pracovník, který má tuto povinnost nejméně 1x za 2 měsíce. Klíčový pracovník má dále povinnost nejméně jednou za půl roku podat OSPOD zprávu o průběhu výkonu PP. Dohodu lze mít uzavřenou pouze jednu, a to i v případě, že se jedná o více svěřených dětí, neboť tuto dohodu uzavírá pěstoun či osoba v evidenci, nikoliv dítě. Dohoda může být ze strany doprovázející organizace vypovězena, jestliže jsou opakovaně a závažně porušovány skutečnosti, které dohoda obsahuje, dále pro neumožnění sledování výkonu PP a při PPPD lze dohodu vypovědět při odmítnutí převzetí dítěte do PPPD. Ze strany osob pečujících či osob v evidenci lze dohodu vypovědět bez udání důvodu.

Co se týče konkrétních služeb poskytovaných v rámci doprovázení, jedná se právě o ty služby, které jsou uvedeny výše, a které zmiňuje § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Mimo to se ale jedná především o poradenství ze strany klíčového pracovníka. Na klíčového pracovníka se rodina může kdykoliv obrátit, požádat o poradenství či další služby uvedené v dohodě. Zpravidla se jedná zejména o zajištění doučování pro děti, o zprostředkování povinného vzdělávání či pomoc při kontaktu s biologickou rodinou (Palzarová, 2016).

2.4 Financování

Finanční zajištění vychází z dávek pěstounské péče, které jsou upraveny v části HLAVA II DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE, zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD. Jedná se o příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při pěstounské péči (§ 47e zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).

Od 1. 1. 2022, kdy vstoupila v platnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, mají pěstouni na PD nárok na tyto dávky pěstounské péče:

- a) Příspěvek na úhradu potřeb dítěte – o příspěvku rozhoduje krajská pobočka úřadu práce, kde je také nutno podat žádost. Výše příspěvku se odvíjí od věku dítěte a také od stupně závislosti dítěte na péči jiné osoby. Výši příspěvku znázorňuje tabulka č. 1.
- b) Odměna pěstouna – na odměnu pěstouna má nárok pěstoun na přechodnou dobu i v době, kdy osobně nepečuje o žádné svěřené dítě. „*Výše odměny pěstouna osoby v evidenci za kalendářní měsíc, není-li dále stanoveno jinak, činí*
 - a) *1,8násobek minimální mzdy za měsíc, jde-li o osobu v evidenci, která není zároveň osobou pečující, anebo je-li zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě,*
 - b) *2násobek minimální mzdy za měsíc, je-li osoba v evidenci zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost),*
 - c) *2,2násobek minimální mzdy za měsíc, je-li osoba v evidenci zároveň pečující osobou, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost)“ (§ 47j odst. 2 zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD).*
- c) Příspěvek při převzetí dítěte – novela zákona č. 359/1999 Sb. uzákonila, že na tento příspěvek mají nárok i pěstouni na přechodnou dobu, kdy doposud tomu takto nebylo. Zákon říká, že součet tohoto příspěvku nesmí u PPPD přesáhnout 40 000,- Kč za posledních 12 kalendářních měsíců. Příspěvek je vyplácen jednorázově na pobočce úřadu práce na základě podané žádosti (§ 47l zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD). Výši příspěvku znázorňuje tabulka č. 2.

Pokud pěstouni na přechodnou dobu splní zákonné podmínky pro uplatnění běžných sociálních dávek, jako je peněžitá pomoc v mateřství, přídavek na dítě, příspěvek na bydlení či rodičovský příspěvek, mají nárok si zažádat i o tyto sociální dávky (Macela, 2013).

Dítě ve věku	Výše příspěvku	Výše příspěvku – I. stupeň závislosti	Výše příspěvku – II. stupeň závislosti	Výše příspěvku – III. stupeň závislosti	Výše příspěvku – IV. stupeň závislosti
Do 6 let	4 950,- Kč	5 115,- Kč	6 105,- Kč	6 490,- Kč	7 040,- Kč
6 – 12 let	6 105,- Kč	6 215,- Kč	7 480,- Kč	7 975,- Kč	8 635,- Kč
12 – 18 let	6 985,- Kč	7 095,- Kč	8 580,- Kč	9 130,- Kč	9 570,- Kč
18 – 26 let	7 260,- Kč	7 425,- Kč	8 910,- Kč	9 460,- Kč	9 900,- Kč

Tabulka č. 1 – Příspěvek na úhradu potřeb dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD, 2022)

Dítě ve věku	Výše příspěvku
Do 6 let	8 000,- Kč
6 – 12 let	9 000,- Kč
12 – 18 let	10 000,- Kč

Tabulka č. 2 – Příspěvek při převzetí dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	692	730	671	703	616	665
B	799	900	792	825	732	735
C	204	172	146	115	121	120

Tabulka č. 3 – Aktuální počty týkající se PPPD (ROČNÍ VÝKAZ o výkonu SPOD za rok 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021)

Vysvětlivky:

- A – počet dětí, které byly ve sledovaném roce svěřeny do PPPD na základě rozhodnutí
- B – počet pěstounů na přechodnou dobu ve sledovaném roce
- C – celkem podaných žádostí o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu

2.5 Úskalí PPPD

BEZDĚKOVÁ (2013) hovoří o tom, že na PPPD je mnohdy nahlíženo jako na „byznys s dětmi“, právě kvůli dávkám pěstounské péče. Je potřeba ale říci, že tento názor mají většinou lidé, kteří o problematice náhradní rodinné péče nemají dostatek informací a vychází tak pouze z dezinformací.

Vzhledem k tomu, že je PPPD časově limitovaná, dětem tak může být **ztíženo utvořit si vlastní identitu**, neboť k tomu nemají dostatečný prostor (Bezděková, 2013). SOBOTKOVÁ (2015) právě z tohoto důvodu považuje PPPD vhodnou spíše pro děti, u kterých je **předpoklad navrácení se do biologické rodiny**. ZEZULOVÁ (2012) je ztotožněna s tím, že **záleží na osobnosti dítěte**, které je do PPPD svěřeno. NOVOTNÁ (2016) vnímá jako úskalí PPPD **jiné etnikum** dítěte či **jiný věk** dítěte, než pěstouni na přechodnou dobu očekávali. Úskalí tedy shrnula tak, že krajský úřad rozhodne o přidělení dítěte, i přesto, že pěstouni na přechodnou dobu měli jiná očekávání, což poté může ztížit celý proces PPPD. Dalším úskalím je dle NOVOTNÉ (2016) také **předání dítěte do další péče**, kdy si pěstouni na PD vytvoří tak silnou citovou vazbu k dítěti a s odchodem dítěte se tak velmi těžko vyrovnávají. Dále může být pro pěstouny na přechodnou dobu velmi náročná **časová flexibilita**, neboť se o dítě musí starat 24 hodin denně.

BEZDĚKOVÁ (2013), SOBOTKOVÁ (2015), ZEZULOVÁ (2012) a NOVOTNÁ (2016) spatřují úskalí PPPD v těchto oblastech: ztížení dítěte utvořit si vlastní identitu, nevhodnost PPPD pro všechny děti, zneužívání PPPD za účelem získání pěstounských dávek, jiné etnikum a jiný věk přijatého dítěte, předání dítěte do další péče a časová flexibilita pěstounů na PD.

Konkrétní úskalí PPPD uvádí KOLUCHOVÁ (2002) následovně:

- nedostatek informací poskytnutých budoucím pěstounům,
- upřímnost a otevřenost v procesu přípravy,
- nedostatečné zamyšlení budoucích pěstounů nad přijetím dítěte,
- minulost dítěte,
- rozdílnost názorů pěstounů a institucí.

Shrnutí

Odborně jsme vymezili pěstounskou péči na přechodnou dobu, vymezili postavení pěstounů na přechodnou dobu a představili jejich práva a povinnosti. Popsali proces od svěřením dítěte do PPPD až po předání dítěte do další péče. Představili způsob financování PPPD, vymezili dávky PPPD, poukázali na úskalí PPPD z pohledu vybraných odborníků.

3 PSYCHOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA DĚTÍ, KTERÉ JSOU SVĚŘENY DO PĚSTOUNSKÉ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

Děti svěřené do PPPD pochází ve většině případů z dysfunkčních rodin. Jedná se ve většině případů o děti zanedbané, týrané či zneužívané, dále se jedná o děti konzumentů alkoholu, uživatelů drog a dalších návykových látek. Může se jednat také o děti, kdy jsou rodiče ve VTOS nebo děti odložené v babyboxu či na jiném místě, kdy je jasné, že rodiče nemají o dítě zájem.

Děti, které vyrůstaly v dysfunkčních rodinách, nebo prožili ve své biologické rodině určité trauma, se potýkají s mnohými psychickými problémy. Jestliže dítě zůstane v dysfunkční rodině, je pravděpodobné, že psychické problémy si ponese po celý život, neboť rodiče nedbají na jeho psychické zdraví. Děti, které jsou svěřeny do PPPD, mají to štěstí, že je s nimi pracováno odborně. Nejen, že jim pěstouni na přechodnou dobu zajistí vše potřebné, ve většině případů je velmi žádoucí i odborná pomoc. Člověk se vyvíjí individuálně, zvláště důležité je dbát na individualitu dítěte v každém vývojovém období (Matoušek, 2017).

3.1 Vývoj jedince

BALCAR (2012) zastává myšlenku, že celý vývoj člověka ovlivňují 3 zásadní vlivy – vliv dědičnosti, vliv sebeřízení vyplývající z vlastní vůle a vliv prostředí. Dědičnost má na jedince obrovský vliv, neboť toto nelze ovlivnit samotným jedincem, ani rodiči jedince. Každý jedinec si sebou nese genetickou informaci svých předků, kterou nelze ovlivnit.

LANGMEIER a KREJČÍŘOVÁ (2006) uvádí potřebu pevně stanovených cílů a hranic, především jednotný výchovný styl obou rodičů. Jestliže na dítě je působeno dvěma rozdílnými výchovnými styly, či vyrůstá ve více výchovných prostředích, může to být pro dítě zatěžující a stresující. Dítě dále může být deprivováno, jestliže nemá v dostatečné míře uspokojovány své potřeby, nebo je na něj pácháno násilí – ať už psychické či fyzické.

Novorozenecké, kojenecké a batolecí období

Život jedince začíná těmito třemi vývojovými obdobími – novorozenecké, kojenecké a batolecí. Ve smyslu těchto období hovoříme od narození do věku tří let jedince. JEDLIČKA (2017) uvádí, že toto období je „*období mimořádně rychlého vývoj*“, ale přesto má pro jedince velmi zásadní význam, protože se zde formuje osobnost jedince.

Konfliktem základní důvěry a základní nedůvěry popsal ERIKSON (2015) období jedince do jednoho roku věku. Tímto pojmem se rozumí především získání pocitu důvěry a bezpečí. Jedinec je v tomto období zcela závislý na péči druhých, ve většině případů na rodičích, či náhradních rodičích. Jestliže je dítě o toto ochuzeno, může důsledkem neuspokojení těchto potřeb být jedinec v budoucnosti patologicky závislý na druhé osobě. Období do tří let věku označuje ERIKSON (2015) jako rozpor pochybnosti a studu proti autonomii, kdy je typické poznávání a zkoušení nových věcí, vnímání nových vjemů, poznávání nového prostředí. Pro dítě je důležité poskytnutí vlastního prostoru, aby se necítilo svázaně a příliš pod kontrolou. Vzhledem k tomu, že dítě v tomto věku nerozeznává, zda hodnocení jeho chování je spravedlivé, klade THOROVÁ (2015) velký důraz na hodnocení, neboť dítě rodiči plně důvěřuje, a v tomto věku bezproblémově přijímá i kritické hodnocení. S tím souvisí i emoční projevy rodiče vůči dítěti. Jestliže dítěti nejsou city dostatečně projevovány, dítě se v budoucnu nemusí natolik orientovat ve svém citovém prožívání, ale i v emočních projevech vůči okolí.

V období 7. měsíce až jednoho roku se u jedince objevuje tzv. separační úzkost. VYMĚTAL A KOL. (2007) uvádí, že se jedná o jev, který se vyskytuje především u malých dětí, kdy za přirozený výskyt separační úzkosti se považuje období 7 – 18 měsíce věku jedince. EISEN (2005) definuje separační úzkost jako přirozenou součást jedince, kdy tato vzniká jako reakce dítěte na odloučení od matky. Průběh separační úzkostí závisí na citové vazbě s rodičem.

Předškolní věk

Období předškolního věku vymezuje JEDLIČKA A KOL. (2015) jako období od 3 let věku dítěte do 6 let věku dítěte. Tedy, jak je již značí název, toto období končí nástupem dítěte do základní školy. I zde je dítě odkázané na rodiče, kteří jsou pro dítě vzorem a příkladem. Dítě se učí nápodobou, kdy se chová a jedná jako rodiče. LANGMEIER a KREJČÍŘOVÁ (2006) uvádí, že se dítě v tomto období dostává do větší interakce s okolím, neboť navštěvuje mateřskou školu a je zde v každodenním kontaktu s vrstevníky.

THOROVÁ (2015) klade důležitost hře, na základě které se dítě učí sociálním rolí a rozvíjení sebevědomí. Dalším významným bodem v mateřské škole je přijetí pravidel a paní učitelky, jakožto autority. SKORUNKOVÁ (2007) klade důraz opory dospělého člověka dítěti ve smyslu rozvíjení sebevědomí.

Mladší školní věk

Období mladšího školního věku je vymezeno od nástupu do školy do nástupu puberty. Jedinec je v tomto období sociálně zralý, což je definováno jako „*schopnost odloučit se na čas od rodičů a přistupovat správně k sociálním rolím*“ (Skorunková, 2007).

Dle THOROVÉ (2015) se jedná o období, kdy dítěti začínají povinnosti. Dítě již není zcela odkázáno na péči rodičů, i přesto je v mnoha směrech vyhledává, neboť jsou pro něj stále vzorem. Dítě se osamostatňuje, ale nemůže dojít k úplné ztrátě podpory od rodičů, dítě potřebuje stále cítit podporu i emoční náklonnost rodiče.

Toto období je také označováno jako období extroverze, jelikož dítě se odpoutává od rodiny – začíná pravidelně chodit do školy, navštěvovat mimoškolní aktivity. Rodina je pro dítě jistotou, kam se může vracet po splnění všech povinností. Jedinec narůstá schopnosti seberegulace v oblasti citů, chápe ambivalentní city (Langmeier a Krejčíková, 2006). O konci období hovoří SKORUNKOVÁ (2007, s. 48) jako o „*době přípravy na partnerství a rodičovství*“.

Adolescence, počátky dospělosti

Období adolescence vymezuje THOROVÁ (2015) obdobím mezi 12 až 19 lety věku jedince. ERIKSON (2003) toto období definuje jako hledání pravého smyslu své životní role. Dále upozorňuje na to, že „*děti rodičů, kteří umožnili svým dětem hledání vlastní identity, jsou méně ohrožené zmatečností rolí než děti rodičů, jež byly domuceny přizpůsobit se názorům rodičů*“ (Thorová, 2015, s. 284).

SKORUNKOVÁ (2007) již o jedinci nehovoří jako o dítěti, které pouze přejímá názory druhých a nepřemýšlí nad nimi, ale již hovoří o jedinci, který je schopen vytvořit si svůj vlastní názor a tento následně prezentovat. Tyto názory ale nemusí být vyspělé a vycházet z logického uvažování jedince, tudíž se u jedince mohou objevit vztahovačné reakce na kritiku názoru okolí.

Důležitým mezníkem je v tomto období volba povolání. Jedinec se stává samostatnou bytostí s vlastním rozhodováním. Často jedinec přejímá chování a identity druhých, aby zjistil, která identita je pro něj nejlepší. Jedinci se již nechtějí podřizovat autoritám, s dospělými dochází k častým konfliktům. Důležitou sociální skupinou pro adolescenty jsou jejich vrstevníci, neboť si vzájemně rozumí, prožívají podobné strasti a radosti. Dalším

mezníkem je navazování partnerských vztahů a s tím spojené i první sexuální zážitky (Thorová, 2015).

Pro řádný vývoj jedince je důležité projít všemi fázemi vývoje dostatečně, neboť se může v dospělosti projevit absence nerovnoměrného vývoje osobnosti a s tím spojené psychické problémy. Pro děti vyrůstající v náhradní rodinné péči je potřeba zdárného vývoje ještě potřebnější, neboť většina z nich nemá již od útlého věku, či narození, stabilní podporující rodinné prostředí (Vrbtovská, 2010).

3.2 Attachment

Dle VRBTOVSKÉ (2010) je zdravý attachment důležitou stavební jednotkou pro vytvoření identity jedince. BOWLBY (2010, s. 9) definuje, že *„pro duševní zdraví je nezbytné, aby kojeneček a později malé dítě prožívalo vřelý, intimní a nepřerušovaný vztah s matkou (nebo s její trvalou náhradou), v němž oba nacházejí uspokojení a radost.“*

Attachment je vnímám jako pouto s citovým zabarvením, protože jedinec vedle druhého jedince cítí buď podporu a bezpečí, nebo nejistotu a nebezpečí. Na emočně příjemné situace jedinec vzpomíná pozitivními myšlenkami, neboť se v dané situaci cítil hezky, pociťoval náklonnost či lásku. Na druhé straně na emočně nepříjemné situace jsou vzpomínky ovlivněny negativními emocemi. Jedinec se může i při vzpomínce cítit nepříjemně, vztekle, pociťovat odpor a cítit nejistotu. Na základě prožitých situací se v životě lidé setkávají s mnoha situacemi, které v nich vyvolají škálu pozitivních, ale i negativních vzpomínek. Lidé se snaží negativní vzpomínky vytěsnit, ale některé jsou tak moc emočně náročné, že je vytěsnit nelze (Vrbtovská, 2010).

„Dítě potřebuje a intuitivně vyhledává dobrého rodiče. Je připraveno růst, vyvíjet se, učit se, poznávat. Jeho celá genetická výbava je na startu ke svému naplnění a realizaci. Aby se tak mohlo stát, potřebuje dítě jako každé mládě rodiče, kteří se mu budou plně a správně věnovat. Pokud se vše daří, vytvoří se pevné bezpečné pouto mezi dítětem a jeho nejbližším stabilním pečovatelem, ideálně rodičem“ (Vrbtovská, 2010, s. 12). Z definice VRBTOVSKÉ (2010) vyplývá, že pouto mezi dítětem a rodičem je nenahraditelné a naprosto zásadní pro další správný vývoj jedince. V případě dysfunkční rodiny nebo v případě, kdy dítě nevyrůstá v biologické rodině, je tato vazba buď nedostatečně vyvinuta, nebo úplně schází.

Typy attachmentu

a) Jistý (zdravý) attachment

Jestliže se dítě se zdravým attachmentem dostane do situace, která je mu nepříjemná, automaticky vyhledává matku, protože věří, že matka je tu pro něj, a jen u ní se cítí bezpečně. Jakmile dojde k odloučení dítěte od matky, dítě je neklidné, matku vyhledává. Při návratu matky je dítě šťastné, matku nadšeně vítá, protože se u ní cítí spokojeně. V celé populaci je zhruba 60% dětí se zdravým attachmentem (Vrbtovská, 2010).

b) Nejistý attachment

Nejistý attachment je ještě dále rozdělen na:

- Rozporuplný (úzkostný, ambivalentní) – jak je již z názvu zřejmé, vykazuje dítě ambivalentní chování. To znamená, že dítě je po odchodu matky smutné, rozčilené, celý odchod snáší špatně, ale na druhou stranu i při návratu dítě je skleslé, kope kolem sebe, nenechá se jen tak uklidnit. Tak, jak se chovají děti, se ale chovají i rodiče. Jednou tu pro děti jsou, na druhou stranu ale ne a chovají se k dětem odtažitě. Celkový počet dětí s ambivalentním attachmentem se v populaci pohybuje kolem 10% (Vrbtovská, 2010).
- Vyhybavý (odtažitý) – jakmile dojde k odloučení dítěte od matky, dítě sice pláče, je nervózní, ale uklidnit se nechá i jinou osobou, než je matka. Když se matka vrátí, dítě k ní sice jít chce, ale nejedná se o vřelé vítání. Dítě nevyhledává oční kontakt s matkou, odklání se od matky, ale na druhou stranu od matky neustále něco vyžaduje. Rodiče těchto dětí se projevují necitlivě, na potřeby dítěte příliš nereagují, drží si od dítěte odstup. Celkově 30% dětí se vyskytuje v běžné populaci (Vrbtovská, 2010).
- Dezorganizovaný (dezorientovaný) – tento typ attachmentu se objevuje především u dětí, které v prvním roce svého života prožili určité trauma. Při odchodu i příchodu se děti chovají dezorientovaně, dostávají se do stavu extrémního vzrušení nebo zamrznutí. Na přítomnost rodiče reagují negativně, cítí se v nebezpečí. V populaci se nachází zhruba 20% dětí s tímto typem attachmentu. Avšak u syndromu CAN se setkáváme až s 80% dětmi s tímto typem vazby (Vrbtovská, 2010).

c) **Žádný attachment**

Typ žádného attachmentu najdeme u dětí, které byly opuštěny již na začátku svého života a nikdy neměly šanci poznat mateřskou lásku již od narození. Dítě vyrůstalo buď v ústavní péči či často střídalo prostředí. Dítě má výrazně narušený attachment, neboť se vždy naučilo připoutat k osobě, která o něj zrovna pečovala, ať už krátkodobě či dlouhodobě. Toto je u dítěte důležité zachytit již ve velmi raném věku, neboť pokud k tomuto nedojde, u dítěte se rozvine porucha žádného attachmentu. Tento jedinec má poté v budoucnosti problém navazovat sociální vztahy a je často emočně plochý (Vrbtovská, 2010).

d) **Reaktivní attachment**

Reaktivní attachment je důsledek fatálně narušeného rozvoje attachmentu mezi dítětem a primárním pečovatelem. Konkrétněji se jedná o zanedbávání, zneužívání, oddělení od matky či časté střídání pečovatelů u matky. Vzniká od narození do nejpozději 5 let věku dítěte (Vrbtovská, 2010).

Poruchy attachmentu

Attachmentové centrum ATTA (©2018) uvádí dvě opačné reakce matky na plačící dítě, které nemá naplněny všechny své potřeby:

- *„Matka přijde, vezme dítě do náruči, naváže s ním oční kontakt, usměje se na něj, zjistí, co se mu stalo a situaci vyřeší. – Dítě se zklidní a jeho důvěra v lidi a svět vzroste. – Dítě je klidné a spokojené.“*
- *„Reakce matky je nejistá, nelze se spolehnout na to, že přijde a potřeby dítěte naplní. – Dítě pláče o to hlasitěji. – Matka odpoví zlobou nebo si nadále dítěte nevšímá. – Dítě nevěří, že jeho potřeby budou naplněny, cítí se být špatné, nedůvěřuje lidem a svět vnímá jako nevyzpytatelný nebo nebezpečný. – Odpovídá rostoucím vztekem nebo upadá do apatie. – Dítě se „odpojí“ od světa, a tím se zdánlivě zklidní.“*

První reakce matky ukazuje vývoj zdravého attachmentu a druhá reakce ukazuje stav, kdy se rozvíjí poruchy attachmentu. Dle ATTA (©2018) je zřejmé, že děti, které nemohly z nejrůznějších důvodů vyrůstat v primární rodině, a tudíž neměly vytvořeno citové pouto k rodičům, jsou k okolí obezřetnější, připraveny k útoku, necítí se v bezpečí. Celkově jsou

poruchy attachmentu vnímány jako poruchy chování, protože i poruchy attachmentu jsou mnohdy základem neúspěšnosti a mnoha konfliktů s vrstevníky a rodinou.

Attachment není nevléčitelný. Vyléčení ale nepřichází samovolně, přirozeně. Dítěti je potřeba se plně věnovat, vytvořit mu bezpečný a láskyplný prostor, často i s pomocí psychoterapeutické formou metod attachmentu (Specifika péče o děti v NRP, 2016-2018).

Shrnutí

Představili jsme psychologickou charakteristiku dětí, které jsou svěřeny do PPPD. Věnovali se jednotlivým vývojovým obdobím dítěte, které jsou pro jeho vývoj zásadní. Dále definovali attachment a představili jeho typy a poruchy.

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Ve výzkumné části své diplomové práce realizuji kvantitativní i kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum je realizován formou rozhovorů s pěstouny na přechodnou dobu z Olomouckého i Zlínského kraje. Rozhovory odpoví na výzkumnou otázku „*Jaká úskali ve své práci spatřují pěstouni na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje?*“ Kvantitativní výzkum je realizovaný formou dotazníků, které nám odpoví na výzkumnou otázku „*Jaký je pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu?*“

4.1 Demografie Olomouckého a Zlínského kraje

Vzhledem k tomu, že výzkum je zaměřen na populaci žijící v Olomouckém a Zlínském kraji, představím zde demografii těchto dvou zmíněných krajů.

Olomoucký kraj je vyšší územně samosprávný celek České republiky, který je tvořen okresy Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. S celkovou rozlohou 5 267 km² je osmým největším krajem v České republice. Olomoucký kraj najdeme na severu a severozápadu Moravy a na západě Českého Slezska. Severní část Olomouckého kraje tvoří převážně pohoří Jeseníky, jižní část Olomouckého kraje je tvořena rovinatou Hanou (O Olomouckém kraji, 2022).

Olomoucký kraj byl k 30. 9. 2021 šestým nejlidnatějším krajem České republiky. Kraj tvoří celkem 402 obcí, z toho 30 měst a 12 městysů. Nejznámějšími městy jsou Jeseník, Olomouc, Přerov, Prostějov, Hranice, Šternberk, Šumperk či Litovel (O Olomouckém kraji, 2022).

Obrázek č. 2 – Mapa Olomouckého kraje (Správní mapa ČR, 2022)

Zlínský kraj je vyšší územně samosprávný celek České republiky, který je tvořen okresy Zlín, Uherské Hradiště, Kroměříž a Vsetín. S celkovou rozlohou 3 963 km² je čtvrtým nejmenším v České republice. Zlínský kraj najdeme ve východní části střední Moravy. Zlínský kraj tvoří převážně kopce, pahorkatiny a vrchoviny. Ve Zlínském kraji nalezneme dvě krásné známé chráněné krajinné oblasti, a to Beskydy a Bílé Karpaty (Zlínský kraj, 2022).

Ve Zlínském kraji se zvyšuje počet obyvatel v poproduktivním věku, kdy průměrný věk obyvatelstva Zlínského kraje byl v roce 2019 43,3 let. Kraj tvoří celkem 307 obcí, z toho 30 měst a 6 městysů. Nejznámějšími městy jsou Zlín, Otrokovice, Napajedla, Uherské Hradiště, Staré Město, Velehrad, Kroměříž, Vsetín a Valašské Meziříčí (Zlínský kraj, 2022).

Obrázek č. 3 – Mapa Zlínského kraje (Správní mapa ČR, 2022)

4.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je zjistit, jaká úskalí s sebou přináší PPPD z pohledu pěstounů na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje.

Dílčí cíle:

- Zhodnotit spolupráci pěstounů na přechodnou dobu s krajským úřadem, OSPODem a doprovázející organizací.
- Specifikovat motivaci pěstounů na přechodnou dobu.
- Analyzovat, jak pěstouni na přechodnou dobu hodnotí spolupráci s biologickou rodinou dítěte?
- Popsat, jak pěstouni na přechodnou dobu posuzují proces předávání dítěte do další péče?

Hlavním cílem kvantitativního výzkumu je popsat pohled respondentů v Olomouckém a Zlínském kraji na problematiku PPPD. Výzkumné otázky kvantitativního výzkumu odpoví na dílčí cíl diplomové práce „Analyzovat orientaci veřejnosti v systému NRP“.

Výzkumné otázky kvantitativního výzkumu:

- Kde se veřejnost poprvé setkala s pojmem NRP?
- Jaké formy NRP respondenti znají?
- Jak definuje veřejnost PPPD?
- Jaký je názor veřejnosti na PPPD?

4.3 Metodologie

Technikou kvalitativního výzkumu byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Tato technika je zvolena z důvodu zjištění vlastních zkušeností pěstounů na přechodnou dobu, tudíž tato technika byla adekvátní ke zjištění co nejvíce informací.

Dle SOBOTKOVÉ (2003) je kvalitativní přístup realizujeme tehdy, „*pokud chceme odhalit podstatu dosud nepřiliš prozkoumaného jevu, význam autentických osobních zkušeností nebo nějaké aspekty vnitřního světa osobnosti.*“

Kvalitativní výzkum je popisován jako „*proces zkoumání jevů a problému v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu*“ (Strauss, Corbin, 1999, s. 17).

I kvalitativní výzkum vnímá svá negativa. Nejčastěji zmiňovaným je u polostrukturovaného dotazníku to, že výsledky mohou být ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi. Výsledek výzkumného šetření touto metodou není možné zobecnit na celou populaci, neboť výzkum je prováděn s určitým, většinou malým, počtem informantů. Naopak výhodou rozhovoru je získání důvěrných, osobních a bezprostředních odpovědí (Hendl, 2005).

Metodou kvalitativního výzkumu jsem zvolila narativní rozhovor, kdy jeho předmětem i nástrojem je příběh, který je součástí lidského života. Narativní rozhovor pomáhá tazateli nahlédnout do hloubky příběhů, které jsou obohaceny o osobní zkušenosti a zážitky. Narativní analýza je tvořena dvěma dimenzemi, neboli rozměr. Pokud je cílem zkoumání osoby jako celku, je zvolena holisticko-kategoriální dimenze. Tato dimenze chápe příběh jako celek. Obsahová-formální dimenze se zaměřuje na to, co se stalo, kdo se události zúčastnil a proč se tak stalo. Při narativní analýze je věnována pozornost obsahové i formální stránce, důležité je také zaznamenání vztahu mezi příběhem a životem (Miovský, 2016).

V rámci kvantitativní metody výzkumu byl použit dotazník. Tato technika je zvolena z toho důvodu, že kvantitativní výzkum zpracovává číselné údaje, které mohou následně procentuálně vyjádřit. Odborníci na kvantitativní výzkum vyzdvihují možnost precizního a jednoznačného vyjádření údajů z výzkumu pomocí čísel (Gavora, 2008).

Kvantitativní výzkum je definován jako „*záměrná a systematická činnost, při které se empirickými metodami zkoumají hypotézy o vztazích mezi jevy*“ (Skutil, 2011, s. 59).

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem kvalitativního výzkumu jsou pěstouni na přechodnou dobu v Olomouckém a Zlínském kraji. Vzhledem k tomu, že evidence pěstounů na přechodnou dobu je sice veřejná, ale anonymní, byly osloveny pracovnice OSPOD v daném kraji. Po souhlasu přechodných pěstounů mi pracovnice OSPOD poskytly kontakty na 10 přechodných pěstounů, se kterými byl následně proveden polostrukturovaný rozhovor.

Výzkumným souborem kvantitativního výzkumu jsou osoby od 18 let věku žijící v Olomouckém a Zlínském kraji. Dotazník určený pro tuto cílovou skupinu byl vyvěšen na sociálních sítích.

4.5 Průběh výzkumu

Kvalitativní výzkum

Během února 2022 byla sestavena osnova polostrukturovaného rozhovoru, který je určen pro pěstouny na přechodnou dobu. Rozhovory byly provedeny s celkem 10 pěstouny na přechodnou dobu – a to konkrétně s 5 z Olomouckého kraje a s 5 ze Zlínského kraje. Rozhovory byly následně vyhodnoceny, kdy význam byl kladen na úskalí PPPD z pohledů pěstounů na přechodnou dobu. Následně byla provedena komparace výsledků Olomouckého a Zlínského kraje.

- **Struktura polostrukturovaného rozhovoru**
 - Jasně dané otázky rozdělené do šesti kategorií, následně otázky, které vyplynou během rozhovoru, a budou souviset s tématem mé diplomové práce.
 - Dobrý den, nejprve bych Vám moc chtěla poděkovat, že jste se ozval/a na moji prosbu o rozhovor na téma PPPD. Chtěla bych Vás pro začátek informovat, že Vámi sdělené informace a skutečnosti budou v mé diplomové práci zveřejněny anonymně. Nemusíte se tedy bát mluvit otevřeně.
 - **Kategorie A: Osobní údaje**
 - Prosím, v krátkosti se představte. (pohlaví, věk, rodinný stav, počet vlastních dětí, kraj, ve kterém žijete)
 - Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byli zařazeni do evidence pěstounů na přechodnou dobu?
 - Kolik dětí jste již měl/a v péči?
 - **Kategorie B: Spolupráce (pocit podpory, osamocení, nepodpory)**
 - Objevila se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?
 - Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?
 - Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?
 - Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?

- **Kategorie C: Průběh PPPD**
 - Jak jste se k PPPD dostal/a? Jaký je Váš příběh?
 - Co Vás motivovalo stát se pěstounem/kou na PD?
 - Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?
- **Kategorie D: Biologická rodina přijatého dítěte**
 - Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?
 - Setkal/a jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?
- **Kategorie E: Svěření dítěte do další péče**
 - Bylo již od přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?
 - Do jaké péče další byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?
 - Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?
- **Kategorie F: Ostatní**
 - Z toho, co jste uvedl/a, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?
 - Spatřujete ještě nějaká další úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínil/a? A proč?
 - Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?

Kvantitativní výzkum

Během února 2022 jsem sestavila dotazník, který byl vyvěšen na sociálních sítích. Cílem dotazníku je alespoň 100 respondentů z Olomouckého a Zlínského kraje ve věku od 18 let. Dotazník je tvořen otevřenými i uzavřenými otázkami. Strukturu dotazníku nalezneme v příloze č. 2 – 10.

4.6 Interpretace výsledků výzkumu

A) Kvalitativní výzkum

Všechny provedené rozhovory jsou přepsané a uvedeny v příloze č. 2.

Pro lepší interpretaci výsledků kvalitativního výzkumu byly odpovědi zaneseny do tabulek. Jedná se celkem o 6 tabulek, kdy každá znázorňuje jednu kategorii.

Kategorie A: Osobní údaje

Respondent Osobní údaje	1	2	3	4	5
Pohlaví	Žena	Žena	Žena	Žena	Žena
Věk	58	50	56	51	57
Kraj	ZK	ZK	OL	OL	ZK
Rodinný stav	Vdaná	Vdaná	Vdaná	Vdaná	Vdaná
Počet vlastních dětí	5	2	2	2	1
Délka výkonu PPPD	7 let	4 roky	7 let	5 let	6 let
Počet dětí v PPPD	8	5	10	5	9
Respondent Osobní údaje	6	7	8	9	10
Pohlaví	Žena	Muž	Muž	Žena	Žena
Věk	49	66	55	56	65
Kraj	ZK	ZK	OL	OL	OL
Rodinný stav	Vdaná	Ženatý	Ženatý	Vdaná	Vdaná
Počet vlastních dětí	2	6	2	2	3
Délka výkonu PPPD	7 let	4 roky	3 roky	8 let	11 let
Počet dětí v PPPD	9	5	4	7	12

Tabulka č. 4 – Osobní údaje (*Zdroj: vlastní, 2022*)

Vysvětlivky:

- ZK – Zlínský kraj
- OL – Olomoucký kraj

Rozhovory byly provedeny s celkem 10 respondenty. Jednalo se o 4 ženy ze Zlínského kraje a 4 ženy z Olomouckého kraje, a o jednoho muže z Olomouckého kraje a jednoho muže ze Zlínského kraje. Všichni pěstouni na PD jsou v manželském svazku, ve věku od 49 do 66 let. Počet vlastních dětí pěstounů na PD se pohybuje od 1 do 6 dětí. Délka výkonu PPPD se pohybuje od 3 do 11 let, počet dětí v PPPD je v rozmezí od 5 do 12 dětí.

Kategorie B: Spolupráce

Respondent Spolupráce	1	2	3	4	5
Překvapení během procesu	Dlouhá doba čekání na schválení, postup procesu, ponižující proces přípravy	Dlouhá doba přípravy, zaujaté psychologické posouzení, profesionální a empatické lektorky přípravy, spolupráce a debaty	Vše trvalo dlouho	Dlouhá doba přípravy Přátelství s další pěstovankou	Proces prověřování a příprav trval 20 měsíců, nyní to vnímám přínosně, úžasné přípravy pěstounů
Spolupráce s KÚ	Průměrná, arogance, pocit nedůvěry	Generál, který vše řídí, naopak i podpora pěstounů	Dobře, žádný zásadní problém	Nahoru a dolů, někdy je vše rychlé, jasně dané informace, jindy vše dlouze trvá	Jsme součástí týmu, kterému jde o děti, pracovníce jsou úžasné
Spolupráce s OSPOD	Podporující, praví pracovníci na svých místech, společný zájem	Různá, záleží na konkrétních osobách	Dobrá, jen slabší komunikace, ale to záleží na konkrétním pracovníkovi a jeho ochotě	Obdobná jako s KÚ, nabídne pomoc, ale pak se nic neděje, člověk se spoléhá sám na sebe a na klíčovou pracovníci	Jen v jednom případě pracovníce nedělala to, co měla, jinak dobrá spolupráce a snaha pomoci
Spolupráce s DO	Vstřícnost	Dobrá, společná řeč i zájem, slovo doprovázející je zcela na místě	Velmi dobrá, velká opora, vždy se na ně mohu obrátit	Má pracovníce z DO je fajn – zařídí, vyřídí, zavolá, vyslechne	Nevyměnila bych za nic na světě, důležité, že v tom nejsme sami, vždy jsme věděli, na koho se obrátit, je to součást rodiny

Respondent Spolupráce	6	7	8	9	10
Překvapení během procesu	Proces zařazení trvá dlouho, ale je to přínosné. Dále zjištění, kolik dětí u nás potřebuje PPPD.	Komisní jednání pracovníc krajského úřadu	Dlouhý proces zařazení	Celý proces zařazení je zdlouhavý	Ano, důležitost biologické rodiny, ale na druhou stranu při prvním dítěti nikdo s biologickou rodinou nespolupracoval
Spolupráce s KÚ	Výborná, kvalifikovaní pracovníci pro svou profesi	Dobře, s výjimkou psycholožek	Neshledávám nic negativního	Necítím absolutně žádnou podporu, neustálá kritika, podpora jen minimální, neváží si nás	Celkem dobrá, komunikují s respektem
Spolupráce s OSPOD	Výborná, ale i taková, kdy sociální pracovnice „nebojovaly“ za děti	Skvělá spolupráce, u jednoho případu jisté problémy dané neznalostí pracovnice	Prozatím vždy výborné pracovnice, které hájily zájem dítěte	Záleží na konkrétní pracovnici, jak jí na dětech záleží, některé pracovnice vůbec neví, co mají dělat	Různá, záleží na konkrétním OSPOD, někdy fajn, někdy katastrofální
Spolupráce s DO	Výborná, skvělá klíčová pracovnice	Bez problémů, velice vlídná, uvítal bych více odborně zaměřená školení	Skvělá, konzultuje vše, co zrovna potřebujeme, je nám oporou	Je mi nejvíce nápomocna a nedovedu si představit, že bychom ji neměli, vždy mi vyšla vstříc	Dvě zkušenosti – u jedné časté střídání pracovníc, nevěděl jsem, kdo, kdy, přijde, u druhé spokojenost

Tabulka č. 5 – Spolupráce (Zdroj: vlastní, 2022)

Pěstouni na PD se vyjadřovali k procesu zařazení a ke spolupráci s KÚ, OSPOD a DO. K procesu zařazení se všichni pěstouni na PD vyjádřili v tom smyslu, že celý proces zařazení trval příliš dlouho. Objevily se také odpovědi o neprofesionálním chování pracovníc krajského úřadu. Spolupráci s KÚ hodnotí pěstouni na PD převážně kladně, kdy oceňují komunikaci a spolupráci. Dvě pěstounky sdělily, že spolupráce s KÚ není na dobré úrovni,

necítí podporu ze strany KÚ a pociťují spíše arogantní chování. Spolupráci s OSPOD hodnotí dle schopností a ochoty pracovníků, vždy záleží na konkrétní osobnosti pracovníce OSPOD. Spolupráci s doprovázející organizací hodnotí všichni pozitivně, doprovázení je pro pěstouny na PD důležité. Klíčová pracovníce je jim oporou, mohou se na ni kdykoliv obrátit.

Kategorie C: Průběh PPPD

Respondent Průběh PPPD	1	2	3	4	5
Příběh	Četba článku o pěstounství, odrostlé děti, volné pokoje a spoustu lásky na rozdávání	Četba článku v novinách, podpora a nadšení manžela, možnost pořídit dívce v dlouhodobé PP sourozence	Myšlenka na PPPD, děti odrostli, chtěla jsem pomoci i další dětem, ale ne za cenu toho, že by nějak trpěly vlastní děti	Nemožnost třetího dítěte ze zdravotních důvodů, plakát o NRP, souhlas manžela, dlouhodobá VS přechodná, vzhledem k věku PPPD	Bydlení v domečku na samotě u lesa, celý život snaha pomáhat potřebným, shánění informací, nadšení manžela
Motivace	Spoustu lásky na rozdávání, vidina pomoci dětem, které neměli v životě tolik štěstí	Pořídit dívce sourozence, dát dětem, co si svůj život nevybraly, stejnou laskavou náruč jako mají jiné děti	Nahradit dětem rodinu, která jim tolik chybí a je pro ně důležitá, především v nízkém věku	Lítost malých dětí v ústavech bez lásky, objetí, touha pomoci	Náhoda? Osud? Příchod bolavých dětí, odchod spokojených a usměvavých dětí
Moment	Osud chlapečka – matka alkoholička, opuštění, pomoc matce i chlapečkovi, nakonec chlapečka opět opustila a chlapeček byl předán do dlouhodobé PP emočně chladnější pěstounce	První miminko v porodnici – do dlaně by se vešlo, dále každé první setkání s dítětem, první kontakt adoptivních rodičů s děťátkem	Týrané dítě, velmi komplikovaná a náročný případ, účast na soudech, výsledích na policii, velmi náročné psychicky	Holčička se syndromem CAN, bylo mi jí líto, ale zároveň jsem nevěděla, jak jí můžu pomoci	Přechod sourozenců do dětského domova na předběžné opatření, nespolupráce OSPOD

Respondent Průběh PPPD	6	7	8	9	10
Příběh	Četba článku v časopise, získání dalších informací, rozhodnutí s manželem	První informace od autora zákona o NRP, nepřijetí první manželky, s nynější manželkou stejný názor, nejprve dlouhodobá PP, poté PPPD	Článek v novinách o umístování dětí do kojeneckých ústavů, poté odrostly děti, zvážení dlouhodobé a PPPD	Návštěva kamarádky – přechodné pěstounky, domluva s manželem, odrostlé děti	Kamarádka přechodná pěstounka, komunikace s manželem, podání žádosti
Motivace	Pomoc dětem, aby jako miminka neskončili v ústavech	Smysluplná práce, pomoc dětem v nouzi	Pomoc dětem, které to neměli a nemají v životě jednoduché	Pomoc dětem a dát lásku těm, co to potřebují, aby děti nemusely do ústavu	Příběh ženy z vesnice, která se o děti neuměla postarat, a nikdo jí nepomáhal
Moment	Zjištění, že se preferuje návrat dítěte do biologické rodiny, i když je zřejmé, že se tam dítě nebude mít dobře	Pozitivní – úsměv holčičky v porodnici	Předávání prvního dítěte	Sdělení, že dítě, které jsem měla z porodnice a vypiplala ho, skončí v ústavu	První dítě bylo jako zvířátko, nic neumělo Další okamžik byl hezký – předání dítěte zpět rodičům

Tabulka č. 6 – Průběh PPPD (Zdroj: vlastní, 2022)

Pěstouni na PD hovořili o svém příběhu, jak se dostali k PPPD, o jejich motivaci k výkonu PPPD a momentu, který je během výkonu PPPD zasáhl nejvíce. Většina pěstounů na PD se vyjádřila v tom smyslu, že o PPPD četli odborný článek v novinách, kdy je tento institut PPPD nadchl. Následně o situaci hovořili s manželem/manželkou, a vzhledem k tomu, že měli spoustu lásky na rozdávání, rozhodli se pro výkon PPPD. Dvě pěstouny se vyjádřily tak, že o PPPD se dozvěděli od kamarádky či známých, kdy další postup byl obdobný jako u ostatních pěstounů na PD. Největší motivací všech je pomoc dětem, smysluplnost práce, dát lásku těm, co to potřebují. Momenty, které pěstouny na PD zasáhly nejvíce, souvisejí vždy s osudem daného dítěte. Jedná se např. o předávání prvního dítěte do další péče, o nejistém osudu svěřeného dítěte či komplikované spolupráci s biologickými rodiči.

Kategorie D: Biologická rodina přijatého dítěte

Respondent Biologická rodina	1	2	3	4	5
Spolupráce	Poměrně dobrá, podpora biologických rodičů ze strany pěstounky na PD	Dobrá i špatná, pod dohledem DO	Až na jeden případ přátelsky a bez problémů, vždy hledá kompromis	Nízká úroveň, rodiče spíše nekontaktní, nespolupracující	Není to jednoduché, ale pro děti hodně důležité
Náročné momenty	Umírající biologická matka malých dětí	Nepochopení, osočování, vyhrožování, babička nebrala ohledy na potřeby dítěte	Ne	Rodiče chtěli dítě zpět do péče, před převzetím přestali komunikovat, OSPOD nijak nereagoval, dívka šla následně do dětského domova	Agresivita rodičů
Respondent Biologická rodina	6	7	8	9	10
Spolupráce	První kontakt na OSPOD, vše za pomoci DO	Složitější než u dětí do adopce, nejasné rozhodnutí babičky	Pouze jednou, výborná	Velice náročná, rodiče mají práva, ale ne povinnosti, jen si kladou podmínky	Záleží na spolupráci OSPOD a navázání vztahu s přebírajícími
Náročné momenty	Bylo jich více – rodiče posilnění alkoholem, vyhrožování ze strany otce přes Facebook, lhaní rodičů na OSPOD a před soudy	Pomluvy ze strany biologické babičky	Ne	Opětovné rozhození dítěte po kontaktu s rodiči	Strach z biologického tatínka

Tabulka č. 7 – Biologická rodina přijatého dítěte (Zdroj: vlastní, 2022)

S pěstouny na PD bylo hovořeno o spolupráci s biologickou rodinou přijatých dětí. Pěstouni na PD uvádějí, že spolupráce s biologickou rodinou je individuální. Velmi záleží na spolupráci OSPOD, DO, pěstounů na PD a biologických rodičů.

Někteří pěstouni na PD nevnímají spolupráci s biologickou rodinou kladně, ale ví, že se jedná o důležitý moment pro dítě.

Kategorie E: Svěření dítěte do další péče

Respondent Další péče	1	2	3	4	5
Bylo jasné, kam dál?	Většinou nikdy	Většinou ano	U každého dítěte je to individuální	Vůbec ne	Pouze u jednoho dítěta
Svěření do další péče	Adopce, biologičtí rodiče, dlouhodobá PP	Adopce, biologický rodič, dlouhodobá PP	Adopce, biologičtí rodiče, dlouhodobá PP, dětský domov	Adopce, biologičtí rodiče, dlouhodobá PP, dětský domov	Biologičtí rodiče, dlouhodobá PP, dětský domov
Proces předávání	Individuálně dlouhý, podle věku a potřeb dítěte	Velmi kladně hodnocen, náročný, každý OSPOD chápe metodiku jinak, nedostatečné poučení přebírajících	Kladně hodnocen, štěstí na pracovnice, předávací plán	Nedokážu posoudit, nejobtížnější bylo předávání do biologické rodiny, vše je o vzájemné spolupráci	Složitý, snaha přizpůsobit se dětem, plán přechodu dle potřeb a reakcí dítěte
Respondent Další péče	6	7	8	9	10
Bylo jasné, kam dál?	Nikdy	Ano	Víceméně ano	V některých případech ano, jindy ne	Nikdy
Svěření do další péče	Adopce, biologičtí rodiče, dlouhodobá PP, dětský domov	Adopce, biologický otec, dlouhodobá PP	Adopce, biologická rodina	Adopce, dlouhodobá PP	Adopce, dlouhodobá PP, dětský domov
Proces předávání	Musí být přizpůsobený dítěti, záleží na sympatiích předávajících a přebírajících, snaha ulehčit přechod, nešťastné je, kdy rozsudek nabude právní moci	Radost pozorovat přebírající osoby	Naprostě perfektní, předávací plán jasný a srozumitelný, vždy přizpůsobeno konkrétnímu dítěti	Záleží na sociální pracovnici, jak to naplánuje, jak komunikuje	Záleží na OSPOD, informovanost přebírajících

Tabulka č. 8 – Svěření dítěte do další péče (Zdroj: vlastní, 2022)

Další oblast rozhovoru byla zaměřena na předávání dítěte do další péče. Většina pěstounů na PD se vyjádřila, že při přijetí dítěte nikdy nebylo jasné, kam bude dítě dále svěřeno. Vždy to záleží na individuální situaci dítěte. Co se týče předávání dítěte do další péče, 9 pěstounů na PD se setkala s předáváním dítěte do adopce, 8 pěstounů na PD předávali dítě zpět do biologické rodiny, 9 pěstounů předávalo dítě do dlouhodobé PP a 5 pěstounů prožilo situaci, kdy dítě předávali do dětského domova. Proces předávání dítěte do další péče hodnotí pěstouni na PD individuálně. Pěstouni na PD sdělili, že důležitý je plán přechodu dítěte, spolupráce pracovníků OSPOD a především je důležité celý proces přizpůsobit dítěti a brát ohled na jeho potřeby.

Kategorie F: Ostatní

Respondent Ostatní	1	2	3	4	5
Největší úskalí z již uvedeného	Přechod z PPPD do další péče je pro dítě jakýmsi traumatem, PPPD bych úplně zrušila	Málo propracovaná koncepce předávání, nejednotnost zainteresovaných institucí	Komunikace mezi organizacemi	Práce s rodinou, která propadá v systému a odebírání dětí tam, kde se s rodinou mohlo dlouhodobě pracovat	V jedincích
Další úskalí	Energeticky velmi vyčerpávající, hrozí syndrom vyhoření, nedá se dělat dlouhodobě	Dlouhé termíny soudních jednání, neznalost soudce institutu PPPD	Ne	Nedostatek pěstounů, finanční ohodnocení	Ne
Bližší vyjádření	Přes všechna úskalí stojí vše za to. Není nic krásnějšího, než rozzářené oči šťastného dítěte.	Měla by být jistá koordinace soudního jednání a předávání dítěte	Řekla jsem vše	Práce je posláním, je obtížná, ale pokroky dětí jsou důkazem dobře odvedené práce	PPPD je to nejlepší, co nás mohlo v životě potkat. Náš život má smysl

Respondent Ostatní	6	7	8	9	10
Největší úskalí z již uvedeného	Preference biologické rodiny v některých případech	Biologická rodina, která se vyzdvihuje, i přesto, že to někdy není v zájmu dítěte	Nedostatečné finanční ohodnocení	Nefungujeme jako celek	Neucelenost systému, nedostatek pěstounů a nedostatek podpory biologické rodiny
Další úskalí	Ne	Pomalá činnost soudů, nejednotnost KÚ, nejednotná evidence OSPOD, nedostatečná sanace rodičů	Ne	Nedostatek komunikace, kdy všichni nemají stejné informace, ne vždy se udělá vše, co jde	Dlouhá příprava
Blíží vyjádření	Ať je práce jakkoliv náročná, je posláním	Radost z doprovázení dětí na jejich nezaslouženě komplikované životní cestě je to nejlepší, co jsem kdy dělal	Tato práce je opravdu posláním a jsem rád, že jsme s manželkou součástí	Celá naše práce je posláním, vše je to o lidech. Důležité je, aby tyto věci dělali lidé, kteří to dělají rádi a hlavně s láskou.	Chtěla bych, aby byla i větší osvěta pro lidi, aby věděly ty plusy i mínusy, neboť je to náročná práce.

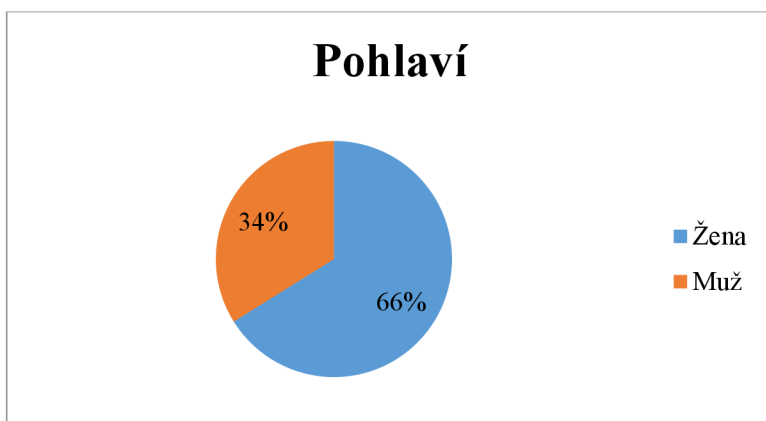
Tabulka č. 9 – Ostatní (Zdroj: vlastní, 2022)

Poslední kategorie rozhovoru byla zaměřena na konkrétní úskalí PPPD. Pěstouni na PD spatřují úskalí především v procesu předávání, a to konkrétně: přechod je pro dítě traumatem, málo propracovaná koncepce předávání, nejednotnost zainteresovaných institucí a jejich vzájemná komunikace. Dále spatřují pěstouni na PD úskalí v biologické rodině, a to jak v preferenci, tak i v nedostatku práce s biologickou rodinou. Jako úskalí je vnímáno i nedostatečné finanční ohodnocení, nedostatek pěstounů na PD, dlouhé termíny soudních jednání, dlouhá příprava a riziko syndromu vyhoření.

B) Kvantitativní výzkum

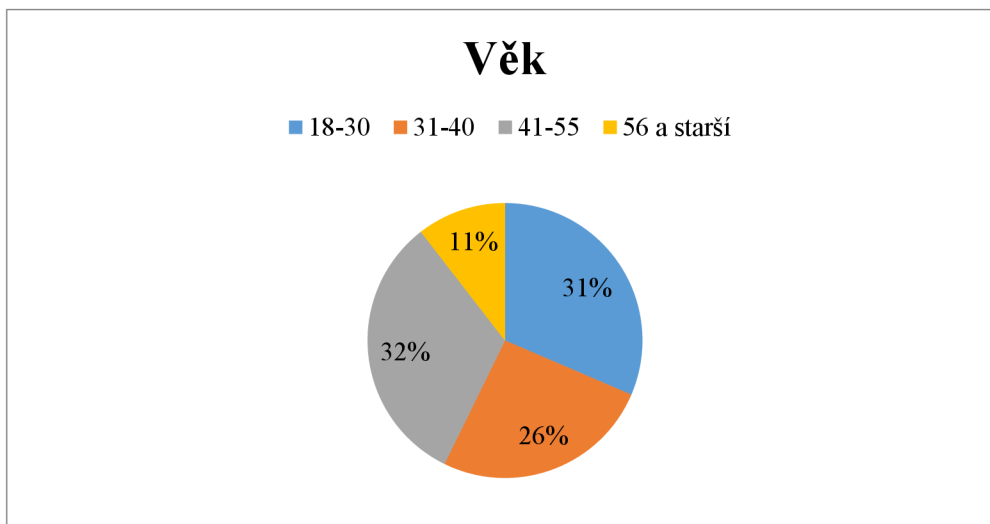
Dotazník se skládá z celkem 11 položek – 6 uzavřených a 5 otevřených položek. Celkový počet zpracovaných dotazníků je 124. Výsledky jsem pro lepší přehled zpracovala do grafů a tabulek.

Otázka č. 1-3 – Údaje o respondentech

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů (Zdroj: vlastní, 2022)

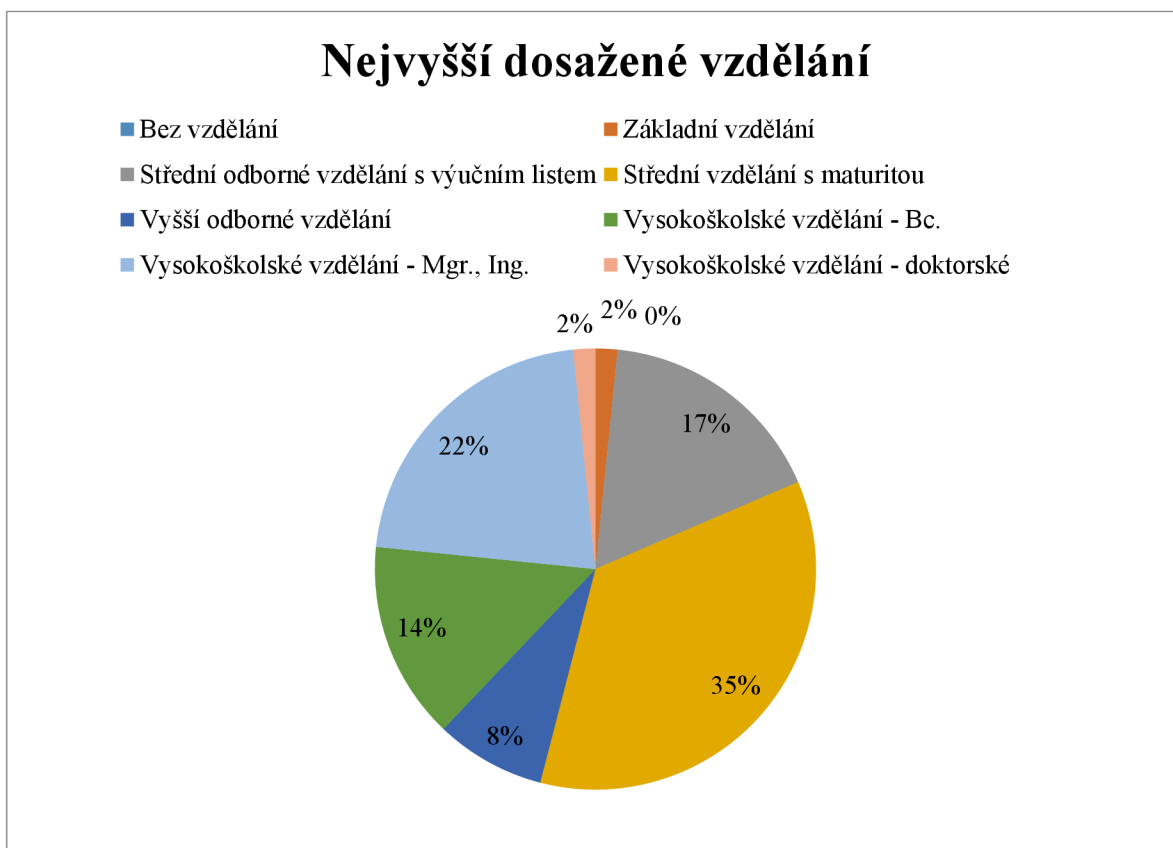
První položka dotazníku nám odpověděla na informativní otázku, jaké je pohlaví respondenta. Žen je celkem 82, tedy 66%, mužů odpovědělo celkem 42, tedy 34%.

Graf č. 2 – Věk respondentů (Zdroj: vlastní, 2022)

Druhá položka dotazníku nám odpověděla na věk respondentů. Ve věku 18-30 let odpovědělo na dotazník 39 dotazovaných, tedy 31%, ve věku 31-40 let odpovědělo na dotazník 32 dotazovaných, tedy 26%, ve věku 41-55 let odpovědělo na dotazník 40

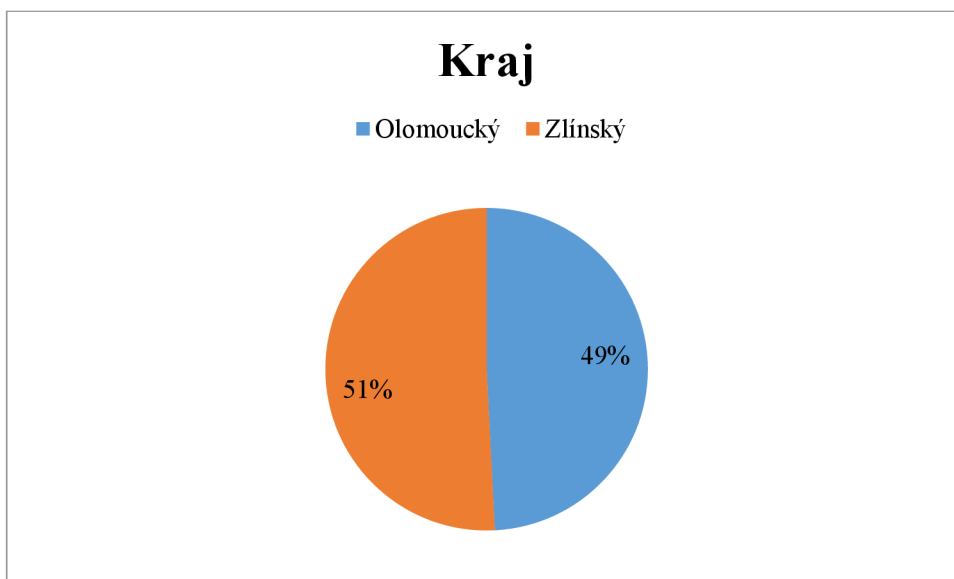
dotazovaných, tedy 32% a ve věku 56 let a starší odpovědělo na dotazník 13 dotazovaných, tedy 11%. Nejvíce tedy odpovídali respondenti ve věku 41-55 let, a naopak nejméně respondentů bylo ve věku 56 let a starší.

Graf č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka číslo tři byla zaměřena na nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných. Respondentů bez vzdělání bylo 0, se základním vzděláním odpovídali 2 respondenti, tedy 2%, střední odborné vzdělání s výučním listem získali 21 respondentů, tedy 17%, střední vzdělání s maturitou získalo 44 dotazovaných, tedy 35%, vyššího odborného vzdělání dosáhlo 10 respondentů, tedy 8%. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo nejvíce, a to konkrétně v bakalářském stupni 18, tedy 14%, v magisterském stupni 27, tedy 22%, a v doktorském stupni 2, tedy 2%.

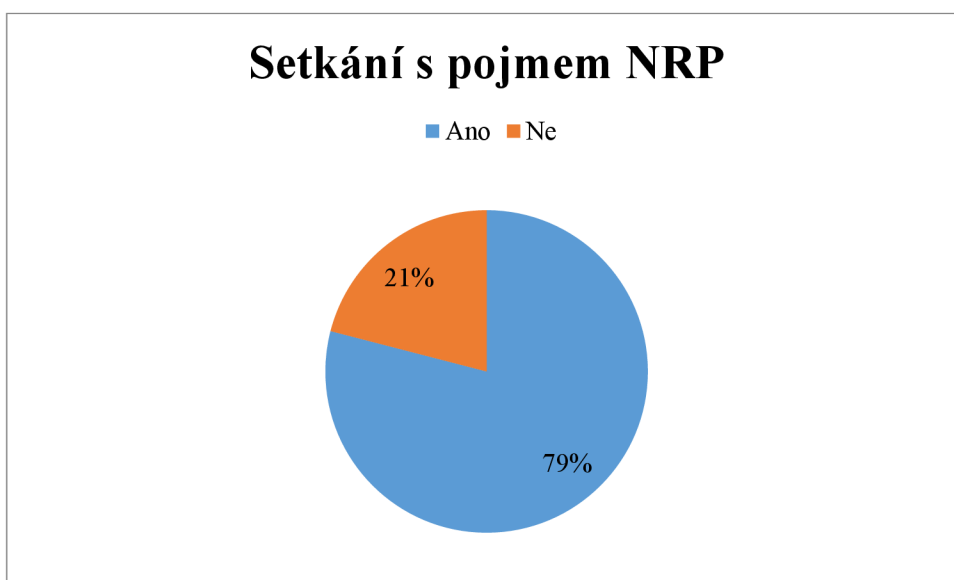
Otázka č. 4: V jakém kraji aktuálně žijete?

Graf č. 4 – Kraj (Zdroj: vlastní, 2022)

Čtvrtá položka získala odpověď na aktuální místo pobytu respondentů. Bylo zjištěno, že 63 dotazovaných, tedy 51%, žije ve Zlínském kraji, a 61 dotazovaných, tedy 49%, žije v kraji Olomouckém.

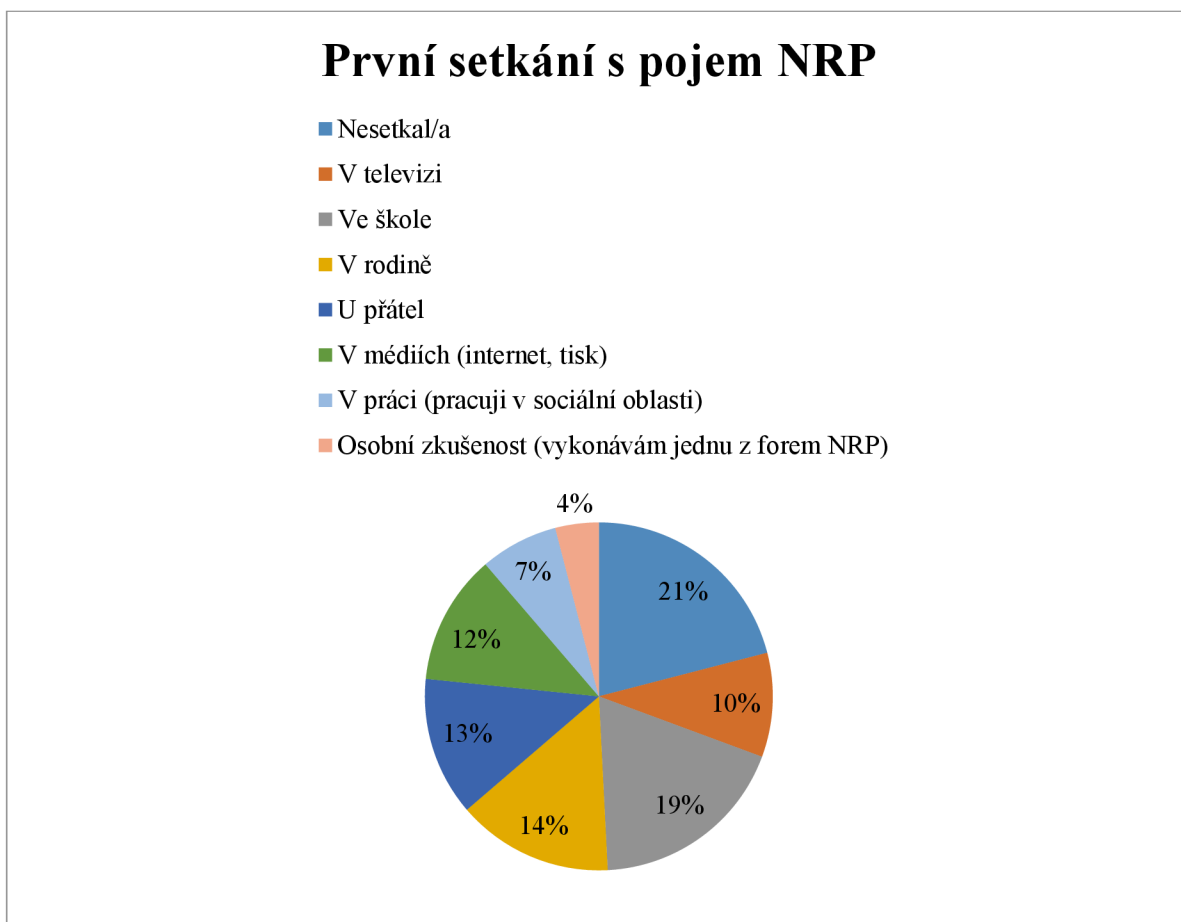
Otázka č. 5: Setkal/a jste se během svého života s pojmem náhradní rodinná péče?

Graf č. 5 – Setkání s pojmem NRP (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka dotazníku s číslem 5 měla za cíl získat odpověď, zda se respondenti během svého života setkali s pojmem NRP. 98 dotazovaných, tedy 79%, odpovědělo, že ano, a 26 dotazovaných, tedy 21% odpovědělo, že se s pojmem NRP nikdy neseťkali.

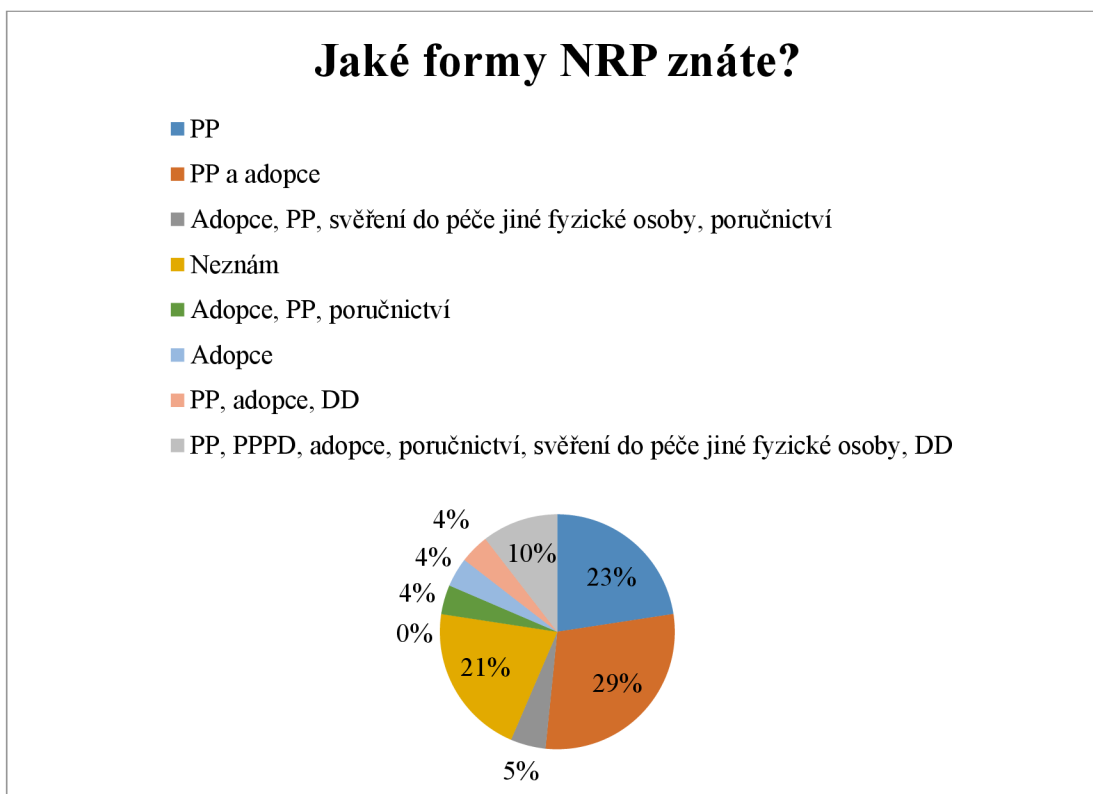
Otázka č. 6: Pokud ano, kde jste se s tímto termínem poprvé setkal/a?

Graf č. 6 – První setkání s pojmem NRP (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka číslo 6 se konkrétněji zaměřila na to, kde se respondenti s pojmem NRP setkali vůbec poprvé. Jak již bylo zjištěno předcházející položkou, 26 lidí, tedy 21% se s tímto pojmem nikdy nesetkalo. 12 respondentů, tedy 10% uvedlo, že se s pojmem NRP poprvé setkali v televizi. Ve škole se s pojmem NRP poprvé setkalo 23 respondentů, tedy 19%, v rodině poté 18 respondentů, tedy 14%. U přátel se s pojmem NRP poprvé setkalo 16 dotazovaných, tedy 13%, v médiích se poprvé s pojmem NRP setkalo 15 respondentů, tedy 12%. V sociální sféře pracuje celkem 9 respondentů, tedy 7%, proto se s tímto pojmem setkali poprvé v práci. Osobní zkušenost, tedy výkon jedné z forem NRP) s NRP má celkem 5 respondentů, tedy 4%.

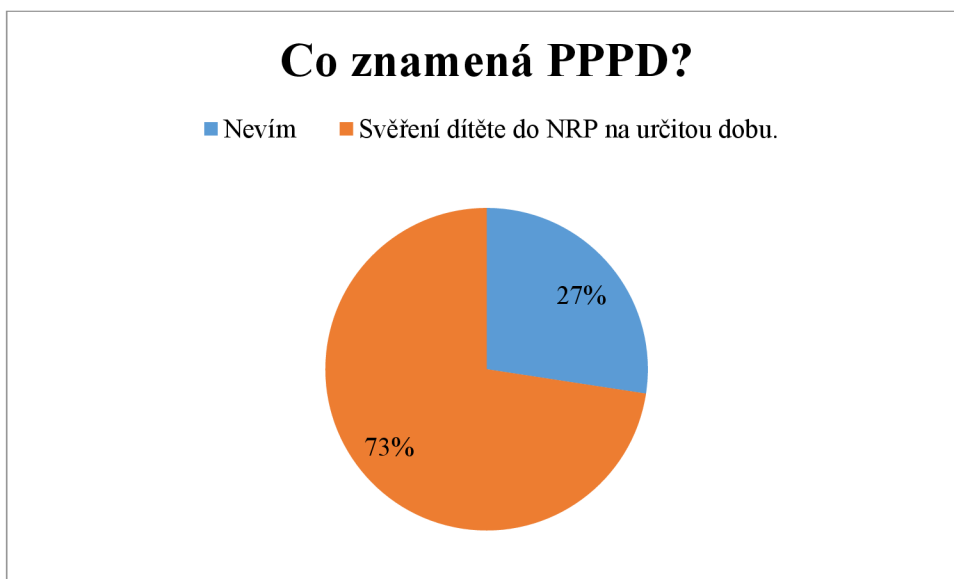
Otázka č. 7: Jaké formy náhradní rodinné péče znáte?

Graf č. 7 – Jaké formy NRP znáte? (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka číslo 7 se zaměřuje na otázku, jaké formy NRP respondenti znají. Pouze 13 respondentů, tedy 10%, zná všechny formy NRP. 28 respondentů, tedy 23%, uvedlo, že zná pouze PP, 5 respondentů, tedy 4%, zná pouze adopci. PP a adopci zná celkem 36 respondentů, tedy 29%. Dále se objevilo 6 respondentů, tedy 5%, kteří znají adopci, PP, svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby a poručenství, a 5 respondentů, tedy 4%, uvedlo, že znají adopci, PP a poručnictví. 5 respondentů, tedy 4%, uvedlo, že z forem NRP znají PP, adopci a dětský domov. 26 respondentů, tedy 21%, uvedlo, že nezná ani jednu z forem NRP

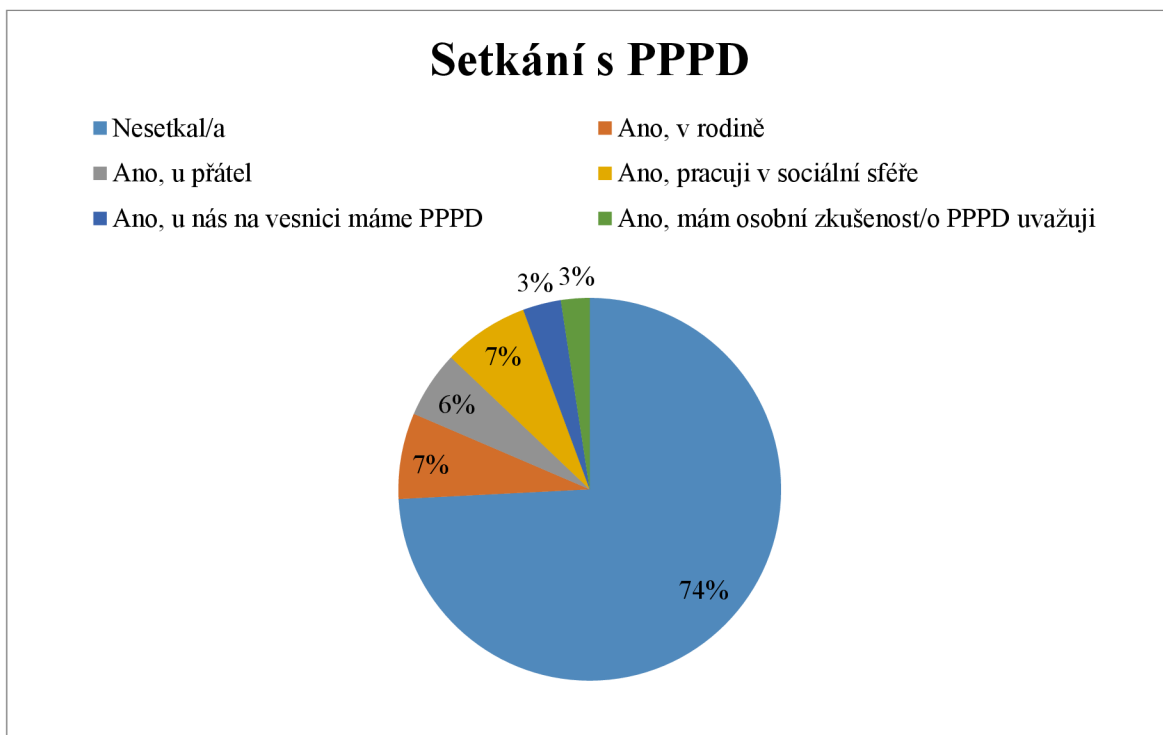
Otázka č. 8: Co, dle Vašeho názoru, znamená pěstounská péče na přechodnou dobu?

Graf č. 8 – Co znamená PPPD? (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka číslo 8 se zaměřuje na otázku, co, dle respondentů, znamená PPPD. 34 respondentů, tedy 27%, uvedlo, že neví. 90 respondentů, tedy celých 73%, uvedlo, že se jedná o svěření dítěte do NRP na určitou dobu. Mezi odpověďmi zazněla např. krátkodobá péče o dítě cizími lidmi, dokud si rodiče neupraví poměry, aby dítě nemuselo do ústavu, když jsou rodiče například ve VTOS.

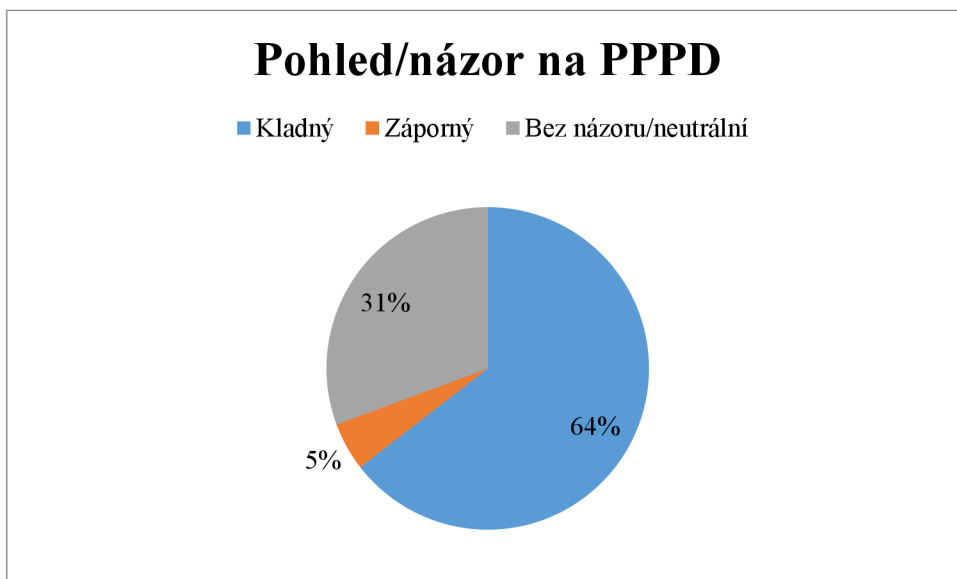
Otázka č. 9: Setkal/a jste se s pěstounskou péčí na přechodnou dobu ve Vašem okolí? (např. v rodině, u známých, v práci, apod.) Pokud ano, kde?

Graf č. 9 – Setkání s PPPD (Zdroj: vlastní, 2022)

Devátá položka dotazníku je zaměřena na otázku, zda se respondenti setkali s PPPD v jejich okolí, případně kde. 92 respondentů, tedy 74%, uvedlo, že se s PPPD ve svém okolí nikdy nesetkalo. 9 respondentů, tedy 7%, se s PPPD setkalo v rodině, 7 respondentů, tedy 6%, se s PPPD setkalo u přátel. 9 respondentů, tedy 7%, také uvedlo, že se s pojmem PPPD setkali, protože osobně pracují v sociální sféře. 4 respondenti, tedy 3%, uvedli, že se s PPPD setkali ve vesnici, např. u sousedů, a 3 respondenti, tedy 3%, uvedli, že s PPPD mají osobní zkušenost nebo o PPPD uvažují.

**Otázka č. 10: Jaký je Váš názor/pohled na pěstounskou péči na přechodnou dobu?
Prosím, odůvodněte svoji odpověď.**

Graf č. 10 – Pohled/názor na PPPD (Zdroj: vlastní, 2022)

Položka číslo 10 se zaměřuje na názor/pohled respondentů na PPPD. Z odpovědí vyplynulo, že 80 respondentů, tedy 64%, má na PPPD kladný názor. 6 respondentů, tedy 5%, má na PPPD záporný názor, a 38 respondentů, tedy 31%, je bez názoru nebo s neutrálním názorem na PPPD. Jednotlivé odpovědi respondentů nalezneme v příloze č. 12.

Otázka č. 11: Zde se, v případě potřeby, můžete k tématu vyjádřit blíže.

Respondent	Bližší vyjádření k PPPD
1	<i>„Všeobecně jsem pro adopci a začlenění dítěte do rodiny. To rozhodně ano, ale na přechodnou dobu by to pro mne bylo šílené psychicky.“</i>
2	<i>„Mám zajímavou zkušenost, kdy jsem nebyla přímo pěstovankou na přechodnou dobu, ale dočasně jsem měla u sebe děti kamarádky. Z této zkušenosti jsem se velmi poučila a chtěla bych jít příkladem i ostatním, ale je to opravdu velmi těžká cesta.“</i>
3	<i>„Pracuji jako učitelka v MŠ a děti miluji. Ale i přes to všechno bych nedokázala mít dítě v pěstounské péči, protože jsem velmi citově založená. Dříve jsem uvažovala o adopci či pěstounské péči z důvodu problémů s početím. Nedokázala bych ale „své“ dítě někomu vrátit.“</i>
4	<i>„Můj názor je, že ve všech formách NRP jde jen o peníze.“</i>
5	<i>„Oceňuji takovou péči, která je činěna s láskou.“</i>
6	<i>„Doba přechodná je sice již lépe zaplácena, ale i tak to není dostatečné. Nejhůře jsou na tom rodinní pěstouni. Hodina práce pěstouna je hodnocena tak nízko, že to snad ani nemůže být pojmenováno jako odměna.“</i>
7	<i>„Tato situace je často velice smutná, ale ve většině případů je to nejlepší možné řešení.“</i>
8	<i>„V pěstounské péči mám svého nevlastního bratra. Nikomu bych ale toto po vlastní zkušenosti nedoporučila, protože s bratrem jsou jen samé problémy. Je to ale samozřejmě individuálně a jedná se pouze o můj názor.“</i>
9	<i>„Myslím si, že by stálo za to více pracovat s biologickou rodinou, posílit více sociální práci s rodinou.“</i>
10	<i>„Dle mého jsou podmínky pro výkon PPPD velmi přísné, někdy až zbytečně.“</i>

Tabulka č. 10 – Bližší vyjádření k PPPD (Zdroj: vlastní, 2022)

K tématu mělo zájem se vyjádřit 10 respondentů, tedy pouze 12%. Zbylých 114 respondentů, tedy 88%, uvedlo, že nemá zájem se k tématu vyjádřit více, vše již uvedli.

4.7 Závěr výzkumné části

Vyhodnocením rozhovorů s přechodnými pěstouny a dotazníky jsme získali odpovědi na výzkumné otázky, dílčí cíle diplomové práce i na hlavní cíl diplomové práce. Odpověďmi na dílčí cíle diplomové práce a výzkumné otázky jsme naplnili hlavní cíl diplomové práce.

Dílčí cíl: Analyzovat orientaci veřejnosti v systému NRP

Dílčí cíl byl naplněn prostřednictvím výzkumných otázek kvantitativního výzkumu:

- **Kde se veřejnost poprvé setkala s pojmem NRP?** – Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 21% respondentů se s pojmem nikdy nesetkalo. Zbylých 79% respondentů se s pojmem NRP setkalo v různých situacích. V 19% se respondenti s tímto pojmem setkali ve škole. Jednalo se jak o základní školy, tak školy střední, ale i vysoké školy, a to buď v rámci předmětu Občanské výchovy, nebo se tomuto zaměření blíže věnovali v rámci studia na vysoké škole. 7% respondentů se s tímto pojmem setkalo při výkonu svého povolání, neboť pracují v sociální oblasti. 4% respondentů uvedlo, že s NRP mají osobní zkušenost, neboť vykonávají jednu z forem NRP. Zbylých 47% uvedlo jako zdroj setkání s NRP televizi, média, přátele či rodinu. Jednalo se o největší počet odpovědí. Z této odpovědi si můžeme vyvodit, že NRP se dostává do povědomí veřejnosti prostřednictvím společnosti a médií, což je přínosné, protože lidé v dnešní době tráví mnoho času na internetu, kde se mohou o NRP dozvědět zajímavé informace.
- **Jaké formy NRP respondenti znají?** – 21% nezná žádnou z forem NRP. Nejčastější odpovědí poté byl pěstounská péče a osvojení. Lidé, kteří se o téma NRP aktivně nezajímají, neznají rozdíly mezi formami NRP, proto neví, že existuje více typů NRP. Pouze 10% respondentů zná všechny formy NRP.
- **Jak definuje veřejnost PPPD?** – Definic PPPD vzniklo dotazníkovým šetřením mnoho. Respondentů, kteří uvedli, že neví, co znamená PPPD, bylo 34. Zbylých 90 respondentů se pokusilo o definici PPPD. Jednalo se např. o krátkodobou péči o dítě cizími lidmi, výchova dítěte v cizím prostředí, péče o dítě na ohraničenou dobu. Společným znakem všech odpovědí byla doba péče o dítě.
- **Jaký je názor veřejnosti na PPPD?** – Veřejnost má rozdílné názory na institut PPPD. 64% respondentů vnímá PPPD kladně. Důvody jsou především to, že dítě nemusí vyrůstat v ústavu, dítěti se věnuje pěstoun po celých 24 hodin. Dalším kladem je bezpochybně poskytování podnětného prostředí dítěti, kam řadíme i poskytnutí

lásky, podpory a péče. 5% respondentů se vyjádřilo negativně, kdy důvody bylo vidina finančního ohodnocení pěstounů na PD a nepochopení předání dítěte do další péče. 31% respondentů se vyjádřilo negativně z důvodu bližší neznalosti PPPD.

Obecně tedy můžeme zhodnotit, že orientace veřejnosti v systému NRP je spíše kladná. Společnost má povědomí o systému NRP, zná typy NRP. Jako zápor vnímám předsudky, které má veřejnost stále zafixované, a to především v oblasti znehodnocení finančního ohodnocení pěstounů na PD.

Dílčí cíl: Zhodnotit spolupráci pěstounů na PD s institucemi

Nedá se říci, že spolupráce je převážně negativní či převážně pozitivní. Z rozhovorů s pěstouny na PD vyplynulo, že vždy záleží na konkrétním pracovníkovi a spolupráci všech zainteresovaných osob. Krajský úřad vnímají pěstouni na PD neutrálně, setkávají se spíše s nepochopením a úřednickým jednáním. OSPOD hodnotí vždy dle osobnosti pracovnice, která má dané dítě na starost. Pěstouni na PD vnímají potřebu ochoty pracovnice a především důležitost blaha a nejlepšího zájmu dítěte pro pracovníci. Doprovázející organizace je pro pěstouny na PD nejdůležitější ze všech zmíněných institucí. V DO vnímají jejich partnera při výkonu PPPD. Na DO se mohou pěstouni na PD obrátit v jakékoliv situaci, je jim velkou psychickou podporou, a to především v komunikaci s úřady, biologickou rodinou, ale i přebírajícími osobami.

Dílčí cíl: Specifikovat motivaci pěstounů na PD k výkonu PPPD

Největší motivací pěstounů na PD k výkonu PPPD je především pomoc dětem, které neměly v životě takové štěstí, jako ostatní děti. I přesto, že je výkon PPPD pro pěstouny na PD velmi náročný, jak psychicky, tak fyzicky, vnímají svoji práci jako poslání a dělají ji s láskou. Největší odměnou pro pěstouny na PD je, když vidí, jak velké pokroky děti v jejich péči udělaly a především nefalšovaný úsměv dětí.

Dílčí cíl: Analyzovat, jak pěstouni na PD hodnotí spolupráci s biologickou rodinou dítěte?

Spolupráce pěstounů na PD s biologickou rodinou závisí na mnoha faktorech. Především na osobnosti biologických rodičů či dalších příbuzných. Důležité je, aby biologická rodina vnímala potřeby dítěte a nevnímala pěstouny na PD jako někoho, kdo jim ukradnul dítě. V některých případech probíhá spolupráce pozitivně, v jiných případech negativně. V případě spolupráce s biologickou rodinou je pro pěstouny na PD potřebná podpora doprovázející organizace a spolupráce s OSPOD.

Dílčí cíl: Popsat, jak pěstouni na PD posuzují proces předávání dítěte do další péče.

Proces předávání dítěte do další péče není ze strany pěstounů na PD vnímán nijak negativně. Vždy záleží na tom, zda a jak, je sestaven plán přechodu dítěte do další péče. Důležité je přizpůsobení předávání dítěti a jeho aktuálním potřebám.

Hlavní cíl: Jaká úskalí spatřují pěstouni na PPPD ve své práci v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje?

Pěstouni na PD v Olomouckém kraji vnímají několik úskalí, která jsem shrnula do kategorií:

- Biologická rodina – ve smyslu nedostatku práce s biologickou rodinou a odebrání dětí tam, kde se mohlo s biologickou rodinou více pracovat.
- Neucelenost systému – nefungující komunikace mezi organizacemi, nefungování jako celek.
- Nedostatek finančního ohodnocení.
- Nedostatek pěstounů na PD.

Pěstouni na PD ve Zlínském kraji vnímají úskalí PPPD následovně:

- Biologická rodina – preference biologické rodiny, i když to někdy není v zájmu dítěte.
- Neucelenost systému – nejednotnost zainteresovaných institucí, málo propracovaná koncepce předávání, dlouhé termíny soudních jednání.
- Přechod dítěte z PPPD – jedná se o trauma pro dítě, které si neustále zvyká na nové pečující osoby.
- Syndrom vyhoření – energeticky velmi náročná práce.

- Jedinci – záleží na konkrétních pracovnících, jak k celému případu přistupují, zda je předním hlediskem zájem a blaho dítěte, či nikoliv.

Po komparaci úskalí v Olomouckém a Zlínském kraji si můžeme všimnout, že společným kritériem obou krajů je **biologická rodina a neucelenost systému**. V biologické rodině se ale názory liší, pěstouni na PD v Olomouckém kraji spatřují úskalí v nedostatku podpor biologické rodiny. Naopak pěstouni na PD ve Zlínském kraji spatřují úskalí v preferenci biologické rodiny. Nevnímají jako přínosné pro dítě kontakty s biologickou rodinou, navíc v případech, kdy je dítě po kontaktu psychicky rozhozené. Co se týče neucelenosti systému, vnímají pěstouni z obou krajů nejednotnost systému, kdy každý kraj má své metodické postupy, které nejsou sjednoceny v rámci celé České republiky.

Pěstouni na PD z Olomouckého kraje dále uvedli **nedostatek finančního ohodnocení a nedostatek pěstounů na PD**. Pěstouni na PD ze Zlínského kraje uvedli **samotný přechod dítěte z PPPD**, který je pro dítě psychicky náročná, dále **syndrom vyhoření**, neboť PPPD je psychicky náročná i pro samotné pěstouny na PD a v neposlední řadě uvedli samotné **jedince**, kdy se jedná o osobnost konkrétních pracovníků.

Porovnání zjištěných výsledků s výsledky odborníků

BEZDĚKOVÁ (2013), SOBOTKOVÁ (2015), ZEZULOVÁ (2012), NOVOTNÁ (2016) a KOLUCHOVÁ (2022) spatřují úskalí PPPD v těchto oblastech:

- ztížení dítěte utvořit si vlastní identitu,
- nevhodnost PPPD pro všechny děti,
- zneužívání PPPD za účelem získání pěstounských dávek,
- jiné etnikum a jiný věk přijatého dítěte,
- **předání dítěte do další péče,**
- časová flexibilita pěstounů na PD.
- nedostatek informací poskytnutých budoucím pěstounům,
- upřímnost a otevřenost v procesu přípravy,
- nedostatečné zamyšlení budoucích pěstounů nad přijetím dítěte,
- minulost dítěte,
- rozdílnost názorů pěstounů a institucí.

Pěstouni na přechodnou dobu spatřují úskalí PPPD v těchto oblastech:

- biologická rodiny,
- neucelenost systému,
- nedostatek finančního ohodnocení,
- nedostatek pěstounů na PD,
- **samotný přechod dítěte z PPPD,**
- syndrom vyhoření,
- osobnost jedinců.

Odborníci a pěstouni na přechodnou dobu se shodli pouze v jedné oblasti týkající se PPPD, a to v přechodu dítěte z PPPD do další péče. Shodně uvádí, že přechod je pro dítě psychicky náročný, i tak se ale jedná o vhodnější řešení, než je umístění dítěte v ústavním zařízení.

ZÁVĚR

Diplomová práce s názvem „Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje“ je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Hlavní a dílčí cíle byly naplněny. Podařilo se mi zjistit, jaká úskalí vnímají pěstouni na přechodnou dobu ve své práci, a následně jsem zjištění komparovala v rámci dvou krajů. Také se mi podařilo zjistit názor veřejnosti na tuto problematiku.

S náhradní rodinnou péčí se v dnešní době setkáváme stále častěji. Nedotýká se jen, pro nás neznámých lidí, ale dotýká se našich známých, přátel, rodiny, ale i nás samotných. Je velmi důležité být oporou pro bezbranné jedince, kterými děti bezpochybně jsou. Děti jsou těmi, kteří budou utvářet tento svět, kteří jsou naši budoucností. Proto je důležité dětem poskytnout lásku a podnětné prostředí nyní, aby nám to jednou mohly vrátit.

Pěstounská práce na přechodnou dobu je posláním, které je obdivuhodné, neboť pěstouni na přechodnou dobu se o děti starají nepřetržitě, podstupují zdoluhavý proces příprav, obětují svůj volný čas, jen aby pomohli dětem, které nemají v životě tolik štěstí. Někteří pěstouni na přechodnou dobu mají spoustu svých osobních problémů ve své vlastní rodině, ale i přesto jsou ochotni pomáhat přijatým dětem a s láskou se jim věnovat.

Výsledky výzkumu mé diplomové práce by mohly být přínosem jak pro pracovníky krajských úřadů, tak pro pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí i pracovníky doprovázejících organizací.

Domnívám se, že by bylo přínosné více šířit osvětu náhradní rodinné péče, neboť potřeba pěstounské péče na přechodnou dobu je stále častější.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Bibliografie:

BALCAR, Karel. *Psychosociální problematika vývoje, jeho poruch a nápravných opatření v rodinách dětí a dospívajících*. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2012. ISBN 978-80-904748-1-9.

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0031-4.

BOWLBY, John. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-670-4.

BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3., přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-.

BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

EISEN, Andrew R.; SCHAEFER, Charles E. *Separation Anxiety in Children and Adolescents: An Individualized Approach to Assessment and Treatment*. New York/London: The Guilford Press, 2005.

ERIKSON, Erik H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. Přeložil Jiří ŠIMEK. Praha: Portál, c2015. ISBN 978-80-262-0786-3.

GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1788-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.

HEJLOVÁ, I. NRP ve Francii, In: Speciální pedagogika, NRP 2003, č.2, s.25-27

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

- JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.
- KONEČNÁ, Hana a Markéta SUDOVOVÁ. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-08-1.
- KOUDELOVÁ, V. *Pěstounská péče ve Velké Británii. Průvodce náhradní rodinnou péčí*. 2009.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
- LEXOVÁ, J., PAZLAROVÁ, H., ŠTOKROVÁ, T., MATOUŠEK, O., 2013. *Sborník dobré praxe. Kazuistiky z náhradních rodin*. 131 s. Praha: Asociace náhradních rodin České republiky, o. s. ISBN 978-80-905600-0-0.
- MACELA, M. *Nejnovější trendy náhradní rodinné péče v Polsku. Rodinné listy, č. 2*. 2019. ISSN 1805-0824.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.
- MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2018. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.
- MONATOVÁ, Lili. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. 2. rozš. vyd. Brno: Paido, 1998. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-60-5.
- MÜLLENDER-TATER, D. *Profesionálna náhradná výchova v rodine. Náhradní rodinná péče*. 2002
- NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-8613191-7.
- PATOČKOVÁ, Lenka, Karolína KUBICOVÁ a Adéla Bodo NOVOTNÁ. *Klíčovou dírkou, aneb, Jak se orientovat v procesu provázení pěstounských rodin*. Praha: Powerprint, 2019. ISBN 978-80-7568-161-4.
- PAZLAROVÁ, Hana, ed. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti, 2011. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-039-6.

SKORUNKOVÁ, Radka. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-956-4.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Pěstounské rodiny: jejich fungování a odolnost*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003. ISBN 80-86552-62-4.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-8583-460-x.

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012. ISBN 978-80-87455-14-2.

VRBTOVSKÁ, Petra. *O ztraceném dítěti & cestě do bezpečí: attachment, poruchy attachmentu a léčení*. Tišnov: Scan, 2010. ISBN 978-80-86620-20-6.

VYMĚTAL, Jan. *Speciální psychoterapie*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1315-1.

ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Internetové zdroje:

BEZDĚKOVÁ, Iva. Pediatri kritizují přechodné pěstounství [online]. Medical Tribune, 10. 12. 2013 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/iva-bezdekova.php?itemid=21813>

BRUCKNEROVÁ, T. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Citová vazba a odloučení od dítěte očima pěstounů* [online]. Brno, 2018 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/a8pec/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Radim ŠÍP.

CENTRUM PĚSTOUNSKÝCH RODIN Z. S. *Práce s ohroženým dítětem, které je umístěno do náhradní rodinné péče v Královohradeckém kraji: Metodiky pro práci s dítětem*. [online]. Hradec Králové: Centrum pěstounských rodin z. s. 2012 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.pestounskerodiny.cz/files/Methodika_-_Prce_s_ohroenm_dttem_kter_je_umstno_do_nhradn_rodinn_pe_v_Krlovhradeckm_kraji.pdf

DOTYK: *Adopce homosexuály: Ano, děti mají právo na láskyplné prostředí, říká Trampotová*. [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/publicistika/adopce-deti-homosexualy-olga-trampotova.html>

GOV.UK. [online]. 2021 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.gov.uk>

HRBÁČKOVÁ, E., OTÝPKOVÁ E., a SOKOLOVÁ K. *Metodické doporučení č.3/2016 k pěstounské péči na přechodnou dobu v rámci Moravskoslezského kraje*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2016 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/metodicke-doporuceni-c.-3_2016- k-pppd-v-ramci-msk.pdf

Kdo jsme. *Attachmentové centrum ATTA* [online]. 2018 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <http://www.attachment.cz/kdo-jsme/>

KEREKEŠOVÁ, M.: *Profesionální náhradní rodinné péče – šance pro mnohé děti v ústavní péči*. In: *Dítě v systému náhradní rodinné péče: sborník příspěvků* [online]. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2008. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/nrp/spr_sbornik.pdf

Kolektiv autorů. *Sborník příspěvků z konference: Zkušenosti přechodné pěstounské péče a cesta dítěte do stabilní rodiny* [online]. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2019 [cit. 2021-01-11]. ISBN 978-80-270-5905-8. Dostupné z: http://www.pestouni.cz/wp-content/uploads/2019/05/Prechodna_pestounska_pece_sbornik_A5_web.pdf

MACELA, M. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu*. MPSV.cz [online]. 15. března 2013 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d

MAROŠIOVÁ, L. A KOL. *Transformácia náhradnej starostlivosti o deti na Slovensku po roku 1989: Správa kvalitatívneho výskumu s kontextovou analýzou*. [online]. Bratislava: Návrat, 2012. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/prilohy/transformace-nahradni-pece-na-slovensku-po-roce-89.pdf>

MATOUŠEK, O., ed. *Dítě traumatizované v blízkých vztazích: manuál pro profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1242-3.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MPSV: *Formy náhradní rodinné péče*. [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Náhradní rodinná péče v České republice – Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí – Index*. [online]. Copyright © 2022 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/s-cim-muzeme-pomoci/nahradni-rodinna-pece-v-ceske-republice>

NOVÁK O. et al. 2013. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Nahradni-pece-o-deti-v-Dansku-Anglii-a-Walesu-na-Slovensku-a-v-Polsku.pdf>

O Olomouckém kraji | Olomoucký kraj. *Olomoucký kraj* [online]. Copyright © [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/o-olomouckem-kraji-cl-1362.html>

Pěstounská péče na přechodnou dobu – Právo na dětství. Právo na dětství, 2013 [online] © [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/vase-situace/uvazujete-o-nahradnirodinne-peci/svereni-ditete-do-pestounske-pecce/pestounska-pecce-na-prechodnou-dobu/>

PTÁČEK, R., H. KUŽELOVÁ a L. ČELEDOVÁ. *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. [online]. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2011, 56 s. [cit. 2022-02-22]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/online-katalog/vyvoj-deti-v-nahradnich-formach-pecce/>

RAMON, V. *Foster care in France. Udomitelji za djecu*. [online]. 2011 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://udomiteljizadjecu.hr/arhiva/prenosimo/festa-za-pomoc-udruzi-udomitelja-u-subotu-na-pulskoj-karolini/>

Správní mapa ČR | TOPOGRAF spol. s. r. o. [online]. Dostupné z: <http://spravnimapa.topograf.cz/84365/olomoucky-kraj/>

Správní mapa ČR | TOPOGRAF spol. s. r. o. [online]. Dostupné z: <http://spravnimapa.topograf.cz/84359/zlinsky-kraj/>

SVOBODOVÁ, M. A KOL. *Zpráva o stávajícím stavu náhradní výchovné péče o děti a mládež bez rodinného zázemí v České republice. Varianty*. [online]. 2002 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/download/doc/books/24.pdf>

Základní charakteristika kraje | Zlínský kraj. *Zlínský kraj* [online]. Copyright © Krajský úřad Zlínského kraje [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/zakladni-charakteristika-kraje-cl-3685.html>

Další zdroje:

NOVOTNÁ, Věra, 2016. Co by se mělo v pěstounské péči změnit. *Právo a rodina* 18(3): 1-4. ISSN 1212-866X

ROČNÍ VÝKAZ o výkonu SPOD za rok 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021

SOBOTKOVÁ, Irena, 2015. Pěstounská péče na přechodnou dobu: psychologické aspekty. *Československá pediatrie*, 70(6): 361-367.

Vzdělávací program „*Specifika péče o děti v náhradní rodinné péči*“.: *Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí*. MPSV, 2016-2018

Legislativa:

ČESKO. Předpis č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů*. 1991. ISSN 1211-1244.

ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In *Sbírka zákonů*. 22. března 2012. ISSN 1211-1244.

ČESKO, Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In *Sbírka zákonů*. 30. prosince 1999. ISSN 1211-1244.

ČESKO, Zákon č. 99/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1963. částka 56.

ČESKO, Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. 13. 12. 1963. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
DO	doprovázející organizace
KÚ	krajský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OL	Olomoucký kraj
OÚORP	obecní úřad obce s rozšířenou působností
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
PD	přechodná doba
PP	pěstounská péče
PPPD	pěstounská péče na přechodnou dobu
SPO	sociálně-právní ochrana
SPOD	sociálně-právní ochrana dětí
NRP	náhradní rodinná péče
VTOS	výkon trestu odnětí svobody
ZK	Zlínský kraj
ZSPOD	zákon o sociálně-právní ochraně dětí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – Schéma procesu PPPD (Vlastní, 2022)

Obrázek č. 2 – Mapa Olomouckého kraje (Správní mapa, 2022)

Obrázek č. 3 – Mapa Zlínského kraje (Správní mapa, 2022)

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Příspěvek na úhradu potřeb dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD, 2022)

Tabulka č. 2 – Příspěvek při převzetí dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD, 2022)

Tabulka č. 3 – Aktuální počty týkající se PPPD (ROČNÍ VÝKAZ o výkonu SPOD za rok 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021)

Tabulka č. 4 – Osobní údaje (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 5 – Spolupráce (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 6 – Průběh PPPD (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 7 – Biologická rodina přijatého dítěte (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 8 – Svěření dítěte do další péče (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 9 – Ostatní (Vlastní, 2022)

Tabulka č. 10 – Bližší vyjádření k PPPD (Vlastní, 2022)

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví (Vlastní, 2022)

Graf č. 2 – Věk (Vlastní, 2022)

Graf č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání (Vlastní, 2022)

Graf č. 4 – Kraj (Vlastní, 2022)

Graf č. 5 – Setkání s pojmem NRP (Vlastní, 2022)

Graf č. 6 – První setkání s pojmem NRP (Vlastní, 2022)

Graf č. 7 – Jaké formy NRP znáte? (Vlastní, 2022)

Graf č. 8 – Co znamená PPPD? (Vlastní, 2022)

Graf č. 9 – Setkání s PPPD (Vlastní, 2022)

Graf č. 10 – Pohled/názor na PPPD (Vlastní, 2022)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Struktura dotazníku

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 1

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 2

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 3

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 4

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 5

Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 6

Příloha č. 8 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 7

Příloha č. 9 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 8

Příloha č. 10 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 9

Příloha č. 11 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 10

Příloha č. 12 – Odpovědi respondentů na otázku č. 10

Příloha č. 1 – Struktura dotazníku

Dobrý den. Jmenuji se Tereza Horáková a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího kombinovaného studia oboru Sociální pedagogika - Výchovné poradenství na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Název mé diplomové práce zní Úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a pohled veřejnosti na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu v komparaci Olomouckého a Zlínského kraje.

Tento dotazník mi poslouží ke zpracování výzkumné části, která se zaměřuje na pohled veřejnosti na pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Prosím, odpovídejte popravdě, upřímně, dotazník je anonymní.

Moc děkuji za spolupráci!

○ Analytické otázky

1. Jste:

- žena
- muž

2. Kolik Vám je let?

- 18-30
- 31-40
- 41-55
- 56 a starší

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Bez vzdělání
- Základní vzdělání
- Střední odborné vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání – Bc.
- Vysokoškolské vzdělání – Mgr., Ing.
- Vysokoškolské vzdělání – doktorské

4. V jakém kraji aktuálně žijete?

- Olomoucký kraj
- Zlínský kraj

○ Konkrétní otázky

5. Setkal/a jste se během svého života s pojmem náhradní rodinná péče?

- Ano
- Ne

6. Pokud ano, kde jste se s tímto termínem poprvé setkal/a?

- Nesetkal/a
- Vlastní odpověď

7. Jaké formy náhradní rodinné péče znáte?

-

8. Co, dle Vašeho názoru, znamená pěstounská péče na přechodnou dobu?

-

9. Setkal/a jste se s pěstounskou péčí na přechodnou dobu ve Vašem okolí? (např. v rodině, u známých, v práci, apod.) Pokud ano, kde?

-

10. Jaký je Váš názor/pohled na pěstounskou péči na přechodnou dobu? Prosím, odůvodněte svoji odpověď.

-

11. Zde se, v případě potřeby, můžete k tématu vyjádřit blíže.

-

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 1 – Matylda

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

M: „*Jmenuji se Matylda a mám 58 roků. Žiji spolu s manželem ve Zlínském kraji, se kterým jsem vychovala 5 vlastních dětí, které jsou již dospělé a mají své rodiny.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

M: „*Do evidence pěstounů na přechodnou dobu jsem byla zařazena v roce 2015, tudíž to je tento rok již 7 let.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měla v péči?*“

M: „*Za tu dobu jsem měla svěřeno celkem 8 dětí do PPPD.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – at' už mile či nemile?*“

M: „*Určitě, během procesu zařazení se objevily některé věci, které mě překvapily. Jako první zejména to, že jsme velmi dlouhou dobu čekali na schválení. Dále také celý postup procesu.*“

Já: „*Co myslíte tím – celý postup procesu?*“

M: „*Myslím tím to, že jsme celá skupina chodily na přípravu a až po absolvování přípravy byly testy prováděné psycholožkou. A právě po těchto testech byla spousta zájemců vyřazena, protože neprošly právě psychotesty. Tento způsob se mi zdál až neetický, protože lidé byli zklamání a rozhořčení. Myslím si, že psychotesty by se měly dělat jako první.*“

Já: „*Ještě něco dalšího Vás na procesu překvapilo?*“

M: „*Ano, vlastně celý proces přípravy byl docela ponižující, mnohdy až za hranicí lidské důstojnosti. Myslím si, že na zjištění, zda je rodina vhodná či ne, není nutno přistupovat až tak k dehonestujícímu jednání. Mnoho zájemců právě takového chování odrazuje. Dále si myslím, že připravovat budoucí pěstouny a psychologicky je posuzovat a ve finále rozhodovat, zda jsou vhodní nebo ne, by měli jen lidé, kteří procesem rodičovství sami prošli. Tím myslím lidé, kteří již děti mají a ví, jak komplikované rodičovství mnohdy může být.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

M: „*Spolupráci s krajským úřadem hodnotím jako průměrnou, protože jsem se často setkala s arogancí. Jednání s tímto úřadem ve mně dodnes vzbuzuje pocit nedůvěry*““

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

M: „Naopak jednání s OSPODy jsem ve všech případech vnímala jako podporující a nikdy jsem s pracovníky neměla žádný problém. Vždy jsem se setkala s pracovníky, kteří byli ti praví na svých místech, a vnímala jsem, že našim společným zájmem byl další osud dítěte.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

M: „U doprovázející organizace jsem neshledala žádné potíže, naopak mi pracovníci vždy vyšli vstříc. Z toho důvodu jsem po celou dobu zůstala u jedné.“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

M: „K PPPD jsem se dostala tak, že jsme s manželem četli nějaký článek o pěstounství a vzhledem k tomu, že nám děti odrostly a měli jsme volné pokoje a spoustu lásky na rozdávání, jsme se rozhodli pro tuto činnost.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?“

M: „Jak jsem již řikala, motiv pro mě byl především to, že jsme měli s manželem ještě spousty lásky na rozdávání a také vidina toho, že pomůžeme dětem, kteří neměli v životě tolik štěstí.“

Já: „Zmínila jste manžela, on je pěstounem také?“

M: „Není, pěstounkou jsem pouze já. Manžel je mi ale velkou oporou, vše vlastně děláme společně.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

M: „Nejvíce mě asi zasáhl osud jednoho chlapečka, který mi přirostl k srdci. Jeho maminka byla alkoholička, opustila ho v porodnici a zase se k němu vrátila. Chtěla ho, ale neměla kam jít, potřebovala pomoc. Maminka prosila o pomoc, ta jí byla poskytnuta, ale nakonec bohužel zvítězil alkohol. Do léčebny nenastoupila. Fandila jsem jí a držela jsem jí pěsti, byly jsme v kontaktu přes sociální síť. Bylo to velmi smutné. Chlapeček nakonec odešel k dlouhodobým pěstounům, přičemž nová maminka byla emočně výrazně chladnější než já, proto jsem chlapečka předávala s velmi těžkým srdcem.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

M: „S biologickou rodinou se mi pracovalo vždy poměrně dobře. Možná to bylo tím, že jsem od počátku stála jakoby na jejich straně.“

Já: „Jak to myslíte na jejich straně?“

M: „V tom smyslu, že mě vnímali ne jako někoho, kdo jim ukradl dítě, ale jako někoho, kdo se o jejich dítě postará, než zapracují na tom, aby vytvořili lepší podmínky pro jeho výchovu. Takže i když to byly alkoholičky nebo ženy, které v jakési psychóze opouštěly své novorozené děti, vždy jsem s nimi jednala s respektem k tomu, co prožívají. Myslím si, nebo alespoň jsem cítila z jejich strany vždy velké uznání a díky.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

M: „Velmi náročné byly momenty s biologickou matkou, která umírala a zanechala po sobě malé děti.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

M: „Po přijetí dítěte do přechodné pěstounské péče většinou nikdy nebylo jasné, kam půjde, jak se věci vyvinou. Někdy se stalo, že si maminka adopci rozmyslela a vzala si dítě zpět. Jiná o tom uvažovala, rodina ji však nepodpořila a tak šlo dítě do adopce.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

M: „Ode mě šly děti jak do adopce, tak k biologickým rodičům, tak do dlouhodobé pěstounské péče.“

Já: „A co ústavní zařízení?“

M: „Tak s tímto typem předávání jsem se naštěstí nesetkala. Nevím, jak bych na informaci, že předávám dítě do dětského domova, reagovala.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

M: „Proces předávání byl vždy individuálně dlouhý, vždy podle věku a potřeb dítěte. Většinou jsme se dohodli na obou stranách tak, aby to pro dítě bylo co nejméně zatěžující. Přesto jako přechodný pěstoun mám za to, že i když se obě strany snaží, pro dítě je to bohužel vždy jakési trauma. Kdyby to bylo na mně, asi bych přechodnou péči úplně zrušila.“

Já: „Zrušila? Taková odpověď mě, upřímně, překvapila.“

M: „Ano, je to překvapující. Ale mám takovou zkušenost, že děti po předání vždycky zhubly a na nějakou dobu se vývojově zastavily. Byl to pro mě jasný signál, že přechod je určitým traumatem. Ideální by bylo, kdyby existovala jenom jedna forma pěstounské péče s tím

rizikem, že pěstoun musí být připraven na to, že to není jeho dítě a může od něho kdykoliv odejít.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

M: „Právě v tom, co jsem uvedla nyní – přechod z PPPD do další péče je pro dítě jakýmsi traumatem. Přejídní pěstouni si téměř vždy dítě zamilují jako by bylo jejich a přechodem do další rodiny děti trpí.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

M: „Tato práce je energeticky velmi vyčerpávající. Neustále se setkáváte s novými případy a setkávání s biologickou rodinou připravuje pěstouny o jejich sílu. Myslím si, že zde velmi hrozí syndrom vyhoření, a že tato práce se nedá dělat dlouhodobě, bez toho, aniž by pěstounům byla poskytnuta dostatečná doba na oddych, relaxaci a nabrání nových sil. Kromě toho je vhodné průběžně měnit věk dětí s ohledem na náročnost jejich péče.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

M: „Jen bych dodala, že přes všechna úskalí mohu dnes říci, že to vše stojí za to. Není nic krásnějšího, než rozzářené oči šťastného dítěte.“

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 2 – Ida

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

I: „*Jmenuji se Ida, je mi 50 let a jsem vdaná. Spolu s manželem žijeme v domečku na vesnici ve Zlínském kraji. Mám již 2 dospělé syny.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

I: „*Do evidence jsme spolu s manželem byli zařazeni v roce 2013. Poté jsme ale od roku 2014 měli 5 let pauzu. Od roku 2019 jsme opět přechodnými pěstouny.*“

Já: „*Zmiňujete manžela. I on je přechodným pěstounem?*“

I: „*Ano, jsme oba dva přechodní pěstouni.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měla v péči?*“

I: „*V PPPD jsme měli 5 dětí. Za důležité také považuji zmínit, že od roku 2008 jsme měli 4 roky v dlouhodobé pěstounské péči holčičku, a to od jejich necelých 10 let. Tudiž si umím představit, co obnášejí oba typy pěstounské péče.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?*“

I: „*Ano. Nemilá byla pro mě poměrně dlouhá doba celé doby přípravy. Měla jsem pocit, že neustále jen na něco čekáme. Ne úplně milé bylo psychologické posuzování na krajském úřadě, paní psycholožka mi připadala jako člověk, který není zcela na svém místě, a jako člověk zaujatý. Nebyla možnost se nechat vyšetřit jiným psychologem. Milá naopak byla samotná příprava, školení. Lektorky byly profesionální, empatické, dokázaly všechny ve skupině aktivně zapojit do spolupráce, debaty i cvičení. Mnoho jsem se tam dozvěděla, stavím na tom dodnes.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

I: „*Krajský úřad vnímám jako generála, který vše řídí. Většinou s ním komunikuji přes doprovázející organizaci, popřípadě OSPOD. Ale jinak je komunikace občasná, přímá, vstřícná, laskavá, i cítím snahu nás, přechodné pěstouny, podporovat. Alespoň co se týká kraje Zlínského, s jiným nemám zkušenosti.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

I: „*Ta je různá, a zcela závisí na konkrétních osobách. Někde je nevládná, nevstřícný, ryze úřední, jinde ale naopak podporující, kdy se dobře komunikuje.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

I: „*Mám zkušenosti se dvěma, obě jsou dobré. Se svými klíčovými pracovníci jsem vždy našla společnou řeč i zájem. Vesměs se na ni můžu obracet s čímkoli ohledně dětí, které mám zrovna v péči. Slovo doprovázející je zcela na místě.*“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

I: „*O možnosti zřídit institut přechodné pěstounské péče jsem četla v novinách, článek mě velmi zaujal tou myšlenkou. Manžel mě podpořil, vysloveně mě sám ponoukl, abychom do toho šli. A připadalo nám ideální k naší stávající trvalé pěstounské péči přidat i tuto, naše tehdejší svěřenka měla ráda malé děti, uměla to s nimi. A s manželem jsme si říkali, že by bylo dobré pěstounskou péči rozšířit, dívka se začala chovat jako typický jedináček a tohle jsme viděli jako možnost pořídit jí sourozence.*“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?“

I: „*Určitě to byl právě ten moment, který jsem uvedla před chvílí – pořídit dívce sourozence. Ale také má dobrá kamarádka nemohla mít děti. Adoptovali s manželem tři měsíční miminko. Dodnes vidím, jak chlapeček jen apaticky leží a kouká, neusměje se, na minutu přesně co tři hodiny pípne, že má hlad, ani nepláče... Zapojit se do možnosti změnit to, pomoci, dát dětem, co si svůj život nevybraly, stejnou laskavou náruč jako mají jiné děti...“*

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

I: „*Ano, dva. První dítě, miminko v porodnici. Paní doktorka odkryla peřinku a tam děťátko, že by se do dlaně vešlo... Ale vlastně je to každé první setkání s dítětem... Stejně jako první kontakt adoptivních rodičů se svým děťátkem... neopakovatelný zážitek, podobný zázraku stvoření... To jsou silné emoce...Mnoho lidí se nás vyčítavě ptá, jak můžeme to děťátko, které doma pipláme, dát pryč. A já odpovídám, že ho pryč nedáváme, ale že ho předáváme do milující náruče...“*

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

I: „Mám dvě zkušenosti – jednu dobrou a jednu špatnou. Spolupráce se našťěstí vždy odehrává pod dohledem doprovázející organizace, která usměrňuje jednání, nastavuje limity, biologická rodina ne vždy chápe, oč v přechodné pěstounské péči jde a samotné pěstouny neuznává jako úřední osoby.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

I: „Ano – nepochopení, osočování, vyhrožování. Při posledním dítěku nebrala jeho biologická babička ohledy na potřeby, možnosti a schopnosti dítěte.“

Já: „Co myslíte tím, že babička nebrala ohledy?“

I: „Myslím tím to, že při posledním dítěku bylo plánované, že půjde do péče své biologické babičky. Babička ale byla nerozhodná, jednou dítěto chtěla, podruhé zase ne. A v půlce předávacího procesu sdělila, že si dítěto nevezme. Absolutně nerespektovala potřeby dítěka, myslela jen na sebe.“

Já: „To je tedy negativní zkušenost s biologickou rodinou. Máte i nějakou pozitivní?“

I: „Ano, další biologická rodina byla naopak milá, dočkali jsme se uznání a poděkování, což vždy zahřeje u srdíčka.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

I: „Většinou ano.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

I: „Zažili jsme svěřeni do adopce, do dlouhodobé pěstounské péče i svěřeni do péče biologického rodiče, v našem případě otce. Ve všech případech se s dětmi a jejich rodiči stýkáme, jsme více či méně součástí jejich rodiny.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

I: „Tento proces obecně hodnotím velmi kladně, je to jeden z principů přechodné péče. Je to proces náročný, bohužel mi připadá, že ne každý zúčastněný ho chápe. Nemá úředně žádnou koncepci, každý OSPOD metodiku poskytovanou krajem vnímá jinak, budoucí náhradní rodiče mi připadají dostatečně málo poučení, co to obnáší.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

I: *„Především tedy málo propracovaná koncepce předávání, nejednotnost všech zainteresovaných institucí. Většinou je přechodný pěstoun tím, kdo zná dítě v danou chvíli nejlépe a umí zhodnotit možnosti a schopnosti instituce. K tomuto by měly dotčené instituce přihlížet, ponejvíc právě OSPOD, akceptovat toto a vycházet z toho.“*

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

I: *„Ano. Velké úskalí jsou obecně soudy. Dlouhé, opravdu dlouhé termíny, kdy malému dítěti naprosto záměrně utíká čas, který nelze vrátit. Dokonce jsem se setkala i s neznalostí soudce s institutem PPPD, což pro mě bylo opravdu velké překvapení.“*

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

I: *„Myslím si, že by měla být jistá koordinace soudního jednání a předávání dítěte. Soud sice o svěření do NRP rozhodne, ale čekací lhůty, a někdy i jednání sociálních pracovníků mi občas přináší pocit zmaru, my se snažíme, aby to pro dítě bylo co nejlepší, a on se najde někdo, kdo svým jednáním či nejednáním hází pomyslné klacky pod nohy. O našem prvním miminku ještě v tomto rozhodoval krajský úřad. To podle mě má smysl, protože je to rychlé a krajský úřad je o PPPD i o dítěti zcela obeznámen.“*

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 3 – Renata

Já: „Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.“

R: „Jmenuji se Renata, jsem přechodná pěstounka a je mi 56 let. Jsem vdaná a s manželem máme dvě již dospělé děti. Žijeme v rodinném domě v malé vesničce v Olomouckém kraji.“

Já: „Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?“

R: „PPPD vykonáváme již 7 let. Tento rok, v květnu tomu bude právě 8 let.“

Já: „Vykonáváme? Znamená to tedy, že i manžel je přechodným pěstounem?“

R: „Ano, zařazení jsme jako manželé.“

Já: „Kolik dětí jste již měla v péči?“

R: „Za těch 8 jsme měli již 10 dětí.“

Já: „Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – at' už mile či nemile?“

R: „Během procesu zařazení asi jen to, jak vše dlouho trvalo. Následně potom mě překvapila především agresivita biologických rodičů závislých na alkoholu.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?“

R: „Spolupráci hodnotím dobře, nikdy jsem neměla nějaký zásadní problém, co se týče naší spolupráce. Co hodnotím ale slaběji je komunikace OSPOD a krajského úřadu.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

R: „Spolupráci s OSPOD hodnotím také dobře. Co bych vytkla, tak je opět slabá komunikace. Vše ale záleží na konkrétním pracovníkovi a jeho ochotě.“

Já: „Uvedla jste slabší komunikaci s krajským úřadem i OSPOD. Jak to myslíte?“

R: „No myslím to spíše tak, že pracovnice OSPOD mi někdy nepředají dostatečné informace. Musím se na vše doptávat, což si myslím, že ta iniciativa by měla být z jejich strany.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

R: „Spolupráci s doprovázející organizací hodnotím velmi dobře, vždy mi jsou velkou oporou. Pokaždé, když něco potřebuji, tak se na ně mohu obrátit a vím, že vždy vše zařídí.“

Já: „*Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?*“

R: „*Myšlenku o PPPD jsem měla v hlavě již delší dobu. Zrealizovat se mi ji ale povedlo, až když naše děti odrostli a postavili se, jak se říká, na vlastní nohy. Chtěla jsem pomoci i dalším dětem, ale ne za cenu toho, že by nějak trpěli moje vlastní.*“

Já: „*Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?*“

R: „*Největší motivací pro mě bylo, abych nahradila dětem rodinu, která jim tolik chybí a je pro ně důležitá. Především pak v nízkém věku.*“

Já: „*Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?*“

R: „*Moment, kdy dítě bylo týrané a případ byl velmi komplikovaný a náročný. Náročný byl jak pro dítě, tak i pro nás, jako přechodné pěstouny. Vše jsme prožívali s dítětem. Účastnili jsme se výslechů na policii i soudech, schůzek na OSPOD, nekonečné vyšetření u lékařů. My to zvládli, přece jen jsme dospěli, ale pro dítě to bylo opravdu náročné, zejména psychicky.*“

Já: „*Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?*“

R: „*Prozatím jsem se setkala s tím, že spolupráce s biologickou rodinou probíhala, až na jeden případ, přátelsky a bez problémů. Jsem typ člověka, co si nerad dělá problémy, proto se vždy snažím najít nějaký kompromis.*“

Já: „*Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?*“

R: „*Zatím naštěstí ne.*“

Já: „*Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?*“

R: „*U každého dítěte to je jiné. U některého je to jasné, a u některého se to řeší v průběhu PPPD.*“

Já: „*Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?*“

R: „*Jedno dítě jsme předávali do adopce, 2 do dlouhodobé pěstounské péče, 4 zpět biologickým rodičům a 3 děti putovali do dětského domova.*“

Já: „*Zmínila jste dětský domov. Bylo předávání v něčem jiné?*“

R: „*Ano, samozřejmě. Věděli jsme totiž, že děti nejdou do rodiny, ale do ústavu. V jednom případě se ale jednalo o chlapce, pro kterého byl dětský domov nejlepším řešením. Tady jsem*

byla naopak i ráda, že šel chlapec do dětského domova. A další 2 děti měli diagnostikované psychické onemocnění, tudíž i pro ně byl dětský domov vhodný. I tak si ale myslím, že v rodině by jim bylo lépe, ať už v biologické či náhradní.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

R: „Proces předávání hodnotím kladně. Nikdy jsem neshledala nějaký závažnější problémy. Pokud se nějaké objevily, vždy byly hned vyřešeny. Měla jsem štěstí na pracovnice i klíčovou pracovnici, proto byl vždy naplánován předávací plán, kterého jsme se drželi.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

R: „Jako úskalí v systému PPPD spatřuji komunikaci mezi organizacemi. Myslím to tak, že mi někdy přišlo, že např. doprovázející organizace mnohdy neměla tolik informací co třeba OSPOD. Což si myslím, že je špatně, protože přece jen s doprovázející organizací jsem v užším kontaktu než s OSPOD.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

R: „Ne.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

R: „Myslím, že jsem řekla vše.“

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 4 – Dagmar

Já: *„Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.“*

D: „Jmenuji se Dagmar, je mi 51 let, přechodnou pěstounkou jsem sama, ale manžel je mi velkou oporou. S manželem bydlíme v Olomouckém kraji, máme 2 dospělé děti a jednu vnučku. Rodina se první moc netvářila, ale postupně si začala zjišťovat informace a podporují mě i děti, o které pečuji.“

Já: *„Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?“*

D: „V roce 2016 jsem byla zařazena do evidence osob vhodných stát se pěstounem. První dítě jsem dostala v roce 2017.“

Já: *„Kolik dětí jste již měla v péči?“*

D: „Aktuálně mám v péči 5. dítě, nyní pečuji o 4letého chlapečka, který je hyperaktivní a má emoční výbuchy. Jedno dítě jsem měla v péči pouze 3 měsíce, ostatní kolem toho roku. První dítě byla dvouletá holčička, bylo to náročné období, ale utkvělo mi nejvíce v paměti.“

Já: *„Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?“*

D: „Nemile mě překvapilo to, že jsem chtěla pomoci a dlouho trvalo, než začala příprava pro pěstouny, také dlouze trvalo, než vyhodnotili, že jsem osoba vhodná stát se pěstounkou na přechodnou dobu. Manžela moc nepotěšilo, že na přípravu musel docházet i on, a hlavně ho zarazily otázky na tělo, se kterými nepočítal. Já přípravu nesla lépe. Mile mě překvapilo jen to, že jsem se setkala také s žadatelkou o zařazení do evidence a od té doby jsme v kontaktu.“

Já: *„Proč musel docházet na přípravu i manžel?“*

D: „Bylo nám to vysvětleno tak, že i když chci být pěstounka pouze já, tak musí i manžel. Logicky totiž žije se mnou ve společné domácnosti, na péči o dítě se bude podílet i on, tak proto, aby byl připraven.“

Já: *„Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?“*

D: „Spolupráce s krajským úřadem je nahoru a dolů, někdy je vše rychlé, informace jsou jasně dané, někdy vše dlouze trvá a odkazují se na spolupráci s OSPOD a naopak.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

D: „Spolupráce s OSPOD je asi obdobná jako s krajským úřadem, ale snaží se být milé. Pokud potřebuji pomoc, stejně se musím obrátit na doprovodnou organizaci, která mi zařídí vyšetření dítěte ať už zdravotní nebo psychologické. OSPOD mi nabídne pomoc, ale pak se nic neděje, člověk se musí spoléhat sám na sebe a na moji klíčovou pracovníci.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

D: „Moje kamarádka si vždy stěžuje na klíčové pracovníce, ale má pracovníce z doprovodné organizace je fajn – zařídí, vyřídí, zavolá, vyslechne. Na OSPOD se většinou nemůžu obrátit, respektive můžu, ale nepomůžou.“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

D: „Chtěla jsem s manželem tři děti, bohužel ze zdravotních důvodů jsem děti mít už nemohla. Narazila jsem ve škole, když jsem byla vyzvedávat neteř, na plakát a napadlo mě, že si zjistím více informací o náhradní rodinné péči a pobavím se o tom doma s manželem. Manžel souhlasil, máme velký dům, manžel podniká a je hodně na cestách. Tak jsme se rozhodli zajít na OSPOD a podat si žádost. Rozhodovala jsem se mezi dlouhodobou a krátkodobou, ale vzhledem k tomu, že mám věk, rozhodla jsem se pro krátkodobou formu péče a pomoci.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?“

D: „Bylo mi líto dětí, malých dětí, které končí v ústavech bez lásky, objetí, touha pomoci byla pro mě hlavní. Po schválení rodiny jsem šla do toho.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

D: „Vybavuju si jeden moment, kdy jsme dostali holčičku, která měla syndrom CAN. Neuměla polykat, bála se, když mi spadla lžička, začala křičet a plakat, třepala se. Bylo to nejnáročnější období, bála se tmy, bála se mého manžela, nechtěla na sebe nechat sahat. Bylo mi jí líto a zároveň jsem nevěděla, jak jí můžu pomoci. Měla jsem ji u sebe celý rok, ty pokroky byly úžasné, po tom co jsme vydrželi a snažili se jí dát lásku, učili ji základy, jako jíst, umýt se, napít se, ukázat jí, že je konečně v bezpečí a nemusí se bát. Nakonec se z ní postupně stávala usměvavá princezna.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

D: „Spolupráce je většinou na nízké úrovni, pouze jedno dítě jsem vracela biologické rodině. Paní byla mentálně slabší, ale malou milovala, bohužel sociální, životní ani finanční situace jí nepřály. Ta semnou byla v kontaktu, malou viděla 1x za měsíc, až se s otcem malé stabilizovali, kontakt byl častější. Téměř po 11 měsících jsem malou předávala biologickým rodičům. Ti potřebovali hlavně podporu, pomoc, a jelikož nevěřili institucím, byla s nimi těžká spolupráce, ale stálo to za to. Stále posílají fotky, když měla malá narozeniny, pozvali mě na skromnou oslavu. Toto jsou ty méně časté, ale šťastné okamžiky naší práce. Jinak jsou většinou rodiče nekontaktní, moje doprovodná organizace se snaží o kontakty s rodiči, protože rodiče jsou důležití pro děti. Někteří zmizí a OSPOD je nedokáže vyhledat, někteří jsou na tom špatně a mají potíže sami se sebou, natož aby se aktivně zajímali o děti, natož aby spolupracovali.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

D: „Když měla rodina nakročeno k tomu, aby si dítě vzali zpět do péče, ale před koncem lhůty, po kterou u mě dítě mohlo být, rodiče přestali komunikovat, OSPOD na to nikterak nereagoval, krčil rameny, že to jsou prostě takové typy rodičů, matka byla od začátku nedostupná pro OSPOD, ale semnou si volala přes SKYPE. Byla snaživá, OSPOD jí sdělil, že pokud bude vydělávat dostatek peněz, vrátí jí dítě. Matka se asi našla jen v té práci a před soudním jednáním, na které se ani nedostavila, byla nekontaktní. V té době byly dívence 4 roky a já i ona jsme počítaly, že se vrátí k matce. Jakmile se matka přestala ozývat, šla dívinka do agrese, záchvaty vzteku, pláče, kopání do věcí. Jelikož nebyl žádný dlouhodobý pěstoun, který by péči o ní převzal, dívinka šla do dětského domova. Toto pro mě byla jedna z nejtěžších chvílí, kterou jsem mohla zažít.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

D: „Ne, vůbec ne, zažili jsme různé zvraty, které nastaly např. to, co jsem sdělila nyní, dodnes nevím, co se s matkou stalo. Vždy doufám, že se dítě vrátí k rodičům, nebo bude mít milující pěstouny, kteří zmírní traumata u těchto dětí.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

D: „Jedno dítě k biologickým rodičům, jedno dítě do ústavní péče, jedno dítě do péče před osvojením, jedno dítě do pěstounské péče dlouhodobé a tento chlapec půjde, doufám, k pěstounům, jelikož jeho rodiče jsou ve výkonu trestu odnětí svobody a rodinu, která by o něj pečovala, nemá.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

D: „Asi to nedokážu posoudit, neboť my jsme si zatím vyzkoušeli všechny druhy předávání dítěte. Nejobtížnější to bylo asi k těm biologickým rodičům, ty kontakty byly pro dítě i pro mě těžké, jelikož po kontaktu se malá budila ze spaní a plakala a hledala mámu. Je to všechno o spolupráci, a někdy se mi zdálo, že se instituce neuměly mezi sebou domluvit a nedbaly na nejlepší zájem dítěte. Ale tak to vidíme asi jen my přechodkáři.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

D: „Největší úskalí spatřuji v práci s rodinou, ta někde propadá v systému, viděla jsem slabší rodiny, které potřebovali pomoc, ale zároveň trpělivost, protože nevěřili institucím. Celkově odebrání dětí tam, kde se s rodinou mohlo dlouhodobě pracovat, je pro mě nepochopitelné.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

D: „Také úskalí spatřuji v tom, že je nedostatek pěstounů, nemůžu posoudit čím to je, ale tu zmiňovanou dívku, která šla od nás do ústavu, to těžce nesu ještě teď a důvod, že nejsou vhodní pěstouni, kteří by se uměli postarat o emočně labilní dítě, mě zarazel. Také by se mohla lépe finančně ocenit, není to jen péče a mazlení se s dítětem, jsou to děti, které potřebují speciální péči, zmírnění traumat, trpělivost a pevné nervy.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

D: „Asi bych řekla jen to, že tato práce je posláním, je obtížná, ale pokroky, které děti dělají po příchodu z různých rodin a prostředí, jsou důkazem dobře odvedené práce.“

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 5 – Petra

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

P: „*Jmenuji se Petra, jsem ze Zlínského kraje a je mi 57 let. Jsem vdaná a spolu s manželem jsme přechodnými pěstouny. Já mám 1 dceru, můj manžel má dceru a syna, společné děti nemáme. Společně s manželem bydlíme na samotě u lesa v domečku ve Zlínském kraji.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

P: „*PPPD vykonáváme již 6 let, zařazeni jsme byli v roce 2016.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měla v péči?*“

P: „*Celkem 9 dětí různé věkové kategorie – od 7 měsíců až po 14 let. Některé děti přicházeli jako sourozenci a většinou u nás byly ten rok.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?*“

P: „*Ano, překvapilo. Proces prověřování a příprav trval, od oslovení OSPODU až po schválení, 20 měsíců. Což se nám zdálo dosti dlouho. Dneska s odstupem času si myslíme, že to bylo dobře. Měli jsme dostatek času na to, abychom si ujasnili, že to je ta cesta, kterou chceme jít a co nám změní život. Protože tyto děti jsou jiné, a když k nám přicházejí, mají plné batůžky svých problémů a my se snažíme nejen je ubytovat, ale pomoci jim část svých bolístek u nás odložit. A to není vždy jednoduché. Je to o tom, že se musíme přizpůsobovat potřebám dětí a jejich situaci, ale má to smysl.*

Přípravy pěstounů byly úžasné. Mysleli jsme si, že si to tam nějak odsedíme a bude to. Hned od začátku to bylo přínosné. Bylo to jedním slovem super. Dozvěděli jsme se mnoho zajímavých, a pro nás pak i důležitých, informací, ze kterých jsme pak v průběhu pěstování čerpali. A že jich bylo hodně. Potkali jsme se tam s úžasnými lidmi, se kterými jsme zůstali přátelé a setkáváme se až do dnešní doby.“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

P: „*Musím říct, že já si nemohu stěžovat na spolupráci kraje, OSPODU a doprovodné organizace. Máme s nimi pocit, že jsme součástí týmu, kterému jde o jedno, a to o děti. Pracovnice krajského úřadu Zlín jsou úžasné a my jsme rádi, že můžeme být právě přechodnými pěstouny ve Zlínském kraji.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

P: „Jen v jednom případě jsme měli problém se sociální pracovníci dětí, kdy dle nás nedělala, co měla. Jak dětem, tak i nám způsobila docela velké problém díky tomu, že řádně neošetřila děti se sirotčím důchodem, a my měli doma dvě děti bez nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte a sirotčí důchod, který měl jít s dětmi, ale nám nechodil. Jednalo se o 8 měsíců nervů a strachu, protože jsme měli doma dvě školního věku děti a museli jsme je živit ze svého. Po naší zkušenosti a jiných pěstounů, už v dnešní době vznikla metodika pro děti se sirotčím důchodem. Jinak pracovníce OSPOD, až na tu jednu výjimku, s námi spolupracují a snaží se pomáhat. Jak dětem, tak i nám.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

P: „Naši doprovodnou organizací a klíčenku bychom nevyměnili za nic na světě. Je to pro nás důležité, že v tom nejsme sami, a vždy, když jsme potřebovali (nikdy jsme neměli bezproblémové pěstování), tak jsme věděli, na koho se obrátit. Je pro nás jistota, že když se cokoliv stane, máme podporu a pomoc. Je to vlastně součást naší rodiny (to myslím doslova).“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

P: „S manželem jsme před 13ti lety odešli bydlet do domečku na samotu u lesa. Celý můj život jsem se snažila pomáhat potřebným, a také jsem se zajímala o dětskou psychologii. Náš domov, příroda okolo nás má takové zvláštní kouzlo a já měla pocit, že bychom se o něj měli podělit. Když jsem v roce 2013 narazila na přechodné pěstounství, tak jsem hned věděla, že to je to pravé, a že by to mohla být ta naše cesta. Další 4 měsíce jsem zjišťovala informace a až jsem si byla jistá, sedla jsem si se svým manželem a vše jsem mu řekla a vysvětlila. Jeho první reakce byla „ Kdy půjdeme na OSPOD?“. A tím započala naše cesta k našim půjčeným dětem.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstovankou na PD?“

P: „Byla to náhoda? Byl to osud? Nevím. Ale co víme, že k nám převážně přicházejí bolavé děti a odcházejí úplně jiné, spokojené a sebevědomé děti, které neměli v životě štěstí. PPPD není lehká, každý příběh je jiný, ale jedno mají společné. Děti přicházející k nám, mají oči bez výrazu, a když obcházejí tak se jejich oči smějí a mají jiskru. To je to, proč to děláme, i když to je často hodně náročné.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

P: „Nejvíce nás bolel právě přechod sourozenců do dětského domova, kde to jejich pracovnice OSPOD vzala způsobem, že děti od nás odcházejí na předběžné opatření a děti se zabalí a jedou. My jsme s tím nesouhlasili a požádali jsme psychologku z naší doprovodné organizace, aby nám pomohla to oznámit dětem a pracovat s nimi. Požádali jsme ředitelku DD a jeli jsme se tam podívat. Jelikož byly zrovna prázdniny a děti z DD jeli na týden k přehradě, tak jsme se s paní ředitelkou domluvili a jeli jsme tam za nimi na celý den. Byly to 3 týdny navíc, ale stačilo to, aby děti od nás odcházeli bez strachu z neznámá. A po dohodě s krajem jsme zůstali s dětmi v kontaktu. A třeba poslední vánoce, jelikož jsem měla zrovna volno mezi pěstováním, byly u nás na celé vánoce. To bylo asi jediné nejvíce bolestné pěstování od začátku až dokonce, kdy sociální pracovnice ten případ měla jako šanon v polici a zapomínala, že děti, i my jsme lidé. To byla právě ona pracovnice s nefunkčním sirotčím důchodem. Pro nás je hodně důležité, že máme zprávy o dětech, které prošly našim domovem. A úplně nejšťastnější jsme, když zůstaneme v jejich životech, jako maličký dílek puzzle.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

P: „Není to jednoduché, ale pro děti je to hodně důležité, když vidí, že dospělí spolu fungují. Měla jsem vícekrát strach z agresivity rodičů, ale zase díky asistovaným kontaktům jsem věděla, že v tom nejsme sami. Zajišťujeme častý telefonický kontakt, vozili jsme děti do léčebny za mámou. Když rodiče neměli finance, vozili jsme děti na kontakty do místa bydliště rodičů. Snažíme se fungovat i s širší rodinou, jako jsou babičky a dědečkové.“

Já: „Zmiňujete asistované kontakty. Kdo Vám s tímto pomáhal?“

P: „Samozřejmě naše klíčenka. Jak jsem již zmínila, je úžasná a nikdy nás nenechala jít samotné na kontakt dítěte s rodičem. Vždy je nám velkou oporou.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

P: „Asi ne. Snažíme se s rodinami dětí fungovat, podporovat, aby v nás neviděly ty, co jim ukradli děti, ale ty co se jim o děti starají, aby si oni mohli upravit podmínky.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

P: „Jediné dítě, u kterého bylo jisté, že se mu bude hledat náhradní rodina nebo jiné řešení od začátku, bylo to dítě z kojeneckého ústavu. U ostatních dětí se čekalo, jestli biologická rodina začne fungovat, nebo jestli se nenajde někdo ze širší rodiny.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

P: „4 děti odcházely k dlouhodobým pěstounům, 2 děti se vrátily k mamince, 2 děti odešly do dětského domova a u posledního dítěte co máme doma, čekáme, jak bude fungovat jeho rodina. Kam povede jeho cesta, se ještě neví.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

P: „Předávání dětí je pro všechny strany složité. Snažíme se ve všech případech přizpůsobovat dětem. Vždy je vypracován plán přechodu s naší klíčenkou. Doladuje se to podle potřeb a reakcí dítěte.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

P: „Jediné úskalí je asi jen v jedincích. Nějaké větší nevidím.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

P: „Asi ne, jak jsem již řekla, je to všechno o lidech.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

P: „PPPD je to nejlepší co nás mohlo v životě potkat. Když vidíme ty usměvavé děti, rychle zapomináme na ty, ne vždy lehké chvíle. A náš život má smysl, když víme, že jsme mohli trošičku pomoci dětem, které to neměli v životě jednoduché. Ještě bych chtěla dodat, že za poslední roky se pojem přechodné pěstounské péče dostává hodně mezi lidi, a tím i více se mluví o pěstounství jako celku mnohem více. První roky se na nás dívalo okolo s otázkou v očích, proč je přechodná pěstounská péče, když jsou kojenecké ústavy a dětské domovy. Když viděli ty naše půjčené děti, jak rozkvétají, jaké dělají pokroky a že to má smysl, tak měnili pohled na tuto otázku. Dneska už je myšlení úplně někde jinde, hlavně ve prospěch dětí. Lidé si více uvědomují potřebu pomáhat těmto dětem a přemýšlejí o pěstounství.“

Příloha č. 7 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 6 – Zdenka

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

Z: „*Jmenuji se Zdenka, je mi 49 let. S manželem bydlíme ve Zlínském kraji na vesnici, máme 2 již dospělé děti.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

Z: „*Do evidence jsme byli zařazeni v roce 2015, tudíž to letos bude již 7 let.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měla v péči?*“

Z: „*Za těch 6 let nám rukama prošlo už 9 dětí.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?*“

Z: „*Tak co tak obecně, tak to, že celý proces zařazení trvá dlouhou dobu. Ale myslím si, že je to přínosné, neboť je potřeba přechodné pěstouny opravdu dobře prověřit, protože tato práce je náročná a není pro každého. Dále mě překvapilo hlavně zjištění, kolik dětí u nás potřebuje pěstounskou péči na přechodnou dobu.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

Z: „*Spolupráci s krajským úřadem hodnotím výborně, neboť pracovníci jsou opravdu kvalifikováni pro svou profesi.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?*“

Z: „*V některých případech výborná, ale zažili jsme i případy, kdy sociální pracovníce upřednostňovaly zájmy biologických rodičů před zájmy dětí, "nebojovaly" za děti.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?*“

Z: „*Spolupráci s doprovázející organizací hodnotím také na výbornou, protože máme skvělou klíčovou pracovníci. Ale znám kolegyně, které nemají štěstí na klíčovou pracovníci, často se jim mění, proto spolupráce není natolik kvalitní.*“

Já: „*Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?*“

Z: „*O PPPD jsem nejdřív četla článek v časopise. Pak jsem získala spoustu informací od pěstounů na přechodnou dobu z naší vesnice a zbytek z internetu. Probrali jsme to všechno s*

manželem a rozhodli se, že bychom chtěli pomáhat dětem, než se vyřeší jejich situace, aby nemuseli být v kojeneckých ústavech nebo dětských domovech.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?“

Z: „Právě ta zmiňovaná pomoc dětem, aby jako miminka neskončili v ústavech.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

Z: „Nejhorší pro mě bylo zjištění, že se dnes mnohdy preferuje návrat dítěte do biologické rodiny, i když je zřejmé, že se tam dítě nebude mít dobře. Prostě biologická rodina nade vše.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

Z: „První setkání s biologickou rodinou dítěte většinou probíhalo na OSPOD, případně v prostorách naší doprovázející organizace. Další schůzky pak probíhaly po domluvě většinou v naší doprovázející organizaci. Pokud se dítě mělo vracet do biologické rodiny, pak jezdili nejdříve oni k nám, pak my s dítětem k nim. Vždy ale vše probíhalo za pomoci či asistence doprovázející organizace.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

Z: „Náročných momentů s biologickou rodinou bylo více. Takto si vzpomínám například na to, že rodiče přišli na schůzku posilnění alkoholem. Docela náročné pro mě bylo i to, když si mě našel otec dětí na Facebooku a vyhrožoval nám sotva jsme přivezli děti k nám, ten samý tatínek mi poté psával i v pozdních nočních hodinách evidentně značně opilý. Také mě dost zaráží, když rodiče lžou na OSPOD i u soudu a mám pocit, že jim všichni věří.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

Z: „Při převzetí dítěte jsme nikdy nevěděli, kam pak budeme dítě předávat, ani jak dlouho u nás bude.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

Z: „Děti jsme předávali dlouhodobým pěstounům, biologickým rodičům, do osvojení, jedno dítě bohužel i do dětského domova.“

Já: „Jaké předávání z těch uvedených pro Vás bylo nejvíce náročné?“

Z: „Samozřejmě předání dítěte do dětského domova. Dítě jsme předávali opravdu s těžkým srdcem, protože každý přechodný pěstoun chce, aby „vypiplané“ dítě bylo předáno novým milujícím rodičům. Je to ale bohužel naše práce, a musíme počítat s tím, že ne vždy dopadne vše tak, jak si vysníme.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

Z: „Proces předávání dítěte do další péče by měl být vždy přizpůsobený dítěti. Záleží na tom, jak dlouho u nás dítě bylo a jak je staré, jak reaguje na novou rodinu. Důležité je taky jak si "sednou" přebírající s pěstouny na přechodnou dobu. Aby v nás neviděli konkurenci, ale snažili se dítěti ten přechod ulehčit.

Nešťastné je pak i to, že nevíte, kdy rozsudek nabude právní moci. Dítě je třeba už připravené na přechod do nové rodiny, ale musíte čekat. Nebo naopak ještě není a potřebovalo by více času. To už je pak na domluvě s přebírající rodinou.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

Z: „Mně osobně nejvíc vadí ta preference biologické rodiny v některých případech. Zájem dítěte by měl být na prvním místě. Pokud je zřejmé, že to nebude pro dítě nejlepší, měla by se najít náhradní rodina a nevracet dítě za každou cenu do biologické rodiny. I pro pěstouny je pak takovéto předávání do biologické rodiny náročné.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

Z: „Jak jsem již řekla, tak největší úskalí je pro mě ta preference biologické rodiny.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

Z: „Jen bych ráda dodala, že ať je práce jakkoliv náročná, je posláním.“

Příloha č. 8 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 7 – Eduard

Já: „Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.“

E: „Jmenuji se Eduard, je mi 66 let a jsem podruhé ženatý. S dětmi mám bohaté zkušenosti, protože z prvního manželství mám 6 dětí. Bydlím ve Zlínském kraji a přechodným pěstounem jsem spolu s manželkou.“

Já: „Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byl zařazen do evidence pěstounů na přechodnou dobu?“

E: „Už desátým rokem, zařazení jsme byli v roce 2013. Ale 5 let jsme měli mezitím pauzu, a to od roku 2014 do roku 2019.“

Já: „Kolik dětí jste již měl v péči?“

E: „V PPPD jsme měli již 5 dětí. Mezitím jsme ale s manželkou měli i dítě v dlouhodobé pěstounské péči, a to celé 3 roky. A právě dnes si jedeme pro další 2 sourozence – holčičku a chlapečka.“

Já: „Měli jste dítě 3 roky v dlouhodobé pěstounské péči, kam putovalo dál?“

E: „Bylo to tenkrát takové složitější, dítě šlo do puberty, začalo se opětovně stýkat s otcem a následně bylo svěřeno zpět do péče otce.“

Já: „Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?“

E: „Ano, hodně nemile mě překvapilo komisní jednání pracovníků krajského úřadu Olomouckého kraje.“

Já: „Olomouckého kraje? Měli jste dítě i z jiného kraje?“

E: „Ano, jednoho chlapečka jsme si přebírali v porodnici v Olomouci, tudíž s námi vše řešil příslušný krajský úřad.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?“

E: „Náš, zlínský, kraj hodnotím velice dobře. S výjimkou psychologek, které nás posuzovali. Asi jsem jim nebyl sympatický, ale ony mně ostatně též ne.“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?“

E: „*Velice dobře. Musím pochválit OSPOD Valašské Klobouky a Uherské Hradiště, kde byla skvělá spolupráce. S jednou pracovnící nejmenovaného OSPODu jsme měli jisté problémy, ale to bylo dáno nejspíše tím, že jsme byli jejím prvním případem, co se týče PPPD a předané informace nám, biologické rodině a dlouhodobým pěstounům se různily.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

E: „*Bez problémů. První doprovodka byla velice dobrá. Ta stávající je velice vřidná, jen by mohla více shánět a doporučovat školení pro přechodné pěstouny. Zatím je to tak, že si školení sháníme buď samy, a jistá školení jsou i v rámci organizace. Mně osobně by se hodila odborně zaměřená školení i pro zvýšení kvalifikace s dětmi ze složitých životních situací.*“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

E: „*První informace o pěstounské péči jsem získával od mého bývalého tchána, který byl na MPSV jedním z autorů zákona o NRP z konce 60. let. Když nám odrostla vlastní dítě, navrhoval jsem manželce, že bychom se na tuto dráhu mohli dát, ale nesetkalo se to s pozitivním přijetím. První manželka (a matka našich dětí) byla toho názoru, že má děti plné zuby. Během známosti s nynější manželkou se mne tato tázala na názor ohledně toho, že si ke svým dvěma klukům chce vzít do dlouhodobé PP holčičku. A jako co já na to. Já na to, že je to výborný nápad. Tak jsme měli dívku v dlouhodobé pěstounské péči po dobu 4 let. Poté, co nastala možnost mít přechodnou jako formu profese-povolání, zažádali jsme si na úřadech o zařazení do evidence PPPD. To se po odvolání povedlo v roce 2013.*“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounem na PD?“

E: „*Smysluplná práce, pomoc dětem v nouzi. Nadto na časově omezenou dobu (jeden, max. dva roky u toho kterého dítěte), což je příhodné při mém věku i věku mé manželky. S jistou nadsázkou: Dítě pomůžeme v rozběhu do života, pubertu si už odskáče někdo jiný (zpravidla trvalý pěstouni nebo adoptivní rodiče). Navíc využití výchovných zkušeností, získaných u vlastních dětí.*“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

E: „*Pozitivně např. čerstvě narozená dívenka, která mne obdarovala svým úsměvem, když jsem ji choval během seznámení v porodnici ve. Byly jí asi čtyři týdny a její opakovaný úsměv po týdnech v inkubátoru a na neonatologickém oddělení jakoby říkal: Tak konečně mám i já*

svou náruč, která mne bude chovat. Obecně je velice dobré a podporující pozorovat děti, které prošli naší péčí, jak se v nových poměrech rozbíhají a rostou.“

Já: „Pozorovat? Jste s dětmi v kontaktu?“

E: „Ano, se všemi dětmi jsme na přání rodičů/trvalých pěstounů v pravidelném kontaktu. Nejstarší naše dvě pěstounátka jsou již školáci. Měli jsme je přímo z porodnice.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

E: „Spíše složitěji, než u dětí do adopce. V jednom případě babička dělala mlhu a neustále měnila stanovisko, zda si holčičku vezme nebo nevezme do příbuzenské péče. Nakonec nevzala a dítě utekly dva-tři měsíce, co už mohla být v dlouhodobé pěstounské péči. Takže do ní šla nikoliv ve čtyřech měsících, ale až v devátém měsíci. Což bylo pro holčičku zbytečně složité, zvykat si na nové prostředí u dlouhodobých pěstounů. Byla na manželku silně navázaná. Naštěstí se vše zdařilo. U chlapce (5 let) spolupráce s otcem, jež si bral dítě do své péče poté, co byl odebrán matce, v podstatě dobrá. Jistě má velkou snahu dostat svým rodičovským povinnostem, jakkoliv mu praxe chybí. Má sice další dvě starší děti s dalšími dvěma matkami, ale každodenní péči se učí asi na tomto posledním.“

Já: „Setkal jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

E: „Právě jednání babičky, o kterém jsem již mluvil. Její pomluvy jak na nás, tak na dlouhodobé pěstouny. Situaci neukočíroval ani místně příslušný OSPOD dítěte. Nakonec byl babičce zakázán styk s holčičkou poté, co došlo ke změně OSPOD.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

E: „Ano, tři do adopce, jedno do dlouhodobé pěstounské péče a jeden k vlastnímu otci. Ta dvě dítěta, co budeme dnes přebírat, tam se ještě uvidí, protože to nevíme ani my, asi ani úřady. Maminka je dlouhodobě nemocná, o děti ale zájem má. Babička již péči o ně nezvládá, jakkoliv se snažila.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

E: „Kromě předávání dítěte do dětského domova, jsme zažili všechny typy předávání – do dlouhodobé pěstounské péče, do adopce a do biologické rodiny.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

E: „Pominu-li problematickou babičku, pak je radost pozorovat přebírající rodiče/pěstouny, s jakým zájmem se "vrhají" na nové přírůstky. Je to svým způsobem pozitivní motivace vidět, že děti, jež u nás byly několik měsíců, jdou do "lepšího".“

Já: „Z toho, co jste uvedl, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

E: „Největší úskalí spatřuji v biologické rodině, která se vyzdvihuje, i přesto, že to někdy není v zájmu dítěte.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínil? A proč?“

E: „Dále si myslím, že úskalím je pomalá činnost soudů, nejednotnost krajských úřadů, nejednotná evidence OSPOD a nedostatečná sanace rodičů.“

Já: „Co myslíte nejednotnou evidencí OSPOD?“

E: „Například když se matka s dětmi neustále stěhuje a děti jsou tedy známy na OSPODech po celé republice, ale nikdo o nich nemá ucelené informace, vždy jen útržky.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

E: „Jen bych chtěl dodat, že za více než čtyři desetiletí, co jsem vykonával různá povolání (mnohá i poměrně "vysoko" prestižně i finančně), je radost z doprovázení dětí na jejich nezaslouženě komplikované životní cestě tím nejlepším, co jsem kdy dělal. A nešlo by to samozřejmě bez velice kvalifikovaného přístupu mé manželky. To je podmínka.“

Příloha č. 9 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 8 – Karel

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

K: „*Jmenuji se Karel, je mi 55 let. Spolu s manželkou jsme přechodnými pěstouny v Olomouckém kraji. Máme 2 vlastní děti – syna a dceru, kteří jsou již samostatní.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byl zařazen do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

K: „*Přechodnými pěstouny jsme teprve krátce, do evidence jsme byli zařazeni v roce 2019.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měl v péči?*“

K: „*Nyní máme u sebe 4. dítě, s tím, že jednou se jednalo o sourozence.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?*“

K: „*Překvapilo mě to, jak dlouho celý proces zařazení trval. Všude se mluví o tom, že je nedostatek přechodných pěstounů, ale přijde mi, že se s tím nic nedělá.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

K: „*Co se týče procesu zařazení, nesetkal jsem se s ničím, co by mi dělalo problém. Nyní s krajem spolupracujeme, ale ne tak intenzivně, proto neshledávám nic negativního.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?*“

K: „*Prozatím jsme se setkali s pracovníci, které byly vždy výborné, vždy hájily zájem dítěte.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?*“

K: „*Doprovodku jsme si vybírali na základě doporučení známých. A musím říct, že máme skvělou. S klíčovou pracovníci konzultujeme vše, co zrovna potřebujeme, je nám oporou.*“

Já: „*Jak jste se k PPPD dostal? Jaký je Váš příběh?*“

K: „*První setkání s pojmem PPPD, co mi utkvělo v paměti, bylo, když jsem četl v novinách článek o tom, že již stát nechce umisťovat děti do kojeneckých ústavů a hledá se alternativa. To ale bylo tenkrát někdy před několika lety. K tomu, že jsme manželkou pěstouny na PPPD jsme se dostali, když nám odrostly děti. Necítili jsme se na to, že bychom najednou měli*

prázdný dům. Nejprve jsme přemýšleli nad dlouhodobou pěstounskou péčí, ale po zvážení všech pro a proti jsme zvolili přechodnou.“

Já: „*Co bylo v rozhodování mezi dlouhodobou a přechodnou pěstounskou péčí rozhodující?*“

K: „*S manželkou jsme se úplně necítili na to, že bychom vychovali další dítě až do zletilosti. Zletilostí to většinou vlastně ani nekončí. Je to dále vysoká škola, a nikdy nevíce, kam Vás osud nasměruje. Proto jsme se rozhodli pro přechodnou, kdy je vlastně jisté, že dítě poputuje do další péče.*“

Já: „*Co Vás motivovalo stát se pěstounem na PD?*“

K: „*Pomoc dětem, které to neměli a nemají v životě jednoduché.*“

Já: „*Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?*“

K: „*Nejtěžší pro mě bylo předávání prvního dítěte do další péče. Ano, je o tom napsáno spoustu knížek, odborných článků, jak se na situaci připravit, ale nikdo Vás nepřipraví na to, jaké pocity budete opravdu zažívat. Ano, věděli jsme, že dítě je u nás pouze dočasně, ale tím, že se jednalo o první zkušenost, tak to bylo náročnější.*“

Já: „*Myslíte si, že s těmi dalšími dětmi už to bylo jednodušší?*“

K: „*Ano, určitě. Odchod sice vždy obrečíme, ale prozatím jsme věděli, že dítě je v dobrých rukách.*“

Já: „*Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?*“

K: „*Během těch 3 situací jsme se setkali s biologickou rodinou pouze jednou, a to v případě právě sourozenců. U nich bylo již od počátku jasné, že se vrátí zpět do biologické rodiny. Maminka totiž měla těžkou autohavárii a rekonvalescence se dlouze táhla, otec dětí nebyl v rodném listě uveden. Bližší rodina taktéž nebyla. Proto jsme u sebe měli děti asi jen půl roku, než byla maminka schopna převzít děti zpět do své péče. Tady byla spolupráce výborná, za maminkou jsme, jak to bylo možné, jezdili do nemocnice i do rehabilitačního centra a podporovali ji.*“

Já: „*Setkal jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?*“

K: „*Nesetkal.*“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

K: „Víceméně ano. U sourozenců jsme věděli, že se budou vracet zpět k mamince. První dítě bylo z babyboxu, tudíž bylo pravděpodobné, že bude adoptováno. No a nynější miminko zanechala maminka v porodnici, tak uvidíme, co bude dál.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

K: „Jak jsem říkal, jednalo se o biologickou rodinu a adopci.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

K: „Naprostě perfektně. Předávací plán byl jasně a srozumitelně sestaven. Předávání probíhalo hladce, vždy bylo přizpůsobeno konkrétnímu dítěti.“

Já: „Z toho, co jste uvedl, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?“

K: „Díky tomu, že profesi vykonáváme teprve krátce, nesetkali jsme se prozatím s ničím překvapujícím. Co tedy mohu vnímat jako úskalí je nedostatečné finanční ohodnocení. Upřímně, kdybych si nepřivydělával, těžko bychom žili tak, jak žijeme.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínil? A proč?“

K: „Neshledávám nic dalšího.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

K: „Jen bych podotknul, že je tato práce opravdu posláním a jsem rád, že jsme s manželkou součástí.“

Příloha č. 10 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 9 – Helena

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

H: „*Jmenuji se Helena a je mi 56 let. Jsem vdaná a spolu a mám 2 již odrostlé vlastní děti. S manželem žijeme v Olomouckém kraji.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

H: „*Zařazení do evidence jsme byli spolu s manželem v roce 2014.*“

Já: „*Přechodným pěstounem je i manžel? Vnímáte to jako pomoc?*“

H: „*Ano, i manžel je přechodný pěstoun. Pomoc je to určitě, ale nemyslím si, že by to bylo jinak, pokud by manžel pěstounem nebyl. Myslím si, že by mi pomáhal i tak.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měl v péči?*“

H: „*6 a nyní máme u sebe sedmé dítě.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – ať už mile či nemile?*“

H: „*Ano. Hodně mě překvapilo, jak je celý proces zařazení zdlouhavý. Všude se mluví a píše o tom, že je nedostatek přechodných pěstounů, že není děti kam dávat, ale ve výsledku celý proces našeho zařazení trval cca rok.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

H: „*Z krajského úřadu necítím absolutně žádnou podporu, neustálá kritika, podpora jen minimální v některém případě. Myslím si, že vůbec neví, co obnáší naše práce a neváží si nás.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?*“

H: „*Víte, to hodně záleží na konkrétní sociální pracovníci, jak jí na dětech záleží, a jak se snaží za ně kopat a opravdu pomoci. Mám dobré i špatné zkušenosti, některé pracovníce vůbec neví, co mají dělat a co můžou, a měli by dělat. Nechápu, kde je nějaká forma školení či vzdělávání pro ně, protože my se musíme vzdělávat v tomto směru pravidelně. Ze všech případů, co jsme měli, fungovaly naplno jen 3 sociální pracovníce.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

H: „Ve většině případů je mi nejvíce nápomocna a nedovedu si představit, že bychom ji neměli. Častokrát se nechá vše na doprovůdkách. Když se na někoho obrátím s žádostí o pomoc, většinou se mi dostane odpovědi, že se mám obrátit na svou doprovůdku. Osobně si nemůžu stěžovat, protože mi vždy vyšla vstříc.“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

H: „K pěstounství jsem se dostala na návštěvě u kamarádky, taky přechodné pěstounky. Zrovna když jsem tam byla, byla tam i sociální pracovnice, která nás seznámila s tím, že hledají pěstouny. My se pak o tom krátce pobavili s manželem, ale jelikož už byly naše děti dospělé a měly svůj život, tak vlastně nebylo o čem přemýšlet.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounkou na PD?“

H: „Jelikož mám děti ráda, chtěla jsem pomáhat a dát lásku těm, co to potřebují, aby děti nemusely do ústavu.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

H: „Nejvíce mě zasáhlo, když mi pracovník krajského úřadu sdělil, že dítě, které jsem měla z porodnice a vyiplala ho, skončí v ústavu.“

Já: „Jak to nakonec dopadlo?“

H: „Naštěstí to tak nedopadlo, dítě šlo do dlouhodobé pěstounské péče. Ale tyto pěstouny jsme si bohužel museli vyhledat sami přes sociální síť, protože nám bylo řečeno, že pěstouni nejsou.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

H: „V případech, kdy byla spolupráce s biologickou rodinou dítěte, to bylo vždy velice náročné. Rodiče mají práva, ale žádné povinnosti. Nás všichni staví do latě, ale rodič nemusí nic, a jen si klade podmínky. Vy chystáte dítě na kontakt, abyste dojeli včas, rodič nedorazí, neomluví se a ještě chce náhradní termín, na který třeba znova nedorazí. Pokud dorazí, často se nám stalo, že byl špinavý, opilý, agresivní a vulgární. Domů jsme potom dovezli rozhozené dítě, které jsme opětovně dávali nějakou dobu dohromady. U větších dětí rodiče ještě děti nabádají, aby nás neposlouchali, nebo jim navykládají věci, které nejsou pravda a děti jsou znova rozhozené.“

Já: „*Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?*“

H: „*Ano, právě ty, které jsem nyní uvedla. Nejvíce náročné pro mě bylo vidět to malé stvoření opět rozhozené. Chtít mu pomoci, ale ono neví, co se děje, co bude dál.*“

Já: „*Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?*“

H: „*V některých případech bylo jasné, jak to bude, jindy ne.*“

Já: „*Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?*“

H: „*Některé do adopce, některé do dlouhodobé pěstounské péče. Zatím jsem, díkybohu, nepředávala ani do ústavu ani do biologické rodiny.*“

Já: „*Co je myšleno tím, díkybohu ne do biologické rodiny?*“

H: „*Víte, já si myslím, že pokud je dítě z nějakého důvodu z rodiny odebráno, vracet by se tam již nemělo. Nemyslím si, že zrovna rodiče, kteří mají několikáté dítě a žijí životem, jakým žijí, se někdy změní.*“

Já: „*Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?*“

H: „*Záleží na sociální pracovníci, jak to naplánuje, jak komunikuje se všema kolem i se soudem. Důležité je, jestli dostaneme všichni stejné informace, na tom jak si sedneme s novou rodinou a ta respektuje určená pravidla a především nastavení předávaného dítěte.*“

Já: „*Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskalí v systému PPPD?*“

H: „*Největší úskalí určitě vidím v tom, že nefungujeme jako celek. My – znamená pěstouni, OSPOD, doprovodka, kraj, soud, a další zainteresované instituce.*“

Já: „*Spatřujete ještě nějaká úskalí v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?*“

H: „*Určitě nedostatek komunikace, kdy všichni nemají stejné informace. Ne vždy se pro ten konkrétní případ udělá vše, co jde.*“

Já: „*Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?*“

H: „*Celá naše práce je poslání. Vše je to o lidech. A zase se dostáváme k tomu, jak je důležité, aby tyto věci dělali lidé, kteří to dělají rádi a hlavně s láskou.*“

Příloha č. 11 – Přepis rozhovoru s respondentem č. 10 – Olga

Já: „*Prosím, v krátkosti se představte – kolik je Vám let, Váš rodinný stav, apod.*“

P: „*Jmenuji se Olina a je mi 65 let. Mám tři děti, které jsou už dospělé a 4 vnoučata. Manžel je v důchodu, tak mu alespoň mé poslání dodává elán do života. Bydlíme v rodinném domku na vesnici kousek od Olomouce, lidé okolo si už zvykli, že vozím kočárek.*“

Já: „*Jak dlouho již PPPD vykonáváte? V kterém roce jste byla zařazena do evidence pěstounů na přechodnou dobu?*“

P: „*Pěstounkou na přechodnou dobu jsem již 11 let, zařazena jsem tedy byla v roce 2011 a ten samý rok jsem již opečovávala první dítě.*“

Já: „*Kolik dětí jste již měla v péči?*“

P: „*Momentálně pečuji čerstvě o 12. dítě, novorozence z babyboxu a ačkoliv je to náročné, než se děti stabilizují, nedovolila bych, aby šly do ústavních zařízení.*“

Já: „*Objevilo se během procesu zařazení něco, co Vás překvapilo – at' už mile či nemile?*“

P: „*Během zařazení mě překvapovalo spoustu věcí – jak mile tak nemile. Kladli nám pěstounům na srdce, že rodina je pro dítě důležitá, především pro jejich identitu, pro léčení vztahové vazby, která bývá narušená. Hned při prvním dítěti mě překvapilo, že nikdo nespolupracoval s biologickou rodinou, a hned se rozhodlo o předání dítěte do dlouhodobé pěstounské péče.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s krajským úřadem?*“

P: „*Spolupráce je celkem dobrá, někdy to trvá, než se najde rodina a ta nejistota není příjemná, ale jinak komunikují se mnou s respektem. Mám jen jednu negativní zkušenost, a to bylo jedno období před 10 lety, když neměli pěstouna pro dítě, tenkrát 3letou holčičku, a kraj se mnou téměř nekomunikoval, to prozatím beru jako jediné minus.*“

Já: „*Jak hodnotíte spolupráci s OSPOD?*“

P: „*Spolupracovala jsem s několika OSPOD ve Zlínském kraji, některý OSPOD byl fajn, přišly, pomohly, zeptaly se, zajímaly se, ovšem některé byly katastrofální. Žádná komunikace, na moje dotazy odpovídaly, že neví, někdy mi připadalo, že je otravuji, když jsem jim volala, nebo nepodporovaly kontakt s biologickou rodinou či já jsem s rodinou pracovala a oni s maminkou ani jednou nemluvíly. Takže spolupráce s OSPOD je různá.*“

Já: „Jak hodnotíte spolupráci s doprovázející organizací?“

P: „Mám zkušenost se dvěma doprovázejícími organizacemi, jedna byla nic moc, střídaly se tam pracovnice a já jsem nevěděla, který měsíc kdo přijde. Vadilo mi navazování nových vztahů, a všechny chtěly říct, co, kdy, kde, a jak. Už jsem byla naštvaná, tak jsem změnila doprovodnou organizace. Vyměnila jsem ji za menší a jsem spokojená. Je to součást pěstounské péče, mít u sebe partačku, hlavně když narazíme na OSPOD, který nepodporuje kontakty či pracovnice nevěděla příběh matky a hned ji měla zařazenou – děti nevracet. Tak jsem zvedla telefon a zavolala jsem mé klíčové pracovnici. Ta už začala jednat s OSPOD a já jsem se mohla věnovat dítěti, a ne těmto úřednickým věcem.“

Já: „Jak jste se k PPPD dostala? Jaký je Váš příběh?“

P: „Moje kamarádka byla přechodná pěstounka, nyní už si poslední dítě nechala a tak mě do toho postupně zasvětila, až sem jednou přišla od ní domů a manželovi jsem toto nadnesla. Jeho první reakce byla, jestli sem se zbláznila, že kdo ví, co to bude za děti, a ti rodiče, a pak k nám budou chodit ty ženské z OSPOD. No tak jsem ho vzala další den ke kamarádce, aby mu to vysvětlila a dala jsem mu čas na rozmyšlenou. Jednu neděli jsem to řekla i mým dětem a ty byly v pohodě. Jen dcera se bála, abych nezanedbávala vnučku, ale syn s druhou dcerou věděli, co je to pěstounská péče, další informace si dohledali na internetu, a když mi řekli, že mi se vším pomůžou, tak jsem měla vyhráno. Ten proces byl dlouhý a myslím, že celkově nebyl příjemný pro manžela, ale teď je dědeček 4 vlastních dětí a 12 pěstounčat.“

Já: „Co Vás motivovalo stát se pěstounskou na PD?“

P: „No motivace, v naší vesnici žila žena, která měla dvě děti, ale vůbec se o ně neuměla starat, viděla jsem, že jí nikdo nepomáhá, občas jsem šla okolo a přinesla dětem hračku, sladkost, poté jsem si přes kamarádku zjišťovala způsoby pomoci. Nicméně maminka těch dětí byla nemocná a najednou tam nebyla ani máma ani děti (děti v dětském domově a matka v psychiatrické léčebně). Tak jsem se zamýšlela, jak by se dalo pomáhat oficiálně, ale to už mě zasvěcovala kamarádka do pěstounské péče na přechodnou dobu.“

Já: „Vybavíte si nějaký moment, který Vás během výkonu PPPD zasáhl nejvíce?“

P: „Nejprve si vybavuju moment, kdy jsem dostala dítě, asi 2,5leté a bylo to zvířátko. Neumělo nic, téměř ani polykat. Byli jsme s manželem zděšeni, jak se tohle může stát. Chlapec byl týraný a byl u nás rok. První půl rok byl šílený. Plakal, bál se. A nejhorší byla ta moje beznaděj. Ale potom se to zlomilo a začalo to být lepší. Další okamžik byl hezký a to

bylo, když jsem rodičům vracela dítě, nikdo jim nevěřil, já jim pomáhala a dělala průvodce životem, neměli nikoho blízkého a dodnes jsem pro ně babička, a i když nejsou stoprocentní, tak fungují. Ta podpora těch rodin je hodně důležitá.“

Já: „Jak většinou probíhá spolupráce s biologickou rodinou přijatého dítěte?“

P: „No, toto téma je pro mě takové ožehavé. Jak už sem říkala, některý OSPOD s rodinou nepracoval vůbec, nebo rodičům zavolal, ti to nezvedli a už byli nekontaktní, ale mně se to podařilo a u jednoho chlapečka to trvalo 8 měsíců, než mně rodiče věřili a byli schopni semnou navázat vztah. Hlavně zjistili, že já jim nechci sebrat dítě, ale chci pomoci. Takže je to těžko, některý OSPOD tlačil na rodiče, nabízel pomoc, a buď se to povedlo, nebo ne, ale některý nic.“

Já: „Setkala jste se s momenty související s biologickou rodinou, které pro Vás byly náročné?“

P: „Já si pořád říkám, že už mě nic nepřekvapí a vždy se najde něco, co mě překvapuje. Jednou jsem měla strach z tatínka, když jsme šli ven, koukala sem z okna, jestli někde není, když byl za keřem, volala jsem policii. Bála jsem se, že mi sebere děti, ujede s nimi a já budu trestně stíhaná. Tito rodiče o děti jevíli zájem, ale nikdo v životě je neučil, jak se mají chovat, jak dávat lásku, maminka i táta vyrůstali podstatnou část života v dětském domově a potom už mi dávalo smysl jejich chování.“

Já: „Bylo již při přijetí dítěte jasné, kam bude po skončení PPPD svěřeno?“

P: „Nikdy to nebylo jasné, ba naopak, co jsem si myslela, že je jasné, se kolikrát stalo úplným opakem.“

Já: „Do jaké další péče byly všechny Vaše přijaté děti svěřeny?“

P: „Dvě děti z babyboxu a jedno z porodnice šlo do adopce. 3 děti hlavně ty starší šli do dětského domova a 6 jich šlo do pěstounské péče – ať už k rodině, nebo ke zprostředkovaným pěstounům. Toto poslední půjde, doufám, také k pěstounům nebo do osvojení.“

Já: „Jak hodnotíte proces předávání dítěte do další péče?“

P: „Zase záleží na OSPOD, s mojí klíčovou pracovnící se na to připravujeme, a když OSPOD pracuje s rodinou, je předávání hladké. Je to důležité, aby rodiče byli informováni, a aby byli součástí procesu. Ne kvůli rodičům, ale kvůli dětem. Také záleží i na té doprovodné organizaci, kterou máte a také na doprovodné organizaci druhého přijímajícího pěstouna.“

Já: „Z toho, co jste uvedla, v čem spatřujete největší úskali v systému PPPD?“

P: „Největší úskali spatřuju v systému, který není ucelený. A dále určitě nedostatek pěstounů a nedostatek podpory pro biologické rodiny.“

Já: „Co myslíte tím, že systém není ucelený?“

P: „Přijde mi, že nikdo neví, co, kdy, a jak, může dělat. Když se bavím s kamarádkami z jiného kraje, říkají mi, že se to u nich dělá jinak. Byla bych pro jednotnou metodiku pro celou Českou republiku.“

Já: „Spatřujete ještě nějaká úskali v systému PPPD, mimo ty, co jste již zmínila? A proč?“

P: „Možná bych dodala, že příprava, která je dlouhá, a mnohdy jsou na ní řešeny věci, které nejsou příjemné.“

Já: „Máte zájem se k tématu vyjádřit blíže?“

P: „Chtěla bych, aby byla i větší osvěta pro lidi, aby věděli ty plusy i mínusy, neboť je to náročná práce. Také mnohdy jiný přístup OSPOD. Celkově v PPPD nebývá respitní péče, možná i zavedení respitu do PPPD.“

Příloha č. 12 – Odpovědi respondentů na otázku č. 10

Respondent	Názor/pohled na PPPD
1	<i>„Myslím, že je důležité, aby mělo dítě nějaké trvalé zázemí, a aby v rodině strávilo pokud možno, co nejvíce let.“</i>
2	<i>„Myslím si, že je důležité, aby dítě trávilo co nejvíce času v zázemí jedné rodiny a mělo své jistoty.“</i>
3	<i>„Dítě musí mít rodinu.“</i>
4	<i>„Z mého pohledu je PPPD velmi dobrá věc, neboť děti nemusí jít do ústavního či jiného zařízení.“</i>
5	<i>„Pěstounská péče na přechodnou dobu má svůj význam, dítěti je věnována maximální péče jako v rodině, a za tu dobu mají rodiče možnost upravit si své poměry a vzít si dítě zpět do své péče.“</i>
6	<i>„Z pozice dítěte nevhodné, je to pro dítě moc změn.“</i>
7	<i>„Myslím si, že je to dobrý způsob, jak dítě může žít v rodině, a ne např. v dětském domově.“</i>
8	<i>„Myslím si, že je velmi prospěšná. Pěstouni se dítěti věnují.“</i>
9	<i>„Pro dítě je žádoucí, aby bylo umístěno v rodinném prostředí, byť náhradním.“</i>
10	<i>„Je to velmi potřebná činnost. Dítě by mělo vyrůstat v prostředí, co nejvíce podobné rodině.“</i>
11	<i>„Nevím, nedokážu zhodnotit, protože nikoho v okolí takového neznám. Ale je to asi vhodnější než dětský domov.“</i>
12	<i>„Určitě je dobré, když dítě vyrůstá u rodičů.“</i>
13	<i>„Je to dobrá věc.“</i>
14	<i>„Každá možnost dítěte být v rodině je moc potřebná.“</i>
15	<i>„Je to nesmírně náročná, ale důležitá práce, je dobré, když má pěstoun své vlastní děti, méně se potom navazuje úzká vazba.“</i>
16	<i>„Obdivuji tyto pěstouny. Musí být náročné se o dítě starat pouze nějaký čas, vytvořit si s ním pouto, něco jej naučit a poté jej zvládnout předat do jiné rodiny.“</i>
17	<i>„Myslím si, že jde o těžkou situaci jak pro dítě, tak pro pěstouny, kteří si na dítě mohou rychle zvyknout. I přesto jsem pro PP na přechodnou dobu, protože si myslím, že je pro dítě lepší být chvíli u přechodných pěstounů, kteří ho mohou připravit na přechod do rodiny.“</i>
18	<i>„Na přechodnou dobu je to dle mého názoru šílené. Musí to ublížit jak náhradním rodičům, tak to nechá psychické následky na dítěti.“</i>
19	<i>„Všechno je lepší než ústav.“</i>
20	<i>„Netuším.“</i>
21	<i>„Jako "přechodná" pomoc je to určitě super.“</i>
22	<i>„Je to dobrá věc pro dítě, že se o něj někdo stará jako o vlastní.“</i>
23	<i>„Určitě lepší než dětský domov.“</i>
24	<i>„Obdiv a respekt k velké míře obětavosti, se kterou se o děti starají, aniž by byli jejich biologickými rodiči.“</i>
25	<i>„U malých dětí jako krátkodobé řešení situace je to dobrá věc, neboť osobní péči pro malé děti nelze ničím nahradit. Pro</i>

	<i>vývoj dítěte je každá vytvořená pozitivní vazba na osobu důležitá pro jeho následný život a psychický vývoj. “</i>
26	<i>„Je to mnohem lepší pro psychiku dítěte, když žije aspoň čas období v rodině, kde mají na něj dostatek času náhradní rodiče, než aby byl v kojeneckém ústavě nebo v dětském domově, kde je na větší počet dětí málo tet. “</i>
27	<i>„Jedná se o velmi náročnou práci, a to hlavně psychicky. Pěstouni na přechodnou dobu si velmi často k dítěti po dobu, u které u nich dítě přebývá, utváří silné citové pouto a bývá pro ně náročné poté dítě předávat dlouhodobým pěstounům, či zpět biologickým rodičům. Pěstouni na přechodnou dobu bývají také více časově vytíženi, jelikož musejí daleko více spolupracovat a scházet se právě buď s biologickými rodiči či potencionálními dlouhodobými pěstouny v rámci asistovaných kontaktů. “</i>
28	<i>„Myslím si, že je lepší, když jde dítě na nějaký čas do rodiny, kde se bude mít líp, jak v dětském domově. “</i>
29	<i>„Nemám o tématu bohužel dostatek znalostí, abych si na něj vytvořil názor. Myslím si, že není pro dítě dobré, aby si zvykalo dočasně na opatrovníky, aby je po chvíli zase opustilo, ale pokud je alternativou dětský domov, je to asi lepší možnost. Získají tak aspoň osobnější přístup. “</i>
30	<i>„Snaha ponechat co nejvíce dítě v přirozeném prostředí, a zároveň poskytnout prostor pro rodiče, aby si mohli vyřešit (s odbornou pomocí) své záležitosti. Tato forma má zajisté smysl, nelze však za každou cenu praktikovat vždy. “</i>
31	<i>„Může dojít k častému střídání pěstounů, a to pro dítě není nejlepší. “</i>
32	<i>„Je to rozhodně lepší než ústavní péče. “</i>
33	<i>„Určitě je to dobře. Dítě musí být v pohodě, a proto je tato pěstounská péče super. “</i>
34	<i>„Nemám na to konkrétní názor. “</i>
35	<i>„Nemám na tuto věc žádný konkrétní názor. “</i>
36	<i>„Nechápu, jak může někdo přijmout do rodiny dítě, učit ho, mít ho rád, a pak ho nechat jít. Je to pro mě nemyslitelné z psychologického hlediska. “</i>
37	<i>„Podle mě je to dobrá věc, ale preferuji dlouhodobé pěstounství, kdy pokud to oběma stranám vyhovuje, tak proč ne. “</i>
38	<i>„Dle mého názoru tohle absolvují 2 typy lidí. První s těmi nejlepšími úmysly, co se dítěte týká a druzí pro svoje dobro, a především kvůli financím. Mělo by se to nějak lépe podchytit, aby pěstouni tohle dělali s dobrými úmysly, ne kvůli finančnímu ohodnocení. “</i>
39	<i>„Nevím. Na jednu stranu mi přijde hrozné, že dítě si v prvních měsících života dělá citové vazby k někomu, od koho je potom odloučeno, takže nutně musí dojít k psychologickému zranění. Na druhou stranu být tuhle dobu v dětském domově a nevytvářet vazbu vůbec, může být ještě horší. Myslím si, že obě varianty dítě poznamenají na celý život. Po zvážení těchto dvou variant</i>

	<i>mi přijde lepší dočasná péče v rodině. S tím, že čím dřív se dítě dostane do pěstounské rodiny (trvalé), tím lépe. “</i>
40	<i>„Souhlasím s pěstounskou péčí. Pro dítě je lepší, pokud vyrůstá v dočasné rodině, než v ústavu. “</i>
41	<i>„Dle mého názoru není PPPD pro dítě vhodná. “</i>
42	<i>„Nevím, záleží, jestli se dítě cítí bezpečně a láskyplně. Pokud se dítě v rodině necítí, je dobře, že je to na přechodnou dobu. “</i>
43	<i>„Přijde mi to milejší. Pěstouni na dítě mají čas, jsou schopni dát lásku a péči a nestřídají se jim "tety". “</i>
44	<i>„Myslím si, že pro děti je lepší vyrůst v rodině, a ne v nějakém ústavu, ale následné loučení musí být velmi těžké pro všechny zúčastněné. “</i>
45	<i>„Obdivuhodné. Stačí pár týdnů a oba se zafixují na sebe. Nicméně je to to nejlepší v danou dobu pro miminko. “</i>
46	<i>„Dle mého názoru je to nejlepší forma náhradní rodinné péče. “</i>
47	<i>„Rozhodně má smysl, hlavně pro malé děti do 3 let. Pomáhá jim to navazovat vztahy, a dává jim pocit bezpečí a lásky, který by v kojeneckém ústavu získávaly jen těžko. “</i>
48	<i>„Nemám názor. “</i>
49	<i>„Rozhodně je to lepší, pěstouni mají dostatek času se dětem věnovat. “</i>
50	<i>„Myslím si, že to pěstouni dělají jen pro peníze. “</i>
51	<i>„Určitě je to super pro psychickou pohodu dítěte i výpomoc v těžké životní situaci rodičům. “</i>
52	<i>„Vnímám ji jako pomoc, která je pro malá miminka nezbytná. “</i>
53	<i>„Vážím si těch, kteří to dokážou, já bych se příliš fixovala. “</i>
54	<i>„Tato péče je dobrá, ale měla by být max. týdny, ne rok a více s ohledem na dítě. “</i>
55	<i>„Určitě menší zlo, než neosobní dětský domov. “</i>
56	<i>„Pro mě osobně mají tihle lidé velký obdiv. Starat se o dítě, dát mu veškerou lásku a pak o něj "přijít" musí být velmi těžké. Ale rozhodně mi to přijde jako lepší varianta než dětský domov. “</i>
57	<i>„Je to dobrá věc. “</i>
58	<i>„Nemyslím si, že je to vhodná forma náhradní péče, protože dítě, které je v této péči si ve většině případů určitě vytvoří s pěstouny vztah, možná někdy i lepší než s biologickými rodiči, takže po uplynulém roce může být další změna prostředí pro dítě náročná. “</i>
59	<i>„Je určitě lepší, než aby dítě bylo v ústavu. “</i>
60	<i>„Za mě to není ideální, dítě si musí zvykat na chvíli na jiné, cizí lidi a pak přichází opět k jiné rodině a zase si musí zvykat na někoho jiného. “</i>
61	<i>„Nejlepší možné řešení. “</i>
62	<i>„Nejspíš pořád lepší, než dětský domov, ale ta dočasnost může být pro dítě psychicky náročná – že si musí zvykat na jiná prostředí, jiná pravidla atd. “</i>
63	<i>„Je to pomoc dítěti v akutní situaci, nicméně je potřeba více</i>

	<i>pracovat s rodiči a s blízkou rodinou, hodně děti se pak nevrací do rodiny, ale do ústavu. Chtělo by to propracovanější systém.</i>
64	<i>„Nedokážu specifikovat.“</i>
65	<i>„Mělo by se víc pracovat s rodiči, větší nabídka pomoci aby k tomuto nemuselo vůbec docházet.“</i>
66	<i>„Nemam na to názor, je mi to jedno, ale asi je to lepší, než aby byly děti v ústavech.“</i>
67	<i>„Je to rozhodně důležité, aby byly děti v rodině i na krátkou dobu, lepší než děcák.“</i>
68	<i>„Žádný.“</i>
69	<i>„Je to správně. Dítě by nemělo být v ústavu.“</i>
70	<i>„Dle mého názoru je sice dobré, že dítě nemusí vyrůstat a celkově zažívat nějaký typ ústavní péče. Nicméně si myslím, že psychice dítě zrovna nepřispívá fakt, že střídá prostředí, protože věřím, že vývoji člověka prospívá stále neměnné prostředí – o to víc, když se jedná o rodinné prostředí, které je nejbližším a nejvíce užívaným. Dítě potřebuje pevné zázemí a jistoty, kterou mi přechodná doba již ze samotného názvu, nepřipomíná.“</i>
71	<i>„Nevím, nedokážu říci, protože neznám nikoho, kdo tuto práci vykonává.“</i>
72	<i>„Nevím, nedokážu si to představit.“</i>
73	<i>„Je to prospěšné. Dítě v rodině by mělo vyrůstat.“</i>
74	<i>„Skvělá možnost pro dítě, je důležité být v rodině.“</i>
75	<i>„Nedokážu odpovědět, jelikož nemám zkušenost a nevím o nikom, kdo by toto vykonával. Ale je lepší být v rodině než v ústavu.“</i>
76	<i>„Nevím, nikoho ve svém okolí neznám.“</i>
77	<i>„Je to dobře, dítě nepatří do ústavu.“</i>
78	<i>„Tak pokud jsou pěstouni dobří, je to pro dítě rozhodně lepší, než vyrůstat v domově.“</i>
79	<i>„Určitě je to velmi přínosný institut. Dítě má vyrůstat v rodině.“</i>
80	<i>„Nevím, neslyšel jsem o tom, ale asi to je pouze na omezenou dobu.“</i>
81	<i>„Nemám názor.“</i>
82	<i>„Oceňuji tuto práci. Je důležité, aby děti nevyrostaly v dětském domově.“</i>
83	<i>„Určitě je to prospěšné.“</i>
84	<i>„Nedokážu přesně říct. Je fakt, že je dobré, když dítě má rodinu. Ale jelikož ve své blízkosti nikoho nemám, pak nedokážu adekvátně posoudit.“</i>
85	<i>„Nemám názor.“</i>
86	<i>„Je to dobře, že děti nemusí hned do děcáku.“</i>
87	<i>„Děti patří do rodiny, takže je to moc dobře, že jim tohle lze poskytnout.“</i>
88	<i>„Názor nemám, když nevím, co to znamená.“</i>
89	<i>„Je to velmi důležité, děti si nezaslouží být bez rodiny.“</i>

90	<i>„Pevné zázemí je důležité, ústav dětem nepomůže.“</i>
91	<i>„Tak vždy je lepší, že dítě je u rodiny, nikoli v dětském domově či kojeneckém ústavu. To jim moc nepomůže.“</i>
92	<i>„Názor mít nemůžu. Nevím, co to znamená.“</i>
93	<i>„Považuji to za velmi dobrou věc, dítě musí mít rodiče, i když nejsou jeho vlastní.“</i>
94	<i>„Dítě potřebuje rodinu, to mluví za vše.“</i>
95	<i>„Neřeknu vám, protože nevím, co to znamená.“</i>
96	<i>„Určitě každá máma se o své dítě umí postarat a dobře ho vychovat. Může se ale dostat do situace, kdy už si nedokáže pomoci a musí požádat o pomoc druhých. A právě v této chvíli je PPPD super.“</i>
97	<i>„Je to určitě super, když se o dítě postará někdo profesionální.“</i>
98	<i>„Nevím, co to přesně znamená, kamarádka byla u pěstounů, ale o tomhle jsme nikdy nemluvili.“</i>
99	<i>„Nevidím v tom problém, spíše je to pro ty děti velká pomoc.“</i>
100	<i>„Každé dítě má mít svou rodinu a vyrůstat v ní, a náhradní rodiče vytváří pro dítě toto zázemí.“</i>
101	<i>„Nedokážu odpovědět.“</i>
102	<i>„Rozhodně je náhradní rodina lepší než ústav, ale jen pokud plní svou funkci.“</i>
103	<i>„Nemůžu se vyjádřit.“</i>
104	<i>„Rodina je důležitá, dítě musí žít v rodině.“</i>
105	<i>„Kladný. Protože to je lepší než dětský domov. Takhle má dítě aspoň na přechodnou dobu v blízkosti člověka, který se stará o něj nebo pár dětí než když má jeden člověk na starost hodně dětí.“</i>
106	<i>„Nesetkala jsem se s tímto.“</i>
107	<i>„Je to důležité, ústav není pro děti, naučí se tam špatné věci.“</i>
108	<i>„Nevím.“</i>
109	<i>„Je to poslání a velmi těžké. Asi bych to nedokázala.“</i>
110	<i>„Toto poslání je úžasné a mrzí mne, že ho nemohu vykonávat taky. Prostě jsem neprošla sítím.“</i>
111	<i>„Nemám žádný názor.“</i>
112	<i>„Velmi těžké zaměstnání. Musí to být velmi odolní jedinci.“</i>
113	<i>„Nemám názor.“</i>
114	<i>„Dítě patří domů, ne do ústavu.“</i>
115	<i>„Nemohu se vyjádřit, protože tento pojem jsem nikdy neslyšel.“</i>
116	<i>„Nemám názor.“</i>
117	<i>„Náročná práce, klobouk dolů před pěstouny.“</i>
118	<i>„Kladný.“</i>
119	<i>„Dle mého názoru je PPPD skvělou formou NRP – individuální přístup k dítěti, zkušenosti pěstounů, rodinné prostředí.“</i>
120	<i>„Nevím.“</i>
121	<i>„Nemám názor.“</i>
122	<i>„Pro všechny zúčastněné to musí být velmi psychicky náročné.“</i>

	<i>Ale pokud je spokojené dítě, tak proč ne. “</i>
123	<i>„Podle mě je to super věc, dítě může zažít lásku a přijetí jedné osoby a to je to nejdůležitější, co pro svůj start do života potřebuje. “</i>
124	<i>„Zaujímám kladný postoj, ale uvědomuji si, že může mít a má svá úskali. Jedná se o lepší variantu oproti pobytu v ústavní výchově, avšak je důležité, aby pěstouni uměli s dětmi zpracovat tyto změny prostředí. Dle mého by se měli pěstouni více prověřovat, aby bylo pro děti zajištěno opravdu kvalitní a bezpečné prostředí. Vím ale, že je jich už nyní velký nedostatek, a toto by mnohé z nich odradilo nebo znemožnilo výkon PP. “</i>